

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

TALÂT MÜMTAZ YAMAN'IN
HAYATI, ESERLERİ VE YAZILARI

UFUK TİDİM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DOÇ.DR. ERCAN ÇELEBİ

OCAK - 2023
KASTAMONU

TAAHHÜTNAME

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu; ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını, bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini bildirir ve taahhüt ederim.

Ufuk TİDİM

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****TALAT MÜMTAZ YAMAN'IN HAYATI, ESERLERİ VE YAZILARI****UFUK TİDİM****KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI****DANIŞMAN:DOÇ. DR. ERCAN ÇELEBİ**

Bu çalışma Kastamonu'ya uzun yıllar hizmet etmiş merhum Talât Mümtaz Yaman'ın hayatı, eserleri ve yazılarını içermektedir.

Talât Mümtaz Yaman idareci, öğretmen, gazeteci, yazar, araştırmacı, halk bilgisi derlemecisi, muhabir ve iş adamı olarak Kastamonu'ya hizmet etmiştir.

Kastamonu ve ilçelerinin yanı sıra Kargı, Ankara, Diyarbakır, Hatay, Zonguldak'ta görev yapmıştır. Çeşitli il ve ilçelerde görev yaptıktan daha sonra Kastamonu Lisesi müdürlüğüne atanmıştır. Kastamonu Lisesi müdürlüğü ardından Afyon'a görevlendirilmiştir. Fakat Afyon'a gitmeyerek emekli olmayı tercih etmiştir. Talât Mümtaz Yaman çeşitli yerel gazetelerin yanı sıra ulusal gazeteler ve dergilerde yazıları kaleme almıştır. Talât Mümtaz Yaman'ın, Kastamonulu Âşık Kemali, Kastamonu'da Toplanmış Maniler, Cihannümanın İlaveli Bir Nüshası, Osmanlı İmparatorluğu'nun Mülki İdaresinde Avrupalılaşma ve Kastamonu Tarihi adında beş eseri bulunmaktadır.

Hicri 1320 tarihinde Kastamonu'nun Aycılar mahallesinde doğan Talât Mümtaz Yaman, 26.04.1975 tarihinde düzenlenen Abdurrahman Paşa Lisesi'nin doksanıncı kuruluş yıldönümü münasebetiyle katıldığı programda ani bir kalp krizi geçirmesi sonucu vefat etmiştir.

ANAHTAR KELİMELEER: Talât Mümtaz Yaman, Kastamonu.

Ocak 2023, 145 Sayfa

ABSTRACT**MSC THESIS****TALAT MUMTAZ YAMAN'S LIFE, WORKS AND ARTICLES****UFUK TİDM****KASTAMONU UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCE
DEPARTMENT OF HISTORY****SUPERVISOR:DOÇ. DR. ERCAN ÇELEBİ**

This study includes the life, works and writings of the late Talat Mümtaz Yaman, who served Kastamonu for many years.

Talat Mümtaz Yaman served Kastamonu as an administrator, teacher, journalist, writer, researcher, folklore compiler, reporter and businessman.

He served in Kargı, Ankara, Diyarbakır, Hatay, Zonguldak as well as Kastamonu and its districts. After serving in various provinces and districts, he was appointed as the director of Kastamonu High School. Even though he was appointed to Afyon after being the director of Kastamonu High School, he preferred not to go to retirement. Talat Mümtaz Yaman has written articles for various local newspapers as well as national newspapers and magazines. Talat Mümtaz Yaman has five works named Âşık Kemali of Kastamonu, Manis Gathered in Kastamonu, An Supplementary Copy of Cihannüma, Europeanization in the Civil Administration of the Ottoman Empire and Kastamonu History.

Talat Mümtaz Yaman, who was born in the Aycılar district of Kastamonu in 1320 Hijri, died of a sudden heart attack during the program he attended on the occasion of the ninetieth anniversary of Abdurrahman Pasha High School held on 26.04.1975.

KEY WORDS: Talât Mümtaz Yaman, Kastamonu

January 2023, 145 Page

TEŞEKKÜR

Tez yazım sürecinde ilgi ve alakasını eksik etmeyen Tez Danışmanı Sayın Doç. Dr. Ercan ÇELEBİ 'ye, Tez çalışmasına fotoğraf ve bilgi katkısı sunan Sayın Elif YAMAN ve yine fotoğraf desteği sunan Dr. Murat KARASALİHOĞLU'na, Bilgi istişaresinde bulunan Araştırmacı Yazar Hamdi NALBANT'a, Talât Mümtaz Bey'in yazısı bulunan gazete hediye eden Koleksiyoner Mahmut İSLAMOĞLU'na, Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, Milli Kütüphane ve İBB Atatürk Kütüphanesi yetkililerine ve Yaman Ailesine teşekkür ederim.

UFUK TİDİM

Kastamonu, 2023

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TAAHHÜTNAME	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLÖLAR DİZİNİ	xii
KISALTMALAR DİZİNİ	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1 Talât Mümtaz Yaman'ın Hayatı.....	1
1.1.1 Eğitim Hayatı.....	6
1.1.2 Öğretmenlik ve Maarif Müdürlüğü Yılları	7
1.1.3 Halkevi Çalışmaları	13
1.1.4 Ticarete Yönelmesi	14
1.1.5 Talât Mümtaz Yaman'ın Vefatı.....	17
1.1.6 Eşi Emine YAMAN.....	18
1.1.6 Talât Mümtaz Yaman'ın Oğulları Yavuz ve Yılmaz YAMAN	19
2. TALÂT MÜMTAZ YAMAN'IN ESERLERİ.....	21
2.1 Kastamonu'da Halk İnanmaları.....	21
2.2 Kastamonulu Âşık Kemalî Hayatı ve Eserleri.....	22
2.3 Kastamonu Tarihi	23
2.4 Kastamonu'da Toplanmış Maniler	26
2.5 Cihannûmanın İlâveli Bir Nüshası	27
2.6 Osmanlı İmparatorluğu Mülkî İdaresinde Avrupalılaşma.....	28
3. TALÂT MÜMTAZ YAMAN'IN DERGİ YAZILARI	30
3.1 Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası Yazıları	30
3.1.1 Âşık Meydanî.....	31
3.1.2 Kastamonu'da Keklik, Katır, Yemişen Ağacına Dair Halk İtikatları.....	31
3.1.3 Kastamonu Adetleri	32
3.1.4 Kastamonu Çocuk Oyunlarında Sayılan Sayılar	33
3.1.5 Kastamonu Köylerinde Kullanılan Eve, Tarlaya, Eşyaya Ait Sözler	33
3.1.6 Kurtşeyh.....	34

3.1.7 Kastamonulu Âşık Fevzi'nin Koşmaları.....	35
3.1.8 Kastamonulu Âşık Fevzi'nin Koşmaları.....	35
3.1.9 Kastamonulu Âşık Fevzi'nin Koşmaları.....	35
3.1.10 Kastamonulu Âşık Fevzi'nin Koşmaları.....	35
3.1.11 Erzurumlu Emrah'ın Neşredilmemiş Koşmaları	36
3.2 Karacadağ Dergisi Yazıları	36
3.2.1 Türkiye'de Kahve ve Kahvehaneler	37
3.3 Konya Dergisi Yazıları.....	38
3.3.1 200 Sene Evvel Konya.....	38
3.4 MİLLÎ MECMUA YAZILARI	38
3.4.1. Anadolu Raksları	38
3.5 TARİH VESİKALARI DERGİSİ YAZILARI	39
3.5.1 Küre Bakır Madenine Dair Vesikalar	39
3.5.2 İstanbul'un Zahîre İşlerine Dair İki Vesika	39
3.5.3. Mısır Valisi Mehmed Ali Paşa'nın İsyanı Üzerine.....	40
3.5.4 Nizâm-ı Cedîd'in Lâğvına Dair Bir Vesika.....	42
3.6 Türk Hukuk Tarihi Dergisi Yazıları	43
3.6.1 Osmanlı İmparatorluğu Teşkilâtında Mütesellimlik Müessesesi.....	44
3.7 Ülkü Dergisi Yazıları	44
3.7.1 Atlas-ı İbrahim Hamdi Efendi (Dipnot nerede).....	44
3.8 Varlık Dergisi Yazıları	45
3.8.1 Halkevlerimize Yeni Direktifler Verilirken.....	45
3.8.2 Kitabelerimiz Üzerinde Niçin ve Nasıl Çalışmalıyız	45
3.8.3 Vakfiyeler	46
3.8.4 Etnografya Tetkikleri	46
3.8.5. Osmanlının Son İki Serpuşu Şubara ve Fes Hakkında	47
3.8.6 Osmanlı Sikkelerine Dair Bir Bibliyografya Denemesi	47
4. ULUSAL VE YEREL GAZETE YAZILARI	48
4.1 Akşam Gazetesi Yazıları	48
20- Kastamonu Yeni ve Mamur Bir Şehir Oluyor	48
4.1.1 Türkiye'nin Mısırı: Kargı	49
4.1.2 Pirinç Memleketi.....	49
4.1.3 Dil Sütunu.....	49
4.1.4 Kastamonu Hastanesinin İki Büyük İhtiyacı	50

4.1.5 Kastamonu’da Bu Sene Yerlerden Kar Kalkmıyor	50
4.1.6 Kastamonu Osmanlı Bankası Şubesi Lâğvedildi.....	50
4.1.7 Kastamonu Mektupları	50
4.1.8 Kastamonu’da Bağcılık İlerliyor	51
4.1.9 Araçta Herkesi Bir Bahçe Merakı Sardı	51
4.1.10 Araç’ta Büyük Yol Faaliyeti Var.....	51
4.1.11 Hoca Bağa Muska Asmış!	52
4.1.12 Kastamonu’da Büyük Bir İnşaat Faaliyeti Var.....	52
4.1.13 Kastamonu Yenileşecek.....	52
4.1.14 Taşköprü Çok Değişti	53
4.1.15 Taşköprü Nasıl İmar Edildi?.....	53
4.1.16 Kastamonu’da Dünyanın En İyi Kendirleri Yetiştiriyor	53
4.1.17 Çok Eski Bir Kasaba: Taşköprü.....	53
4.1.18 Kastamonu’da Spor Sahası	54
4.1.19 Sayım Vergisi	54
4.1.20 Kastamonu’da Spor Hareketleri.....	54
4.1.21 Kastamonu’da Kıymetli Bir Müessese: Sanat Mektebi.....	55
4.1.22 Kastamonu Yeni ve Mamûr Bir Şehir Oluyor	55
4.1.23 Kastamonu Kadınlarından Mebus Olmak İsteyenler Var.....	55
4.1.24 Taşköprü Çok Değişti	55
4.1.25 Kastamonu Bu Sene Sisten Londra’ya Benzedi	56
4.1.26 Kastamonu Halkevinde Büyük Bir Çalışma Var	56
4.2 Hâkimiyeti Milliye Gazetesi Yazıları.....	56
4.2.1 Ben ve Fıkram.....	57
4.2.2 Kastamonu’da Dokumacılık	57
4.2.3 Kastamonu Mektubu.....	57
4.2.4 Kastamonu Halkevi’nde	58
4.2.5 Kastamonu’da Gasgas Türkleri	58
4.2.6 Kastamonu Umumî Meclisi	58
4.2.7 Kastamonu Havzası Zengin Bir Maden Haznesidir	59
4.3 Ulus Gazetesi Yazıları.....	59
4.3.1 Kastamonu Kendirleri I	59
4.3.2 Kastamonu Kendirciliği II	59
4.3.3 Kastamonu Kendirciliği III.....	60

4.4 Vakit Gazetesi Yazıları.....	60
4.4.1 Yeşil Bursa.....	62
4.4.2 İsveç Cimnastiği Niçin Benimsenmedi.....	62
4.4.3 Kastamonu Ormanlarında	62
4.4.4 Daday Güzelleşiyor.....	63
4.4.5 Söğüt Özü Kömür Havzası Çok Zengindir	63
4.4.6 Çalışkan Bir Vatan Köşesi	63
4.4.7 Kastamonu Yatı Mektepleri.....	63
4.4.8 Kastamonu'nun İskelesi İnebolu Değil Cide Olmalıdır	64
4.4.9 Kastamonu'da 25 Memurun Muhakemesine Başlandı	64
4.4.10 Kastamonu'da	64
4.4.11 Dolaba Biner Misiniz?	65
4.4.12 Türkiye Maarif Tarihi	65
4.4.13 Mühim İhracat Maddelerimizden Yumurta Kontrole Muhtaçtır	65
4.4.14 Yağmur Bolluğu	65
4.4.15 Kastamonu'da Ceviz İhracatı Niçin Azalıyor?	66
4.4.16 Kastamonu'da Esrarengiz Bir Cinayet Oldu	66
4.4.17 Kastamonu İstikbali Karanlıktır!	66
4.4.18 Talim ve Terbiye Meselesi	67
4.4.19 Kastamonu Valisi Kastamonu'ya Fahri Hemşeri Yapıldı	67
4.4.20 Plânsız İmar!	67
4.4.21 Kastamonu Hastanesinde	67
4.4.22 Kastamonu Lisesinde Talebe Tarafından Çıkarılan Mecmua.....	68
4.4.23 Ecevit'in Çorbası	68
4.4.24 İnebolu Issız ve Köyleri Acınacak Bir Haldedir.....	68
4.4.25 Ayancık, Birdenbire Parlayan Güzelleşen Bir Kasabadır!	69
4.4.26 Ayancık'ın İhtiyaçları Doktor, Mektep ve Ucuzluktur.....	69
4.4.27 Kastamonu'nun Öz Evladı İnebolu, Üvey Çocuğu da Cide'dir	69
4.4.28 Bartın Kızları, Gelene Geçene Mâni Söylemiyor, Çalışıyorlar	70
4.4.29 Güzel Zonguldak'ta İmar ve Bilhassa Maarif Faaliyetleri	70
4.4.30 Zonguldak'ın Kıymetli Müessesesi.....	70
4.4.31 Kömür İstihsalatımız Seneden Seneye Fazlalaşıyor	70
4.4.32 Zonguldak'ta Amele İşİ	71
4.4.33 Yollarda Yolcuyu Bırakıp Keyfine Bakan Şoförler Var!	71

4.4.34 Çankırı’da Birgün	71
4.4.35 Çamlık İsmiyle Tevsim Edilen Koru, Yozgatlılar	72
4.4.36 Çorum’da Hayat ve Faaliyet	72
4.4.37 Kızıl Irmağın Kenarında Oturup Gönül Avutmak	72
4.4.38 Igazlılar ve Tosya Pirinci	72
4.4.39 Kayseri İmara Muhtaç	73
4.4.40 Kayseri’de Ticari Faaliyet	73
4.4.41 Kayseri’nin Kazaları	73
4.4.42 Sivaslıların Sevinci	73
4.4.43 Sivas’ta İrfan Hayatı	74
4.4.44 İnebolu’da Cuma Seyranları Nasıl Yapılır?.....	74
4.4.45 Faal Bir Vatan Köşesi	74
4.5 Açıksöz Gazetesi Yazıları	75
4.5.1 Araç’ta Gördüklerim.....	75
4.5.2 Gazi Harflerine Dâir	76
4.5.3 İstanbul Mektubu	76
4.5.4 Kınâb Fabrikası.....	76
4.6 Doğruluk Gazetesi Yazıları	76
4.6.1 Muhalefetin Hizmeti	78
4.6.2 Meyve İslah İstasyonu İstiyoruz	78
4.6.3 Kastamonu Tarihinden Yapraklar-2	79
4.6.4 Kastamonu’nun Ahvali Tarihiyesi-3	79
4.6.5 Kastamonu Ahvali Tariyesi-4.....	80
4.6.6 Kastamonu Ahvali Tariyesi-5.....	80
4.6.7 Okuma Yazma Bilmeyenler.....	80
4.6.8 Çizmeden Yukarısı	81
4.6.9 Kastamonu Tarihi 14	82
4.6.10 Kastamonu Tarihi 15	82
4.6.11 Kastamonu Bankası	82
4.6.12 Kastamonu Tarihi 16	83
4.6.13 İkinci Sinema	83
4.6.14 Kastamonu Tarihi 17	83
4.6.15 Dokumacılık.....	84
4.6.16 Kastamonu Tarihi 18	84

4.6.17 Kastamonu Tarihi 19	85
4.6.18 Tosya Pirinçleri.....	86
4.6.19 Gazetecilik Mektebinde Vatan Coğrafya Lazım!	86
4.6.20 Gençliğin Faaliyeti.....	87
4.6.21 Atlamak-Atlatılmak	87
4.6.22 Vazifemizi Bilelim.....	87
4.6.23 Gellersinin Ramazan İmamı	88
4.6.24 Kendir Fabrikası	89
4.6.25 Kürt Ağasının İmamı	89
4.6.26 Tiftik İşİ Nasıl Halledilebilir?	90
4.6.27 İnözü, Çaylak, Kıyık.....	90
4.6.28 Milli İktisat Cemiyeti Çalışıyor	91
4.6.29 Cumhuriyet Halk Fırkası Millet Huzurunda.....	91
4.6.30 Memurlar ve Halk.....	91
4.6.31 Ben ve Fırkam.....	92
4.7 Kastamonu Gazetesi Yazıları	92
4.7.1 İktisat Siyasetimiz.....	93
4.7.2 Halkevinde	93
4.7.3 Halkbilgisi Derlemleri	93
4.7.4 Halkbilgisi Derlemeleri.....	94
4.7.5 Kastamonu'da Derlenen Atasözleri	96
4.7.6 Kastamonu'da Derlenen Atasözleri	98
4.7.7 Kastamonu Koşmaları.....	99
4.7.8 Kastamonu Koşmaları.....	100
4.7.9 Kastamonu Koşmaları.....	101
4.7.10 Kastamonu Koşmaları.....	103
4.7.11 Kastamonu Koşmaları.....	104
4.7.12 Kastamonu Koşmaları.....	105
4.7.13 Kastamonu Koşmaları.....	106
4.8. Diyarbakır İçkale Gazetesi Yazıları	107
4.8.1 Orta Çağda ve Yeniçağların Başında Diyarbakır ve Havalisi	107
5. SONUÇ.....	109
KAYNAKLAR	114
EKLER.....	122

TABLÖLAR DİZİNİ**Sayfa**

Tablo 1. Talât Mümtaz Yaman'ın Görev Yaptığı Yer Bilgileri.....	7
---	---

KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar

BCA	: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
İBB	: İstanbul Büyük Şehir Belediyesi
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı

1. GİRİŞ

1.1 Talât Mümtaz Yaman'ın Hayatı

Talât Mümtaz Yaman, 01.02.1907 tarihinde Kastamonu'nun Aycılar¹ Mahallesi'nde doğmuştur. Babası Salbaşoğlu Ali Çavuş olup kütüğü Araç'ın Aşağı Öküzveren (şimdiki adı İkizören) köyündedir. Annesi Devrekânili Tığlıoğlu soyundan Hüseyin Efendi'nin kızı Emine Hanımdır. Babası Ali Çavuş 1872-1873 tarihinde doğmuş, 1934 tarihinde ise vefat etmiştir.² Ali Çavuş'un vefatı 13 Kânunuevvel 1934 tarihli *Akşam* gazetesine şu şekilde yansımıştır: “Gazeteci arkadaşlarımızdan Kastamonulu Talât Mümtaz Yaman ve Kastamonu'da Şık Kundura mağazası sahibi Ata Yamanlar'ın babaları Ali'nin (62) yaşında olduğu halde Kastamonu'da vefat etmiştir. Arkadaşımıza ve gözü yaşlı çoluk çocuğuna başınız sağ olsun dileriz.”³ Bu bilgidен, Ali Çavuş'un 62 yaşında Kastamonu'da vefat ettiği anlaşılmaktadır. Talât Mümtaz Yaman'ın babasına Çavuş denmesinin sebebi, yurt müdafaasında gösterdiği gayret ve emrindeki askerleri bir subay gibi idare ederek başarı gösterdiği için kendisine çavuşluk rütbesi verilmesinden kaynaklanmaktadır.⁴

Talât Mümtaz Yaman, *Ben ve Fıkram* adlı yazısında kendisini şöyle ifade etmektedir:

“Ben ilk mektep muallimiyim. Fırkam, inkılâbın fırkası, cumhuriyetin fırkası, hakikatin fırkası, bütün Türk'ün fırkası, Gazinin fırkasıdır.”⁵

İhsan Ozanoğlu Talât Mümtaz Yaman'ın niteliklerini sayarken, bütün özellikleri ile ideal bir Türk tipi örneğini teşkil ettiğini, uzun boylu, geniş omuzlu, ağır başlı, sempatik bir yapısı olduğunu dile getirmiştir. Ayrıca çevresine karşı mütevazı davranışlar sergileyen, kimseyi hâkîr görmeyen ve kimsenin hatırını kırmayan, ilim tahsilli ve eser vermiş bir şahsiyet olarak nitelendirmiştir. Aile reisi olarak ta çok

¹ Kastamonu Belediyesi'nin arkasındaki yüksek tepede bulunan yere eskiden Aycılar Mahallesi denilmektedir. Aycılar denmesinin sebebi ise, yüksek bir tepelik alanda bulunduğu için Ramazan ayının girişi, ayın durumu, Ramazan Bayramı'nın gelişini tespit için ayı gözlemleme yeri olmasından kaynaklanmaktadır. Bkz. İhsan Ozanoğlu, *Kastamonu Halkiyat ve Harsiyat Biyografisi*, Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, Demirbaş No: 84696, Kastamonu 1965, s. 6.

² Ozanoğlu, *Kastamonu Halkiyat ve Harsiyat Biyografisi*, s. 1-2.

³ “Ölüm”, *Akşam*, 13 Kânunuevvel 1934, s. 4.

⁴ Ozanoğlu, *Kastamonu Halkiyat ve Harsiyat Biyografisi*, s. 2.

⁵ Talât Mümtaz, “Ben ve Fıkram”, *Hâkimiyet-i Milliye*, 25 Mart 1931, No. 3482, s. 5.

üstün bir eğitimle yetiştirildiğini dile getirmiştir.⁶ Ayrıca Kastamonu'nun yetiştirdiği özlü ve değerli bir bilim adamı olduğunu, kuvvetli bilgiye ve kaleme sahip bir kişi ve memlekete çok faydalı bir şahsiyet olarak tanımlamıştır.⁷ Ozanoğlu'na göre Talât Mümtaz Yaman aynı zamanda İngilizce, Almanca ve Fransızca'ya hâkimdir.⁸

3 Kânunuevvel 1934 tarihli *Akşam* gazetesi'nde soyadı alanlar ilân edilmiştir. İlgili tarihte soyadı alanlar arasında Talât Mümtaz Bey'de vardır. Böylelikle aile, resmi olarak, Yaman* soyadını almıştır.⁹ Talât Mümtaz Yaman eşi ve çocukları ile birlikte Kastamonu Beyçelesi Mahallesi Atatürk Caddesi, No 15'te ikâmet etmiştir.¹⁰ Aynı zamanda kayıtlarda Cebail Mahallesi, Plevne Sokakta Yaman Apartmanı isminde Ata Yaman ve oğullarına ait bir apartmanda bulunmaktadır.¹¹

Talât Mümtaz Yaman çok yönlü bir şahsiyettir. İyi bir öğretmen, tarihçi, araştırmacı-yazar, muhabir, basıncı, halk derlemecisi, iş adamı ve aile reisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenlik yaptığı her yerde yazıları ve çalışmalarıyla iz bırakmıştır. Ayrıca çok geniş kapsamlı bir basın hayatı vardır. Ulusal ve yerel gazetelerde birçok yazısı yayınlanmıştır. Özellikle 1930'lu yıllarda ulusal basında yer alan Kastamonu hakkındaki yazılarıyla şehri en iyi tanıtan en önemli şahsiyetlerden biridir.

Talât Mümtaz Yaman kitap okumayı, araştırma yapmayı ve yazmayı çok seven bir kişiliktir. Kastamonu'daki evinde, içinde nadir eserlerinde bulunduğu şahsî bir kütüphane kurmuştur. Hatta İbrâhim Hamdi'nin *Atlas* adlı eserinin de şahsî kütüphanesinde olduğu bilinmektedir. Bu atlas hakkında da ilk araştırma yapan ve Türk tarihine kazandıran bizzat kendisi olmuştur.¹² *Birlik* gazetesinin haberine göre iki binden fazla çok kıymetli kitap ve bilhassa el yazması divanlar Yaman'ın şahsî kütüphanesinde bulunmaktadır.¹³ İhsan Ozanoğlu, Talât Mümtaz Yaman'ın kütüphanesinden bahsederken O'nun rakipsiz bir kitaplığa sahip olduğunu ifade etmiş, şark ile garp dillerinden yazma ve basma kitaplarının olduğunu dile

⁶ Ozanoğlu, *Kastamonu Halkiyat ve Harsiyat Biyografisi*, s. 26.

⁷ İhsan Ozanoğlu, "Talât Mümtaz Yaman ve Kütüphanesi", *Doğrusöz*, 25 Ağustos 1948, s. 2.

⁸ Ozanoğlu, *Kastamonu Halkiyat ve Harsiyat Biyografisi*, s. 20.

* Ailenin lakabı "*Salbaşoğlu*"dur. Gazete haberi, aileye bu soy ismini alan kişinin Talât Mümtaz Bey olduğunu göstermektedir. Talât Bey'in "*Yaman*" soy ismini almasının belki de Kastamonu tarihi ile yakın bir ilişkisi vardır. Candaroğulları Beyliği'nin atası ve isim babası Şemseddin Yaman Candar'dır. Talât Bey Kastamonu Tarihi sevdasını belki de soy ismine taşımıştır.

⁹ "Soyadı", *Akşam*, 3 Kânunuevvel 1934, s. 5.

¹⁰ *Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi*, 16 Temmuz 1959, Sayı: 709, s. 1.

¹¹ *Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi*, 19 Eylül 1960, Sayı: 1063, s. 1.

¹² Mahmut AK, "İbrâhim Hamdi", *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt. 21, s. 314-315.

¹³ "Evi Yanan B. Talât Mümtaz Yaman", *Birlik*, 11 İkincişehirin 1943, Sayı: 38.

getirmiştir. Ozanoğlu'na göre Yaman'ın sahip olduğu kütüphane zarif dolaplar ve lüks etajerlerden oluşan Kastamonu'daki en modern ve şık kütüphanelerden biriydi. Yaman kütüphanesi için büyük masraflar yapmış, satın alınan kitaplar sanatkârane ve özenle ciltlenmişti. Talât Mümtaz Yaman'ın Kastamonu'daki evi ile birlikte kütüphanesi bir yılbaşı gecesi yanmıştır. İhsan Ozanoğlu o gece balodayken safalan tarafında bir yangın çıktığını duyduğunu ve hemen yangın mahalline doğru koştuğunu söyler. Yangın Talât Mümtaz Yaman'ın evinin yakınlarında başlamış ve Yaman'ın evine sıçramıştır. Ozanoğlu Yaman'ın kütüphanesinde bulunan kitaplarında küle döndüğünü görmüştür. Yüksek sesle bağırmaya başlayan Ozanoğlu “Maldan aziz, candan aziz bir kütüphane var. İçeride milli varlık, milli servet var, eşyaya bakmayın, kütüphaneyi kurtarın, kütüphaneyi!” diyerek ileri atılmış ve içeri girip kitapları kurtarmak istemiştir. Fakat bu duruma yetkililer engel olmuştur.¹⁴

Talât Mümtaz Yaman'ın Kastamonu'daki evinde yangın çıktığında kendisi Diyarbakır Maarif Müdürlüğü görevindedir. Diyarbakır İçkale gazetesinde çıkan yangında 2000'den fazla ciltlik kütüphanesinin yandığı haberi yapılmış ve “Arkadaşımıza uğradığı bu büyük felaketten dolayı geçmiş olsun der, can sağlığı dileriz.” ifadeleri kullanmıştır.¹⁵ 8 Kasım 1943 tarihinde yangından dolayı Talât Mümtaz Yaman'ın izin aldığı ve Kastamonu'ya geldiği yine gazetelerden anlaşılmaktadır.¹⁶ 19 Kasım 1943 tarihinde ise Kastamonu'dan Diyarbakır'a giderek tekrar görevine başladığı anlaşılmaktadır.¹⁷

Talât Mümtaz Yaman dil konusuna büyük önem vermiştir. Maarif Vekili Galip Bey'in dil konusuyla ilgili olarak öğretmenlerden gönüllüler aradığı haberini alan Talât Mümtaz Yaman, Kargı İlk Mektebi'nde görev yaparken Maarif Vekâlet'ine telgraf çekmiştir. Telgrafta “Dil işi için gönüllü istediğinizi duydum. Beş senedir içinde dolaştığım ve yüzlerce kelime topladığım bu işte Kastamonu'dan size ilk gönüllü ben yazılıyorum ve terhis istemez bir asker gibi savaşağıma ant içerek buyruğunuzu bekliyorum.” ifadelerini kullanmıştır.¹⁸ Maarif Vekili, Talât Bey'e bir teşekkür telgrafı çekmiş ve derleme seferberliğine yakında başlanacağını dile getirmiştir. Talât Mümtaz Yaman Türk Dil

¹⁴ İhsan Ozanoğlu, “Talât Mümtaz Yaman ve Kütüphanesi”, *Doğrusöz*, 25 Ağustos 1948, s. 2.

¹⁵ *Diyarbakır İçkale*, 3 II. Teşrin 1943 Çarşamba, s. 1.

¹⁶ *Diyarbakır İçkale*, 8 II. Teşrin 1943 Pazartesi, s. 1.

¹⁷ *Diyarbakır İçkale*, 19 II. Teşrin 1943 Cuma, s. 1.

¹⁸ *Hakimyet-i Milliye*, 11 Kasım 1932, s. 4.

Kurumu'na binlerce derleme kelime göndermiş ve bu müessese için gönüllü olarak çalışmıştır.¹⁹

Talât Mümtaz Yaman seyahat etmeyi, gezip gördüğü yerleri kaleme almayı ve fotoğraf çekmeyi seven bir kişiliktir. *Vakit* gazetesinde Kastamonu muhabirliği yaparken, 19 Temmuz 1930 tarihinde Anadolu seyahatine çıkmıştır. Bu seyahatinde Kastamonu ve ilçeleri ile birlikte Bartın, Amasya, Zonguldak, Çankırı, Sinop, Kayseri, Sivas, Yozgat, Çorum şehirlerini gezerek yazılar kaleme almıştır. Kaleme aldığı yazıları *Vakit* gazetesinde yayınlanmıştır. Talât Mümtaz Yaman'ın seyahate çıkış gayesi gazetede şöyle ifade edilmiştir:

“Talât Mümtaz Bey Kastamonu mıntkasından başlayarak vilayet dâhilinde umumi bir tetkik seyahati yapmaya başladı. Gazetemiz civar vilayetlere kadar genişleyebilecek olan bu seyahatten iyi intibalar alacak, karilerimiz, bazılarının yalnız adı işitilen bu yurtlarının bugünkü vaziyetlerini iyice tespit edilmiş görecektir.”²⁰

Talât Mümtaz Yaman, Kastamonu yöresine ait Sepetçioğlu²¹ oyununu en iyi oynayanlardan biridir. Sepetçioğlu oyununu İstanbul'da neşir ve tamim etmiş, ayrıca plâk doldurtmuştur. Ayrıca Sepetçioğlu oyununun milli bir oyun haline gelmesinde büyük bir emeği vardır.²² Talât Mümtaz Yaman ve eşi Kastamonu'nun çeşitli yerlerinde, gün ve gecelerinde Sepetçioğlu oyununu beraber oynamışlardır. Örneğin 1934 tarihinde Halkevi'nde ki bir müsamerede eşi ile birlik Sepetçioğlu oyununu oynaması, halk tarafından çok beğenilmiş ve alkışlanmıştır.²³ Türk musikisi eğitimcisi Mahmut Ragıp Gazimihal, Sepetçioğlu oyunu ve Talât Mümtaz Yaman hakkında şunları söylemiştir:

“Sepetçioğlu Kastamonu efeliğinde meşhur perdelerde kadınlarla birlikte oynandığı için aydınların iltifatını kazanamamıştı. Bazı öğretmenler bu oyunu okul müsamerelerine de alarak zeybek ile eşit

¹⁹ Ozanoğlu, *Kastamonu Halkiyat ve Harsiyat Biyografisi*, s. 9.

²⁰ *Vakit*, 19 Temmuz 1930, s. 5.

²¹ Sepetçioğlu Oyunu, Sepetçioğlu Osman Efe'nin hikâyesinden doğmuştur. Her türlü saz ile oynanır. Çevik bir oyun olup 9-10 kişi ile oynanmaktadır. Oyunun bütün hareketleri yiğitlik göstergesidir. Genel itibarıyla erkek oyunudur. Kastamonu yöresinin zeybeği olarak tanımlanır. Bkz. Gülşah Yüksek, “Karadeniz’de bir Zeybek Oyunu: Sepetçioğlu”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt.7, Sayı: 2, 2010, s. 1090.

²² Ozanoğlu, *Kastamonu Halkiyat ve Harsiyat Biyografisi*, s. 6.

²³ *Akşam*, 30 Kânunusani 1934, s. 10.

haklara sahip kıldılar. Bunların başında Talât Mümtaz Yaman gelir ki, bizzat başarıyla oynuyordu. Oyunu Kastamonu ve İstanbul Türk Ocaklarına tanıtmıştır.”²⁴

İstanbul Beyoğlu’nda Türk Halk Bilgisi Derneği tarafından düzenlenen musiki gecesine Talât Bey’de katılmış ve Sepetçioğlu oyunu oynamıştır. O’nun Sepetçioğlu oyunu çok beğenilmiş ve yine alkışlanmıştır.²⁵

Ahmed Tevhid Bey, Talât Mümtaz Yaman hakkında “Genç mu’allim ve muharrirlerimizden çalışkan bir zattır” ifadesini kullanmıştır.²⁶ Talât Mümtaz Yaman ise Ahmed Tevhid’e yazdığı bir mektupta kendisini “Kastamonu’da Mu’allim ve Muharrir” olarak tanıtmıştır.²⁷

Jutta Cikar’ın editörlüğünü yaptığı *Turkischer Biographischer Index* adlı eserde, Talât Mümtaz Yaman, teacher (öğretmen) ve journalist (gazeteci) olarak yer almıştır.²⁸

Talât Mümtaz Yaman’ın hayatında Kastamonu’nun çok ayrı bir yeri vardır. Bir yazısında “Kastamonu’da doğup büyüdüğüm ve Anadolu’lu, Kastamonu’lu olmamla gurûr duyduğum için yazıyorum” ifadelerini kullanmıştır.²⁹

Kastamonu’da bazı yerlere isim verirken Talât Mümtaz Yaman’a danışıldığı görülmektedir. Kastamonu Maarif Müdürü İsmail Kemal Bey, şehirdeki okulları adlandırırken Talât Mümtaz Yaman’a sormuştur. Talât Bey kendisinin de müdürü olduğu okula Rumsındı³⁰ isminin verilmesi teklif etmiştir. Bu teklif sonucu Kuruçay’da bulunan okula Rumsındı ismi verilmiştir.³¹

Talât Mümtaz Bey, yaşamı boyunca Kastamonu için çalışmış ve şehrin tarih, kültür ve ekonomik hayatına büyük katkılar vermiştir.

²⁴ Eyüp Akman, “Kastamonu İli Araç İlçesi Yukarı Avşar Köyü Kültürü ve Sepetçioğlu Üzerine Bazı Düşünceler”, *Türk Halkbilimi Araştırmaları Merkezi Dizisi-XXIII Avşar Kültür Coğrafyası ve Halk Kültürü*, Ankara 2013, s. 561-562.

²⁵ *Milliyet*, 23 Temmuz 1929, s. 3.

²⁶ Talât Mümtaz Bey’in 9-25 tarihlerinde M. Cevdet’e gönderdiği iki adet mektup, İBB Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet Evrakı, MC_025_25-0061.

²⁷ Talât Mümtaz Bey’in 9-25 tarihlerinde M. Cevdet’e gönderdiği iki adet mektup, İBB Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet Evrakı, MC_025_25-0060.

²⁸ Jutta Cikar, *Turkischer Biographischer Index*, s. 1056.

²⁹ *Milli Mecmua*, Sene 5, Sayı: 111, s. 287-288.

³⁰ Rumsındı Mektebi, Atabey Medresesi ve Keleşoğlu Medresesi gibi isimlerle de anılmıştır. Okula bu ismin verilmesinin Kastamonu tarihi ile bir ilişkisi vardır. Kastamonu’yu fetheden Çobanoğlu Hüsamettin Çoban Bey ve ordusu okula yakın bölgede düşman ordusunu tamamen kılıçtan geçirmiştir. Kastamonu tarihini çok iyi bilen Talât Bey, bu yüzden okula “Rumsındı” ismini vermiştir. Bkz. Ozanoğlu, *Kastamonu Halkiyat ve Harsiyat Biyografisi*, s. 6. Okul şimdiki İnönü Karakolu’nun olduğu yerde idi.

³¹ Ozanoğlu, *Kastamonu Halkiyat ve Harsiyat Biyografisi*, s. 4.

1.1.1 Eğitim Hayatı

Talât Mümtaz Yaman, Osmanlı'daki mevcut gelenekler üzerine 4 yaş 4 aylık 4 günlükken Kastamonu Nasrullah İptidai Mektebine³² yazılmıştır. Bu mektepte Başmuallim İsmail Efendi, İkinci Muallim Sadık Efendi ve Arslan Efendi'den ders almıştır. Yaman, Nasrullah'ta eğitim alırken aynı zamanda Nasrullah Cami Hocası Hattat Mehmet Efendi'den, Reyhanî, Sülüs, Nesih, Divan, Kûfî gibi Osmanlı Türkçesi yazı çeşitlerini öğrenmiştir. Ayrıca küçük yaşta, tezhip ve cilt sanatı alanlarında da dersler almıştır.³³

Nasrullah İptidai Mektebi'nden sonra Hicri 1330 (M. 1911-1912) senesinde Mektebi Sultaniye'ye³⁴ kaydolmuştur. Okulun ilk sınıfı olan 3. sınıfı pekiyi derece ile bitirmiştir. 10. sınıfa kadar Sultani'de okumuş H. 1339 (M. 1920-1921) tarihinde ise Kastamonu Darü'lmuallimini'ne³⁵ (Erkek Öğretmen Okulu) kaydolmuştur. 26 Temmuz 1924 tarihinde bu okulu da pekiyi derece ile bitiren Talât Mümtaz Yaman, daha sonra ilk görev yeri olan Cide Merkez İlkokulu'na muallim olarak tayin edilmiştir.³⁶

Talât Mümtaz'ın okuma aşkı, ilim ve irfana yönelik şevki O'nun üniversite okunmasını da sağlamıştır. Yaman, 19 Ekim 1936 tarihinde bulunduğu Merkez Cumhuriyet Okulu Baş Muallimliği görevinden istifa ederek Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesine kaydolmuştur.³⁷ Fakültede 4 yıl eğitim gördükten sonra 1940 yılında mezun olmuştur. *Ulus* gazetesinin 11 Temmuz 1940 tarihli nüshasında, Ankara Üniversitesi "*Dil, Tarih, Coğrafya Fakültesini Bitirenler*" başlıklı bir haber yayımlanmıştır. Bu habere göre Talât Mümtaz Yaman, "*Yeni ve*

³² Mektep Kastamonu Ticaret ve Sanayi Odası'nın bulunduğu yerdedir. Bu Mektebin Banisi Halil Efendi Zade Kadı Şemseddin Efendidir. Talât Mümtaz Yaman'ın bu okula kayıt olduğu tarihte üç sınıflı bir mekteptir. Bu mektebin ihtiyaçları halk tarafından karşılanmıştır. Öksüz, yetim ve ihtiyaç sahibi talebelerin ihtiyaçlarını halk karşılamıştır. Bkz. Ozanoğlu, *Kastamonu Halkiyat ve Harsiyat Biyografisi*, s. 6.

³³ Ozanoğlu, *Kastamonu Halkiyat ve Harsiyat Biyografisi*, s. 6.

³⁴ Kastamonu İdadisi Anadolu'da açılan ilk devlet lisesidir. 2 Mayıs 1885 tarihinde temel atılmış 2 Ekim 1887 tarihinde ise törenle açılışı yapılmıştır. Fakat eğitime başlamak için binanın bitmesi beklenmemiş okul müdürlüğüne Celal Bey atanarak askeri rüştiyenin bir sınıfına derslere başlanmıştır. Kastamonu İdadisi 1912 tarihinde "Sultani" adını almış ve "iptidai" denilen ilkökul kısmı da açılmıştır. Günümüzdeki ismi Abdurrahman Paşa Lisesidir. Bkz. Mustafa Eski, Mehmet Serhat Yılmaz ve Cevdet Yakupoğlu, *Selçukludan Günümüze Kastamonu Eğitimine Genel Bir Bakış*, Kastamonu Valiliği, 2008, s. 14-23.

³⁵ Kastamonu Darülmualim Okulu sıbyan ve ibtidai mekteplerinin öğretmen ihtiyacını karşılamak üzere 23 Şubat 1884 tarihinde açılmıştır. Dönemin Kastamonu Valisi Abdurrahman Paşa'nın gayretleri ile açılmıştır. Rıfat Bey okulun ilk müdür ve kâtibî olarak görevlendirilmiştir. İlk 20 öğrenci ile yatılı olarak eğitime başlanmıştır. Bkz. Eski, Yılmaz ve Yakupoğlu, *Selçukludan Günümüze Kastamonu Eğitimine Genel Bir Bakış*, Kastamonu Valiliği, 2008, s. 14-23.

³⁶ Ozanoğlu, *Kastamonu Halkiyat ve Harsiyat Biyografisi*, s. 6.

³⁷ Ozanoğlu, *Kastamonu Halkiyat ve Harsiyat Biyografisi*, s. 8.

Son Zaman Tarihi” alanında eğitim görmüştür. Talât Mümtaz Yaman ile birlikte aynı bölümde eğitim görenler arasında ise Nahide Balcı, Bedia Dedekorkut, Müveddet Yazgan, Faik Reşit Unat, Mustafa Sevinci, Doğan Kutay, Enver Levent, Enver Okyay, Lâtif Baykal, Vahit Yazıcıoğlu ve Naci Berköz bulunmaktadır.³⁸

Talât Mümtaz Yaman üniversite yıllarında başarılı bir öğrenci olmuş olacak ki Fuat Köprülü’ye bir süre asistanlık da yapmıştır.

1.1.2 Öğretmenlik ve Maarif Müdürlüğü Yılları

Talât Mümtaz Yaman yurdun çeşitli yerlerinde görev yapmıştır. Memurluk yıllarındaki görev yerleri Kastamonu, Cide, Daday, Kargı, Diyarbakır, Hatay ve Zonguldak’tır.

Talât Mümtaz Yaman’ın ilk görev yeri, Kastamonu Çiftlik Mektebi Ayniyat Memurluğu’dur. Burada 400 lira maaşla 17.06.1939-30.09.1939 tarihleri arasında çalışmıştır. Resmî olarak son görev yaptığı yer ise Kastamonu Lisesi Müdürlüğü’dür. Aşağıdaki tabloda Talât Mümtaz Yaman’ın görev yaptığı yerler gösterilmiştir.³⁹

Tablo 1- Talât Mümtaz Yaman’ın Görev Yaptığı Yer Bilgileri⁴⁰

Görev Yeri	Görevi	Aylığı	Başladığı Tarih	Ayrıldığı Tarih	Ayrılma Sebebi
Kastamonu Çiftlik Mektebi	Ayniyet Memurluğu	400	17.06.1939	30.09.1939	İkmali tahaf için istifa
Cide Merkez Mektebi	Üçüncü Muallim	650	05.07.1340	GayeiKânu nuevvel 1340	Nakil
Merkez Cumhuriyet Mektebi	İhzari Muallimliği	650	01.01.1341	Gayei Şubat 1341	Zam
Merkez Cumhuriyet Mektebi	Şube Muallimliği	1000	01.03.1341	02.04.1341	Tahvil

³⁸ *Ulus*, 11.07.1940. s. 7.

³⁹ SGK Emekli Sandığı Arşivi, *Talât Mümtaz Yaman’ın Hizmet Dökümü*.

⁴⁰ SGK Emekli Sandığı Arşivi, *Talât Mümtaz Yaman’ın Hizmet Dökümü*.

Merkez	Dördüncü	1000	02.04.1341	14.09.1341	Tahvil
Cumhuriyet	Muallimliğı				
Mektebi					
Daday Kazası	Beşinci	1500	15.09.1341	03.04.1926	Silik
Merkez	Muallimliğı				Okunamadı
Mektebi					
Daday Kazası	Beşinci	1500	03.04.1926	Gayeı Eylöl	Mektebin
Erkek Mektebi	Muallimliğı			1927	Muhtelif
					Olması
Merkez	Beşinci	1500	01.10.1927	Gayeı Eylöl	Nakil
Muhtelif	Muallimliğı			1928	
Mektebi					
Daday Kapancı		1500	01.10.1928	31.08.1929	Silik
Köy					Okunamadı
Muallimliğı					
Daday Kapancı		1725	01.09.1929	04.11.1929	Nakil
Köy					
Muallimliğı					
Merkez	Muallimlik	1725	05.11.1929	31.06.1930	
Abdülhakhami					
t Mektebi					
Merkez	Muallimlik	1750	01.06.1930	29.09.1931	Terfi
Abdülhakhami					
t Mektebi					
Kastamonu	Baş M.	333	25.09.1931	30.09.1931	10 liranın 3/2
Rumsındı	Vekili İlave				ile
Mektebi					çalışmıştır.
Kastamonu	Baş	1750	30.09.1931	09.10.1932	Nakil
Rumsındı	Muallimliğı				
Mektebi					
Tosya/Kargı	Baş	1750	13.10.1932	28.10.1933	Nakil
Nahiyesi	Muallimliğı				

Merkez					
Mektebi					
Kastamonu	Baş	1750	28.10.1932	Gayei	Kıdem
Rumsındı	Muallimliği			Ağustos	Zammı
Mektebi				1934	
Kastamonu	Baş	2000	01.09.1934	16.10.1935	Nakil
Rumsındı	Muallimliği				
Mektebi					
Merkez	Baş	2000	16.10.1935	19.10.1936	İstifa
Cumhuriyet	Muallimliği				
Okulu					
Dâhiliye Vek.	Memur	2500	28.02.1939	22.10.1940	Nakil
Sicil ve					
Muamelat					
Memuru					
Kastamonu	Tarih-	100	24.10.1940	26.11.1941	Diyarbakır
Bölge Sanat	Coğrafya				Maarif
Okulu	Öğretmeni				Müdürlüğüne
					Tayini
Diyarbakır İl	İl Müdürü	3000	29.11.1941	10.05.1944	Maaşa Zam
Milli Eğitim					
Müdürlüğü					
Diyarbakır İl	İl Müdürü	3500	31.05.1944	25.11.1944	Nakil
Milli Eğitim					
Müd. İlave					
Diyarbakır	Tarih-	1500	12.11.1942	22.01.1944	Zam
Lisesi	Coğrafya Ö.				
Diyarbakır	“	2500	12.01.1944	29.01.1944	Zam
Lisesi					
Diyarbakır	“	1500	29.01.1944	22.03.1944	Zam
Lisesi					
Diyarbakır	“	3900	23.03.1944	25.11.1944	Nakil

Lisesi					
Hatay İl Milli Eğitim	İl Müdürü	3500	30.11.1944	30.05.1946	Zam
Hatay İl Milli Eğitim	İl Müdürü	4000	31.05.1946	04.04.1947	Nakil
Zonguldak İl Milli Eğitim	İl Müdürü	5000	09.04.1947	20.03.1959	Nakil
Kastamonu Lisesi	Müdür ve Tarih Öğretmeni	50 90 ü.	23.03.1950 23.03.1950	-	-

Talât Mümtaz Yaman, öğretmenliği yıllarında yenilikçi ve teşkilâtçı yapısıyla dikkat çekmiştir. Bunun en güzel örneklerinden biri Rumsındı Mektebi'nde Baş Öğretmen olarak görev yaptığı yıllarda okul bünyesinde gerçekleştirdiği faaliyetleridir. Yaman, Rumsındı Mektebi'nde sermayesi talebe tarafından temin edilen bir talebe kooperatifi kurdu muştur. Burada talebelerin kırtasiye ihtiyacı karşılanmıştır. Kooperatiften elde edilen paranın bir kısmıyla ihtiyaç sahibi talebenin kâğıt, kalem ve diğer ihtiyaçları karşılanmıştır. Paranın bir kısmıyla da talebelere kitap temin edilmiştir. Ayrıca Talât Mümtaz Yaman'ın başmuallimlik döneminde mektepte mevcut on yedi talebenin günlük iâşesi temin edilmiş ve her gün yumurta, üzüm, incir, zeytin, pastırma ve sucuk gibi kuru gıda Mektep Himaye Heyeti tarafından karşılanmıştır. Ayrıca Mektep Himaye Heyeti, 23 Nisan Çocuk Bayramı'nda da on yedi çocuğun, kundura, çorap, elbise ve kepini temin etmiştir. Mektepte ayrıca Hilal-i Ahmer Gençlik Derneği kurulmuştur. Bu derneğe üye olan talebeler, her ay beş kuruş vererek, Hilal-i Ahmer'e karşı olan alâkalarını göstermiştir. Spor derneğine üye olan talebelerle ise voleybol oynanmış ve ayrıca kır gezileri düzenlenmiştir.⁴¹

Talât Mümtaz Yaman, Kastamonu Bölge Sanat Okulu Tarih-Coğrafya öğretmeniyken, Maarif Vekili ve Reis-i Cumhur İsmet İnönü'nün imzasıyla, 13 Kasım 1941 tarihinde Diyarbakır Maarif Müdürlüğü'ne atanmıştır.⁴² Talât Mümtaz Yaman Diyarbakır'da görev yaparken *Tarih Vesikaları Dergisi*'nde kahve tarihi ile

⁴¹ *Akşam*, 24 Kânunusani 1934, s. 13.

⁴² *BOA*, 30-11-1-0/150-31-1.

ilgili teferruatlı bir yazı kaleme almıştır. Aynı zamanda önemli günlerde konuşmalarda yapmıştır. 14'cü *Ulusal Ekonomi ve Yerli Mallar Haftası* ile ilgili belediye önünde yapılan programda Talât Mümtaz Yaman kürsüye çıkarak millî ekonomi ve yerli malları haftasının önemini hakkında veciz, etkili ve uzun bir konuşma yapmıştır.⁴³ Talât Bey, Diyarbakır'da öğrencilerine büyük önem vermiş ve onları taltif etmiştir. Bir tören esnasında konuşma yapan Talât Mümtaz Yaman aynı zamanda öğrencilerine Lozan ve İsmet Paşa adlı kitabını hediye etmiştir.⁴⁴

Talât Mümtaz Yaman'ın daha sonra Hatay'a tayini, *Diyarbakır İçkale* gazetesine şu şekilde yansımıştır:

“Maarif Müdürümüz Talât Mümtaz Yaman Hatay'a tayin olunarak gitmiştir. Burada bulunduğu iki yıl içinde maarif işlerini daha mükemmel bir halde getirmek tahsil çağında bulunan çocuklardan okula devam etmeyenlerin devamını temin etmek ve köylerimizi okul binasına kavuşturmak gibi ilim ve irfan sahasında durmadan çalışmıştır. Bilhassa ilköğretim davamızda, verimli çalışmalarıyla okullarda talebe adedini arttırmış, çalışkan, intizamı sever maarifçilerimizden olan arkadaşımıza yeni görevinde başarılar dileriz.”⁴⁵

Talât Mümtaz Yaman Diyarbakır'da iki sene görev yaptıktan sonra 6 Kasım 1944 tarihinde İsmet İnönü imzasıyla Hatay Maarif Müdürlüğü'ne tayin edilmiştir.⁴⁶ Hatay'da Talât Mümtaz Yaman başkanlığında bölge ilköğretim müfettişleri, kaza maarif muallimleri, başöğretmen ve gezici başöğretmenlerin iştirakiyle maarif kongresi düzenlenmiş ve bazı kararlar alınmıştır.⁴⁷ Alınan kararlardan Yaman'ın köy okullarına ayrı bir önem verdiği anlaşılmaktadır. Talât Mümtaz Yaman'ın Diyarbakır Maarif Müdürlüğü görevinde yaptığı işlerden birisi de iaşe heyeti kurması ve bu heyetin başkanlığını yapmasıdır. Bu heyet, 350 ihtiyaç sahibi ilkokulu öğrencisine yardım sağlamıştır.⁴⁸

Talât Mümtaz Yaman, Zonguldak İl Milli Eğitim Müdürü görevindeyken, memleketinden gelen Kastamonu Lisesi Müdürlüğü teklifini kabul etmiştir. Zonguldak'tan ayrılmadan önce, öğretmenler ailesi tarafından 19 Mart 1950 Salı günü İnci Gazinosu'nda bir uğurlama töreni yapılmıştır. Törene İl Valisi Daniş

⁴³ *Diyarbakır İçkale*, 13 Birinci Kanun 1943 Pazartesi, s. 1.

⁴⁴ *Diyarbakır İçkale*, 3 Mart 1944 Cuma, s. 1.

⁴⁵ *Diyarbakır İçkale*, 6 Birinci Kanun 1944 Çarşamba, s. 1.

⁴⁶ *BOA*, 30-11-1-0/171-31-16.

⁴⁷ *Tanin*, 5 Mart 1946, s. 5.

⁴⁸ *Diyarbakır İçkale*, 17 İkinci Kânun 1944 Pazartesi, s. 1.

Yurdakul, E.K.İ. Genel Müdürü İhsan Soyak ile daire başkanları, gazeteciler ve öğretmenler katılmıştır. Yaman törende aşağıdaki konuşmayı gerçekleştirmiştir.

“Dokuz yıllık Milli Eğitim Müdürlüğü hayatımın en zevkli yılları, sizin aranızda geçen zamanlarım olmuştur. Zonguldak ilkokul öğretmenlerini, geldiğim günden ayrıldığım saatlere kadar, her zaman vazifelerine bağlı, çalışkan, dürüst, ciddi, fedakâr ve feragat sahibi kimseler olarak buldum. Memleketimiz ve milletimiz bu değerli varlıklarla iftihar edebilir. Beraber çalıştığımız zamanlarda kendileriyle sıkı bir iş birliği kurdum. Elele verdik, vilâyet eğitimini en üstün bir seviyeye çıkarmaya çalıştık. Terbiyemiz altına verilmiş olan memleket yavrularını, milletimizin tarihine, şânına, ananesine lâyık bir şekilde yetiştirmeye uğraştık. Bugün okullarımızın eğitim öğretim ve sosyal sahalarda çalışmaları verimli bir hale girmiştir. Bu çalışmalarıyla Zonguldak, örnek bir il vasfını taşımaktadır.” Zonguldak Valisi de bir konuşma yaparak Talât Mümtaz Yaman hakkında, “vazifesine bağlı, ciddi, işinin sahibi, çalışmayı sever, dinamik, faal bir kıymet idi”⁴⁹

Talât Mümtaz Yaman, 21 Mart 1950 tarihinde Kastamonu’ya gelerek görevine başlamıştır. Kastamonu’ya gelişi ve göreve başlamasıyla ilgili *Doğrusöz* gazetesi yapmış olduğu haberinde “Lisemiz Müdürlüğü’ne tayin olunan Bay Talât Mümtaz Yaman iki gün evvel şehrimize gelmiş ve görevine başlamıştır. Gayret ve faaliyeti ile yurdun muhtelif illerinde de tanınmış olan ve Kastamonu Tarihi adıyla vilayetimizi tanıtan bu kıymetli tarihçi arkadaşımıza hoş geldin der yeni görevinde başarılar dileriz”⁵⁰ ifadeleri yer almaktadır.

Talât Mümtaz Yaman, Kastamonu Lisesi Müdürü iken 46, eşi Emine Hanım 48, oğulları Yavuz 22, Yılmaz ise 19 yaşındadır. Müdürlük görevi sürecinde Bakanlığın müstakil olarak sunduğu okul sitesinde 9. numaralı dairede ailesi ile birlikte ikâmet etmiştir.⁵¹

19 Nisan 1950 Pazartesi günü Kastamonu Öğretmenler Birliği Yıllık Kongresi yapılmış ve oy birliği ile Talât Mümtaz Yaman Kongre Başkanı seçilmiştir. Yaman, seçim sonrası bir konuşma yaparak teşekkür etmiştir. 23 Nisan 1950 tarihli *Doğrusöz* gazetesinin haberine göre, İl Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü görevine Talât Mümtaz Yaman tayin edilmiştir.⁵²

Talât Mümtaz Yaman’ın, Milli Eğitim Bakanlığı’nın 9.10.1950 tarihli ve 30-I/25176 sayılı kararı ile müdürlük görevi bitmiş ve 11.10.1950 tarihi itibarıyla görevinden

⁴⁹ “Talât Mümtaz Yaman Ayrıldı”, *Zonguldak*, 20 Mart 1950 Salı, Yıl 27, Sayı: 1132.

⁵⁰ *Doğrusöz*, 23 Mart 1950, s. 3.

⁵¹ *MEB Arşiv Kayıtları*.

⁵² *Doğrusöz*, 23 Nisan 1950, s. 3.

ayrılmıştır.⁵³ Milli Eğitim Bakanlığı'nın 18.10.1950 tarih ve 3485 sayılı kararnamesiyle Afyon Lisesi tarih öğretmenliğine tayin edilmiş ve 01.12.1950 tarihinde itibaren 15 gün zarfında görevine başlaması istenilmiştir.⁵⁴ Talât Mümtaz Yaman'da Afyon'a gitme isteği doğmamıştır. Müdürlük görevinden sonra tarih ve coğrafya öğretmeni Afyon'a tayin edilmesinden sonra Talât Mümtaz Yaman, görevine devam etmeyerek emekliye ayrılmayı uygun bulmuştur. Emeklilik isteği Milli Eğitim Bakanlığının 24.11.1950 tarihli 50-1054-31214 sayılı kararı ile kabul edilmiştir. 5.12.1950 tarihinde kamu görevinden emekliye ayrılarak ticari hayata atılmıştır.

1.1.3. Halkevi Çalışmaları

Talât Mümtaz Yaman Kastamonu Halkevi'nde aktif rol almış ve şehrin çeşitli yerlerinde farklı konularda konferanslar vermiştir. Ayrıca Kastamonu Halkevi aracılığı ile üç eser bastırmış ve Kastamonu tarihi ile kültürüne büyük katkı sağlamıştır.

Kastamonu Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat Komitesi'nde 30 öğretmen, 20 esnaf, 5 işçi, 5 çiftçi, 6 sanat insanı, 15 kadın, 43 erkek üyesi bulunmaktaydı. Bu Komite'nin kurucu üyelerinden biride Talât Mümtaz Yaman'dır.⁵⁵ Talât Bey bir dönem bu Komite'de mümessillik görevini de icra etmiştir.⁵⁶

Halkevi'nin bir raporunda, Atatürk'ün Kastamonu'ya gelişinin 20. yıl dönümünde Talât Mümtaz Yaman'ın etkili bir söylevde bulunduğu ve bu suretle kutlama yapıldığı yazmaktadır. Aynı raporda Tutum Haftası münasebetiyle Talât Bey'in Halkevi adına konferans verdiği bilgisi de verilmektedir.⁵⁷ Yaman, Üçüncü Dil Kurultayı toplantısı dolayısıyla Dil İnkılâbımızın Manası adlı bir konferansı yine Halkevi'nde vermiştir.⁵⁸ Talât Mümtaz Yaman, 12 Nisan 1941 ve 13 Nisan 1941

⁵³ *MEB Arşiv Kayıtları.*

⁵⁴ *MEB Arşiv Kayıtları.*

⁵⁵ *BCA*, 490-1-0-0/988-825-2.

⁵⁶ *BCA*, 490-1-0-0/972-761-2.

⁵⁷ *BCA*, 490-1-0-0/988-825-2.

⁵⁸ *Kastamonu*, 28 Ağustos 1936, s. 2.

tarikhlerinde Devrekâni’de, Halkevi adına dünya ahvali hakkında iki konferans vermiştir.⁵⁹

Talât Mümtaz Bey’in Âşık Kemalî’nin hayatını ve eserlerini kaleme aldığı kitabı, 1935 yılında Kastamonu Halkevi Dil, Coğrafya, Edebiyat ve Tarih Şubesi tarafından Kastamonu Vilayet Matbaası’nda bastırılmıştır.⁶⁰ Yine Kastamonu için çok önemli bir çalışma olan, XV. asrın sonlarına kadar Kastamonu tarihini ele aldığı eseri 1935 tarihinde Ahmet İhsan Matbaası’nda basılmıştır. Eserde “Kastamonu Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi Milli Tettebbüleri serisi arasında neşredilmiştir” ibaresi yazmaktadır. Dolayısıyla bu eseri de Halkevi aracılığı ile Kastamonu tarihine kazandırılmıştır.⁶¹ Halkevi’nden çıkan bir başka eseri ise Kastamonu ve çevresinden toplayıp derlediği Kastamonu’da Toplanmış Manileri adlı eseridir. Bu eserde Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Kolu aracılığı ile 1937 tarihinde Kastamonu İl Basımevi’nde basılmıştır.⁶²

Talât Mümtaz Yaman, Kastamonu Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat Komitesi’nde aktif bir şekilde rol almış, çeşitli eserleri ve konuşmaları ile Halkevi adına Kastamonu’ya hizmet etmiştir.

1.1.4 Ticarete Yönelmesi

1950 yılında Demokrat Parti iktidara gelince Talât Mümtaz Yaman’ın Lise müdürlüğü görevine son verilmiş ve Afyon Lisesi Tarih Öğretmenliği görevine tayin edilmiştir.⁶³ Talât Mümtaz Yaman Afyon Lisesi’ne gitmemiş ve emekliye ayrılarak ticarî hayata atılmaya karar vermiştir. Başarılı öğrencilik, öğretmenlik, idarecilik ve yazarlıktan sonra ticarete de başarılı olmuştur.

Talât Mümtaz Yaman’ın Kastamonu’da ticarî faaliyetlerinin temeli 1929 tarihine kadar uzanır. 11 Aralık 1929 tarihinde “Merkezi Kastamonu olmak üzere otuz sene müddet ve beheri beş Türk lirası kıymetinde nama muharrer ve Türklere münhasır on bin hisseye münkasım elli bin Türk lirası sermayeli Kastamonu Bankası”⁶⁴ Gazi Mustafa Kemal Paşa tarafından

⁵⁹ BCA, 490-1-0-0/1011-901-2.

⁶⁰ Talât Mümtaz Yaman, *Kastamonulu Âşık Kemalî Hayatı ve Eserleri*, Kastamonu Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi Neşriyatı, Kastamonu Vilâyet Matbaası 1935.

⁶¹ Talât Mümtaz Yaman, *Kastamonu Tarihi*, Ahmet İhsan Matbaası, 1935.

⁶² Talât Mümtaz Yaman, *Kastamonu’da Toplanmış Maniler*, Kastamonu Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Kolu Yayınından 3, İl Basımevi, Kastamonu 1937.

⁶³ Ozanoğlu, *Kastamonu Halkiyat ve Harsiyat Biyografisi*, s. 13.

⁶⁴ BOA, 131-58/30-18-12.

onaylanarak sözleşmesi imzalanmıştır. Kastamonu Bankasının kurucuları arasında hisse sahibi olan Talât Mümtaz Yaman'da vardır.⁶⁵

Talât Mümtaz Yaman'ın oğlu Yavuz Yaman'ın ifadesine göre bir gün Yaman'ın kulağına Vehbi Koç'un Kastamonu için Ford bayisi aradığı haberi gitmiştir. Bunun üzerine kendisi Vehbi Koç ile görüşmek üzere Ankara'ya gitmiştir. Vehbi Koç görüşmede kendisine ne iş ile meşgul olduğunu sorduğunda O'da Emekli Öğretmen olduğunu söylemiştir. Bu cevap Vehbi Koç için yetersiz kalmıştır. Bunun üzerine Talât Mümtaz Yaman küçüklüğünde babasının yanında ticaret yaparken yaşadığı anıları anlatmış, devam eden sohbet sonrasında Vehbi Koç Ford Kastamonu Bayiliği'ni Talât Mümtaz Yaman'a vermiştir.⁶⁶

Talât Mümtaz Yaman Kastamonu'da ilk kolektif şirketi kuran kişidir. Bu şirket sayesinde Kastamonu'ya ilk buzdolabı, ilk floresan lamba getirilmiştir. Ayrıca Yaman, Ford marka araçlar ile Internation kamyonlarının bayiliklerinin Kastamonu'da açılmasını sağlamıştır.

Talât Mümtaz Yaman, 1958 tarihinde Internation Kamyonları Kastamonu Bayiliğini almış ve burada kamyonların satışını gerçekleştirmiştir. Bu kamyonlar benzin ve dizel motorlu 12 tonluk uzun şasili kamyon türleri idi. Kastamonu'da bu marka kamyonlardan almak isteyenler, Talât Mümtaz Yaman'ın bayisine başvurmuşlardır.⁶⁷ 1960 tarihinde ise yine Oto Koç'un Ana bayiliğini yaptığı, dizel veya benzin seçeneği ile sunulan otomatik direksiyon, arka tekerlerin motor kuvvetiyle ayar mekanizması, 6 ileri vites, çift diskli fren tertibatı, kauçuk yaylı oturma yeri gibi özellikleri olan Oliver 550 traktörlerinin Kastamonu bayiliğini Talât Mümtaz Yaman almıştır.⁶⁸ Talât Mümtaz Yaman, Ağustos 1962 tarihinde Batı Karadeniz Arçelik Servis İstasyonu Bayiliği'ni Kastamonu'da faaliyete geçirmiştir. Arçelik Servis İstasyonu Bayiliği Kastamonu, Çankırı, Sinop, Zonguldak illerindeki Arçelik buzdolabı, Arçelik çamaşır makinası, Arçelik gaz sobası, Arçelik termosifonu sahiplerinin her türlü bakım ve servis ihtiyacına cevap vermiştir. Bayi, Kastamonu

⁶⁵ Mustafa Eski, "Yakın Tarihte Kastamonu'da Kurulan Şirketler ve Kastamonu Bankası T.A.Ş.", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt. 3, Sayı: 10, s. 199.

⁶⁶ <https://www.safalan.com/2009/11/03/dede-torun-Talat-mumtazlardan-sepetciogluna-muzikten-kastamonusporaticaretten-dernekcilige/>

⁶⁷ *Cumhuriyet*, 26 Ekim 1958, s. 8.

⁶⁸ *Milliyet*, 28 Temmuz 1960, s. 3.

Banka Sokak 39 numaralı yerde hizmet vermiştir. Telefon numarası 1011 ve 1267, Telgraf adresi ise TEMEYAMAN'dır.⁶⁹

Talât Mümtaz Yaman'ın oğulları Yavuz ve Yılmaz Yaman Kastamonu'da ilk şirketlerini 27 Kasım 1957 tarihinde "Yamanlar Kolektif Şirketi Yavuz ve Yılmaz Yaman ve Ort." adında Banka Sokak 29 numaralı adreste kurmuşlardır.⁷⁰ 6 Temmuz 1965 tarihinde, "Yamanlar Kolektif Şirketi Yavuz ve Yılmaz Yaman ve Ortakları" şirketinin Tam Sigorta Anonim Şirketi'nin Kastamonu acenteliğini alarak Kastamonu Banka Sokak 39 numaralı iş yerinde faaliyete başlamışlardır.⁷¹ Bu şirketin adı 22 Nisan 1966 tarihinde "Yamanlar Kolektif Şirketi Talât Mümtaz Yaman, Yavuz ve Yılmaz Yaman" adıyla yenilenmiştir. Şirket Kastamonu'da Cumhuriyet Caddesi 91 numarada faaliyet göstermiştir.⁷² 30 Mayıs 1968 tarihinde Yamanlar Kolektif Şirketi, aynı zamanda Başak Sigorta Anonim Şirketi'nin Kastamonu acenteliğini almıştır.⁷³

Talât Mümtaz Yaman, 16 Temmuz 1959 tarihinde, oğlu Yavuz ile birlikte Yaman Ticaret Kolektif Şirketini Kastamonu Samanpazarı eski Urgan Hanı'nda bulunan 3 nolu iş yerinde faaliyete geçirmiştir.

1.4.2. Talât Mümtaz Yaman'ın İstanbul'daki Ticari Faaliyetleri

Talât Mümtaz Yaman Kastamonu ile sınırlı kalmayıp, 1959 tarihinde, Talât Mümtaz Yaman adında İstanbul'da da bir şirket kurmuştur.⁷⁴ Talât Mümtaz Yaman İstanbul'da ilk iş yerini Taksim Feridiye Caddesi 43/6 numarada faaliyete geçirmiştir. İstanbul'da kurduğu şirketin iş alanı Kastamonu'daki şirketiyle aynıdır. Büyük ihtimalle Kastamonu'da ki şirketin idaresini oğullarını devretmiştir. Daha sonra İstanbul'daki şirketin adresi değiştirilmiş ve Taksim'de Lamartin Caddesi No: 57/A'ya nakledilmiştir.⁷⁵ Fakat 01.06.1961 tarihinde İstanbul Ticaret Odasına feshname bildirerek Taksim Lamartin Caddesinde 57/A numarada bulunan Otoyaman Kolektif Şirketini kapatmıştır.⁷⁶ Kısa süreli bu değişiklikler Talât Mümtaz

⁶⁹ *Cumhuriyet*, 03 Ağustos.1962, s. 3.

⁷⁰ *Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi*, 27 Kasım 1957, Sayı:: 222, s. 8.

⁷¹ *Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi*, 6 Temmuz 1965, Sayı:: 2497, s. 5.

⁷² *Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi*, 22 Nisan 1966, Sayı:: 2737, s. 5.

⁷³ *Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi*, 30 Mayıs 1968, Sayı:: 3367, s. 9.

⁷⁴ *Cumhuriyet*, 29 Mayıs 1958, s. 5.

⁷⁵ *Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi*, 26 Ocak 1960, Sayı: 870, s. 16.

⁷⁶ *Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi*, 22 Ağustos 1961, Sayı::1348, s. 4.

Yaman'ın İstanbul'daki ticaretten beklentilerini karşılamadığını göstermektedir. Yaman, İstanbul ile bağını koparmayıp Şişli'de Bomoti Mahallesi İzzetpaşa Caddesi 22/11 numarada ikametgâh ederken, tekrar İstanbul'da şirket kurmaya karar vermiştir. Şirket, 01.03.1969 tarihinde Taksim'de Lamartin Caddesi 57/1 numarada ithalat, ihracat ve her nevi dâhili ticaret mümessillik ve nakliyecilik alanında faaliyete başlamıştır.⁷⁷ Talât Mümtaz Yaman daha sonra iş yerini 23.02.1973 tarihinde Taksim Lamartin Caddesi No 48/6 numaraya taşımıştır.⁷⁸ Bu da gösteriyor ki Talât Mümtaz Yaman bütün ticarî faaliyetini İstanbul/Taksim'de gerçekleştirmiştir. Kendisi vefat ettiğinde de İstanbul'daki şirketin işlevinin devam ettiği *Milliyet* gazetesinde yayımlanan vefat haberinden anlaşılmaktadır. Talât Mümtaz Yaman vefat ettikten sonra şirketin isminde ve ortaklarında ve yönetiminde çeşitli değişiklikler meydana gelmiştir.

1.1.5 Talât Mümtaz Yaman'ın Vefatı

Talât Mümtaz Yaman, 26.04.1975 tarihinde düzenlenen Abdurrahman Paşa Lisesi'nin doksanıncı kuruluş yıldönümü münasebetiyle katıldığı programda ani bir kalp krizi geçirmesi sonucu vefat etmiştir. Yaman, 27.04.1975 tarihinde ikinci namazına müteakip aile kabristanlığına defnedilmiştir.

Ailesi ve sevenleri Talât Mümtaz Yaman'ın vefatına derin üzüntü duymuşlardır. Aile 28.04.1975 tarihinde “*Acı Kaybımız*” başlığı ile aşağıdaki ilânı yayınlamıştır.⁷⁹

“Merhum Salbaşoğlu, Ali Çavuş ve Hafız Emine Hanımefendinin oğulları, tüccar Ata Yaman'ın ağabeyi, emekli öğretmen Emine Yaman'ın eşi, Yavuz ve Yılmaz Yaman'ın babaları, Türkân ve Ayten Yaman'ın kayınpederleri, Mehmet, Elif, Zeynep, Piraye, Talât Mümtaz'ın dedeleri, Mümtaz Yaman ve Suna İlhan'ın amcaları, eski gazeteci, Kastamonu Tarihi yazarı, Diyarbakır, Hatay, Zonguldak, Milli Eğitim ve Kastamonu Lisesi eski müdürlerinden, iyi kaplı ve faziletli insan, İstanbul tüccarlarından TALÂT MÜMTAZ YAMAN Abdurrahman Paşa Lisesi'nin doksanıncı kuruluş yıldönümü töreninde geçirdiği ani bir kalp krizi sonucu 26.04.1975 cumartesi günü vefat etmiştir. Cenazesi 27.04.1975 Pazar günü ikinci namazını takriben Kastamonu'daki aile kabristanlığına defnedilmiştir. Tanrı rahmet eylesin... Ailesi”

⁷⁷ *Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi*, 19 Nisan 1969, Sayı:: 3635, s. 10.

⁷⁸ *Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi*, 25 Mayıs 1973, Sayı:: 4854, s. 37.

⁷⁹ *Cumhuriyet*, 28 Nisan 1975 s. 5.

Talât Mümtaz Yaman'ın vefatı sonrasında Koç Holding Otomotiv Grubu 30.04.1975 tarihinde bir başsağlığı mesajı yayınlamıştır:⁸⁰

“20 yılı aşkın bir süredir grubumuzun Kastamonu bayii, Otomobil Ticaret Koll. Şti.'nin kurucusu, değerli insan TALÂT MÜMTAZ YAMAN'ın vefatını üzüntüyle öğrendik. Merhuma Tanrıdan rahmet, ailesi ve yakınlarına başsağlığı dileriz.”

Talât Mümtaz Yaman'ın kurucusu olduğu İstanbul'daki Yaman Ticaret Koll. Şirketi'de bir vefat ilânı yayınlatarak üzüntülerini dile getirmişlerdir. İlânda şu ifadeler yer verilmiştir:⁸¹ “Şirketimiz kurucusu, çalışkan, faziletli, temiz kalpli, büyük insan Talât Mümtaz Yaman'ı kaybettik. Tanrı rahmet etsin.”

Aile, Talât Mümtaz Yaman'ın vefatı üzerine cenaze merasimine katılan, gerek şahsen, telefon, telgraf ve mektupla gerekse gazete ilânları ile başsağlığı dileğinde bulunan herkese, 05.05.1975 tarihli *Milliyet* gazetesinde bir teşekkür ilânı yayınlattır.⁸²

Aile kabristanı, Suluceviz Mezarlığı 15321-26 nolu parselde bulunmaktadır. Kabristanda Talât Mümtaz Yaman'ın babası Ali Çavuş, eşi Emine Yaman, oğulları Yılmaz ve Yavuz Yaman ile torunu Talât Mümtaz Yaman'ın mezarları bulunmaktadır.

1.1.6 Eşi Emine YAMAN

Talât Mümtaz Yaman'ın eşi Emine Hanım, Kastamonu Emniyet Komiseri Emin Bey'in kızı olup, 1920 tarihinde Kastamonu'da doğmuştur. Kastamonu Darülmuaalimatı'ndan (Kız Öğretmen Okulu) mezun olmuş ve Çapa Beden Eğitimi Kursu'nu çok iyi derece ile bitirmiştir. Daha sonra Kastamonu Ortaokulu ve Kastamonu Lisesi'nde 35 yıl beden eğitimi öğretmenliği yapmıştır. İhsan Ozanoğlu, Emine Yaman'ı şöyle tanımlamaktadır:⁸³

“Sayın eşi gibi bünyeli, kuvvetli, enerjik ve mesleğinde muvaffak olmuş, aynı zamanda öğrenciler üzerinde çok iyi etki yapmış feyizli ve asil bir öğretmendir.”

⁸⁰ *Milliyet*, 30.04.1975, s. 5.

⁸¹ *Milliyet*, 28.04.1975, s. 5.

⁸² *Milliyet*, 05.05.1975, s. 2.

⁸³ Ozanoğlu, *Kastamonu Halkiyat ve Harsiyyat Biyografisi*, s. 20.

1929 tarihinde, Çapa Beden Terbiye Kursu'nu Emine Hanım ile birlikte Talât Mümtaz Yaman'da bitirmiş ve kurs ehliyeti almaya hak kazanmıştır.⁸⁴ Beden Terbiyesi Kursu öğretmeni İsveçli Yonson Efendi, Talât Mümtaz Yaman'ı diğer arkadaşları arasında takdir etmiştir.⁸⁵

Kastamonu'da cimmastik denince akla gelen ilk isimlerden biri Emine Hanım'dır. Emine Hanım cimmastik alanında pek çok talebe yetiştirmiştir. Mayıs 1934 tarihinde Kız Orta Mektebi tarafından Kastamonu'da yapılan jimnastik gösterisi, bunun bir örneğidir.⁸⁶ Yaman ailesi, Kastamonu'daki Spor tarihine de damga vurmuştur.

1.1.6 Talât Mümtaz Yaman'ın Oğulları Yavuz ve Yılmaz YAMAN

Yavuz Yaman, Talât Mümtaz ve Emine Hanım'ın büyük oğludur, 20 Mart 1928 tarihinde Kastamonu'da doğmuştur. İlkokulu Kastamonu Murat Bey Mektebi'nde okumuştur. Ortaokula ise Kastamonu Lisesi'nde başlamış, 2. sınıfta babasının Diyarbakır'a tayini sebebiyle eğitimine burada devam etmiş, yine babasının Hatay'a tayininin çıkması üzerine ortaokul son sınıf ve liseye Hatay'da devam ederek, daha sonra Zonguldak Ferikel'de lise eğitimini tamamlamıştır. Daha sonra Gazi Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi Öğretmenliği'ni kazanmıştır. Fakat son sınıfta rahatsızlığı sebebiyle beden eğitimi öğretmenliği yapamayacağına dair kendisine rapor verilmiştir. Kastamonu Milli Eğitim Müdürlüğü'nde kâtiplik yaptıktan sonra babası ticarete başlayınca istifa ederek ticarete başlamıştır.⁸⁷ Babası gibi boylu poslu ve sempatiktir. Kastamonu ticaret adamları içinde sevilen ve sayılan enerjik ve mazbût bir zattır. Yavuz Yaman, aslen Taşköprülü olan Türkân Yaman ile evlenmiştir. Elif ve Zeynep adında iki kız ve dedesinin ismini taşıyan Talât Mümtaz adında bir oğlu dünyaya gelmiştir.⁸⁸

Yılmaz Yaman ise Talât Mümtaz ve Emine Yaman'ın küçük oğludur. 1931 tarihinde Kastamonu'da dünyaya gelmiştir. İstanbul Hukuk Fakültesi'nde okuduğu sırada kayıt sildirerek ticaret hayatını tercih etmiştir. İstanbul Yamanlar Kolektif Şirketi'nin

⁸⁴ *Vakit*, 2 Temmuz 1929, s. 3.

⁸⁵ *Vakit*, 7 Temmuz 1929, s. 1.

⁸⁶ *Akşam*, 26 Mayıs 1934, s. 6.

* Şimdiki Gazi Paşa İlkokuludur. Murat Bey Mektebi denmesinin sebebi, dönemin Valisi Murat Bey tarafından yaptırılmış olmasıdır.

⁸⁷ <https://www.safalan.com/2009/11/03/dede-torun-Talât-mumtazlardan-sepetciogluna-muzikten-kastamonusporaticaretten-dernekcilige/>

⁸⁸ Ozanoğlu, *Kastamonu Halkiyat ve Harsiyat Biyografisi*, s. 20.

başında bulunmuştur. Musiki kültürüne sahip olup, aruz ve hece ölçüsüyle çeşitli şiirler kaleme almıştır. Yılmaz Yaman'ın eşi Ayten Yaman'dır. Mehmet ve Piraye adında iki evladı vardır.⁸⁹

⁸⁹ Ozanoğlu, *Kastamonu Halkiyat ve Harsiyat Biyografisi*, s. 20.

2. TALÂT MÜMTAZ YAMAN'IN ESERLERİ

Talât Mümtaz Yaman araştırmayı, yazmayı ve okumayı çok seven, ilmi yönü ağır basan bir şahsiyettir. Hayatı boyunca çeşitli gazete ve dergilerde yazılar yazmış ve Kastamonu tarihi, kültürü ve yaşamına dair eserler kaleme almıştır.

Kastamonu Halkevi tarafından yayınlanan eserlerin gösterildiği tabloda, Talât Mümtaz Yaman'ın üç eseri bulunmaktadır. Aşağıdaki tabloda gösterilen eserler Halkevi Kastamonu Şubesi adıyla tarafından bastırılmıştır.⁹⁰

Eser Adı	Müellifi	Basıldığı Yer ve Tarih
Kastamonu Âşık Kemali	Talât Mümtaz Yaman	Kastamonu 1935
Kastamonu Tarihi	Talât Mümtaz Yaman	Kastamonu 1935
Kastamonu'da Toplanmış Maniler	Talât Mümtaz Yaman	Kastamonu 1935

Talât Mümtaz Yaman'ın sosyal ve bilgi durumunu gösteren tabloda beş eseri sayılmıştır.⁹¹ Bunlar:

- 1- Kastamonu'da Halk İnanmaları
- 2- Kastamonu'lu Âşık Kemali
- 3- Kastamonu'da Toplanmış Maniler
- 4- Cihannümanın İlâveli Bir Nüshası
- 5- Osmanlı İmparatorluğu'nun Mülkî İdaresinde Avrupalılaşma
- 6- Kastamonu Tarihi'dir.

2.1 Kastamonu'da Halk İnanmaları⁹²

Kastamonu Halk İnanmaları, Talât Mümtaz Yaman'ın 1934 yılında kaleme aldığı ilk basılı eseridir. Eserde önsöz, dipnot, giriş gibi metodolojik kısımlar yoktur. Kastamonu'da halk inanmalarını 191 maddede derlemiştir. Büyük ihtimalle

⁹⁰ BCA, 490-1-0-0/904-534-1; BCA, 490-1-0-0/837-309-1.

⁹¹ MEB Arşiv Kayıtları (Özlük Dosyası).

⁹² Talât Mümtaz Yaman, *Kastamonu'da Halk İnanmaları*, İstanbul Burhaneddin Matbaası, 1934.

çevresinden duyduklarını ve sorup not aldıklarıyla bu eseri yazmıştır. Eserin yazılış serüvenine dair bir bilgi bulunmamaktadır.

Eserde yer alan birkaç örnek halk inanması şu şekildedir:

Madde 1-Dikiş makasının ağzı açık kalırsa düşmanın ağzı açılır.

Madde 23: Cuma vakti ortalık süpürülmez.

Madde 39: Çocuk sürtünürse eve misafir gelir.

Madde 50: Sabahleyin sol tarafından kalkan kişinin gündüz işi rast gitmez.

Madde 124: Rüyada kuyudan su taşındığını gören kimse zengin olur.

2.2 Kastamonulu Âşık Kemalî Hayatı ve Eserleri⁹³

Talât Mümtaz Yaman tarafından yazılan eser, 1935 yılında Kastamonu Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi tarafından yayımlanmıştır. Kastamonu Vilâyet Matbaası'nda basılan eser 62 sayfadan oluşmakta olup, Âşık Kemalî ile ilgili basılmış ilk eser özelliği taşımaktadır.

Eser 9 Divan, 18 Gazel, 14 Kalenderî, 14 Koşma, 3 Methiye, 2 Münacat, 1 Müstezat, 17 Semaî, 1 Şarkı, 1 Satranç ve 2 Tarihten ibarettir. Talât Mümtaz Yaman, şiirlerden 78 tanesini bizzat Âşık Kemalî'nin kendi el yazısıyla kaleme almış olduğu bir küçük mecmua halinde oğlu Hasan'dan almıştır. Şiirlerden 4 tanesini ise araştırmaları sonucu bulmuştur.

Yazara göre Kemalî'nin esas adı Mustafa'dır. Kastamonu'da 1821 tarihinde doğmuştur. Kemalî mahlâsını âşıklık geleneğine ve saza ilgi duyduktan sonra almıştır. Babası Kastamonu Kalesi Sipahilerinden Mantaroğlu İbrahim'dir. 12 yaşına kadar babasıyla kalede ikâmet etmiştir. 17-18 yaşlarına geldiğinde babasının mesleğini bırakıp saz öğrenmeye karar vermiş ve dersler almıştır. Kısa sürede âşıklar meclislerine katılmaya başlamış ve arkadaşı Âşık Meydanî ile beraber Kastamonu'da saz çalmaya başlamıştır. Kemalî birçok Anadolu şehrini gezmiş ve buralarda hem saz çalmış hem de birçok Âşık ile tanışmıştır. Ispartalı Seydî, Zileli Kürt Ceyhunî, Gedayî, Çankırlı Nuri, Kayserili Rüştü, Konyalı Yasarî bunlardan bazılarıdır. Hayatı

⁹³ Talât Mümtaz Yaman, *Kastamonulu Âşık Kemalî Hayatı ve Eserleri*, Kastamonu Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi Neşriyatından, Kastamonu Vilâyet Matbaası 1935.

boyunca birçok saz ve söz eğlencelerine katılmıştır. Kastamonulu Âşık Fevzi'nin de saz ve söz ustalığını yapmıştır. Kemalî yaşlanınca iki gözünün de görme yetisini kaybetmesi üzerine inzivaya çekilmiştir. Vefat edince Kastamonu Ahmed Dede Mezarlığına defnedilmiştir. Mezar taşı kitabesini talebesi Fevzi yazmıştır.

Kitabın son sayfasında Kastamonu Halk Şairlerinden Ahmet Rıza eser için aşağıdaki takrizi yazmıştır.

“Toplayıp Âşık (Kemali) nin bütün eş’arını,

Şairi şirin mekalin ruhunu şadeyledi,

Himmeti takdirlere şayan (Talât Mümtaz)ın

Mahve mahkûm bir binayı şiri abad eyledi.”

2.3 Kastamonu Tarihi ⁹⁴

Talât Mümtaz Yaman, bu eseri kaleme alma sebebini bir talebesine bağlamaktadır. Eserin önsözü’nde anlatıldığı üzere Yaman bir talebesine Kastamonu Tarihi ile ilgili bir kitap vermek istemiş, fakat bulamamış ve bu konuda eser yazmaya karar vermiştir. Bu eser Kastamonu için büyük önem arz etmektedir. Çünkü bu kitaptan daha önce Kastamonu Tarihi üzerine bir eser yazılmamıştır.

Talât Mümtaz Yaman bu eseri Rumsındı Mektebi’nde görevliyken yazmıştır. Posta gazetesinde eser ile ilgili şu haber yer almıştır:⁹⁵

“Kastamonu Rumsındı Mektebi Başmuallimi Talât Mümtaz Bey Kastamonu Tarihi isimli bir eser yazmaktadır. Talât Mümtaz Bey buraya gelmiş (Taşköprü) ve civardaki kayadan oyma şatoda tetkikata başlamış, esere derç edilmek üzere şatonun dâhil ve haricinden muhtelif resimler almıştır.”

Talât Mümtaz Yaman bu eseri çalışırken saha taraması yapmış, mimarî eserleri gezmiş, tarihî eserlerin kitabelerini hem eski hem de yeni harflerle yazmış, bazı eserleri de fotoğraflayarak esere ilâve etmiştir. Bu eser günümüzde dahi Kastamonu Tarihi araştırmacıların referans kaynağıdır.

⁹⁴ Talât Mümtaz Yaman, *Kastamonu Tarihi*, Ahmet İhsan Matbaası, 1935.

⁹⁵ *Posta*, 17 Haziran 1934, s. 4.

Talât Mümtaz Yaman Kastamonu Tarihi adlı eserini bastırma sürecinde arabî harfler konusunda sıkıntı çekmiştir. Yaman, çalıştığı ve okuduğu Osmanlı Türkçesi, Farsça ve Arapça kitabeleri eserine olduğu gibi koymak arzusunda olmuştur. Talât Bey, Ahmed Tevhid Efendi'yi Kastamonu'ya davet etmiş ve ona gezisinde mihmandarlık yapmıştır. Eseri hakkında bilgi verdikten sonra Arabi harfler ve kâğıt konusunda Ahmet Tevhid Efendi'den yardım istemiştir. Ahmed Tevhid Efendi'de, 9 Temmuz 1934 tarihinde Muallim Cevdet Bey'e bir mektup kaleme alarak, kâğıt ve harfler konusunda yardımcı olunmasını istemiştir. Talât Mümtaz Yaman'a bu konuda bir cevap gelmiş olacak ki 25 Temmuz 1934 yılında kendisi de bir mektup yazmıştır. Mektupta teşekkür faslından sonra eserin basımında en noksan şeyin Arabî harfler olduğunu, bunu da Cevdet Bey'in himmetleriyle temin edeceğini dile getirmiştir. Ayrıca eserini İstanbul'da bastırmak istediğini, Kurtuluş Matbaası'na bir mektup yazdığını ifade etmiştir. Fakat mektuptan anlaşıldığı üzere Kastamonu Vilâyet Matbaası Talât Bey'e güzel bir teklif sunmuştur. Kâğıdı Talât Bey'den olmak şartıyla eserin ücretsiz şekilde Kastamonu Vilâyet Matbaası tarafından basılacağı sözü verilmiştir. Yaman bu durumun menfaatine olduğunu ifade etmiş ve eseri Kastamonu Vilâyet Matbaası'nda bastıracağını dile getirmiştir.⁹⁶ Fakat yukarıda bahsi geçen harfler tedarik edilememiş olacak ki Yaman'ın bu eseri, İstanbul Ahmed İhsan Matbaası'nda 1935 tarihinde basılmıştır.

Talât Mümtaz Yaman Kastamonu ile ilgili çalışmasını iki cilt olarak plânlamıştır. Bu sebeple eserin ikinci cildini de çalışmaya başlamış, fakat sonuçlandıramadan evinde çıkan yangında çalışma küle dönmüştür.⁹⁷

Eserin üçüncü sayfasında bir takdim yazısı mevcuttur. Talât Mümtaz Yaman bu eseri İsmail Hakkı Uzunçarşılı'ya ithaf etmiştir. Bu takdim yazısında şu satırlara yer verilmiştir:

“Bu naçiz kitapçığımı, bana tarihin hele milli tarihin tetkiki zevkini ilk tattıran ve bende memleket tarihine karşı sonsuz bir sevgi yaratan saygıdeğer hocam, Balıkesir Saylavı Türk Tarihi Araştırma Kurumu Üyesinden, İsmail Hakkı Uzunçarşılı'ya ithaf ediyorum.”

⁹⁶ Talât Mümtaz Bey'in 9-25 tarihlerinde M. Cevdet'e gönderdiği iki adet mektup, İBB Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet Evrakı, MC_025_25-0061.

⁹⁷ Ozanoğlu, *Kastamonu Halkiyat ve Harsiyat Biyografisi*, s. 18.

Kastamonu Tarihi kitabında önsöz bulunmaktadır. Talât Mümtaz Yaman kitabın önsözünü 30 Nisan 1935 tarihinde Kastamonu Safalan'da yazmıştır. Yaman Önsöz'de eseri yazma sebebini tarihî geçmişe sahip olan Kastamonu hakkında daha önce bir tarih kitabı yazılmaması olarak ifade etmiştir. Başka bir sebebi ise gittiği kütüphanelerde Kastamonu tarihi ile ilgili yazılmış eser bulunmamasıdır. Böylece Talât Mümtaz Yaman çok sevdiği Kastamonu için eser yazmaya karar vermiş ve vesika toplamak için günlerce, haftalarca hatta aylarca İstanbul ve Anadolu Kütüphaneleri'nde dolaşarak vesikalar toplamıştır. Üç yılda Kastamonu Kütüphaneleri'nde araştırmalar ve saha araştırması yapmıştır. Talât Mümtaz Yaman eseri yazarken en ufak bir bilginin üzerinde dahi saatlerce durduğunu ifade etmiştir. Ayrıca Kastamonu hakkında yazılmış doğulu ve batılı kaynakları da taramıştır.

Eser yedi bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında Kastamonu'nun Coğrafi yapısı hakkında bilgi verilmiştir. Talât Mümtaz Yaman eserin birinci bölümüne "*Kastamonu'da İlk Oturanlar GASGASLAR*" adını vermiştir. Bu bölümde Gasgaslar'ın menşei, coğrafyası, kelime anlamı, vesikalar, harpler, ortadan kaldırılması, nüfus ve sanatları, huyları, şehirleri, devlet teşkilâtı hakkında bilgiler verilmiştir. Her bölümün sonunda kaynakça bulunmaktadır.

Talât Mümtaz Yaman ikinci bölümde ise Paflagonya tarihinden bahsetmiştir. Paflagonya'nın hududu, yaşanan istilalar, müstakil paflagonyanın kuruluşu, menşeleri, nasıl bir kavim oldukları, dili, dini, şehirleri ile kralları hakkında bilgi vermiştir. Yaman daha sonra Kastamonu'da Paflagonya Devrine Ait Olması Muhtemel Bulunan Eserler başlığı altında, Taşköprü kazası Süleyman Köyü'ndeki Donalar Kaya Mezarı, Donalar Taş Merdiveni, Donalar Kaya Taştüneli, Daday'ın Zarı Mıntıkasındaki Taş Mihrap, Kastamonu Molla Ahmet Kalesi Kaya Tüneli, Taşköprü Urgancı Mezarları, Kastamonu'da Oyulmuş Kaya "Taş Mezar", Kastamonu'da Şehinşah Kayası Taş Mezarı hakkında yerinde incelemeler yapmış, fotoğraflayarak bilgiler sunmuştur.

Talât Mümtaz Yaman eserin üçüncü bölümüne, Kastamonu Roma ve Bizans Hâkimiyeti ve 1000 Senelik Vukuat adını vermiştir. Bu bölümde, Türk istilâsı, İran istilâsı, Arap istilâsı, Kommenler devri hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra Kastamonu ve çevresindeki Roma-Bizans dönemine ait eserler hakkında bilgi verilmiştir.

Eserin Altıncı Bölümü Candaroğulları aile şeceresi ile son bulmuştur. Yedinci bölümde Kastamonu kelimesinin menşei, altı madde halinde izah edilmiştir. Yine eser Kronoloji Cetveli, İndeks, İçindekiler ve Talât Mümtaz Yaman'ın kendi çektiği fotoğraflar ile bitirilmiştir.

Sadri Ertem bir yazısında eser ile ilgili “Talât Mümtaz Yaman'ın Kastamonu tarihinin birinci cildi var. Talât Mümtaz'ın başardığı bu eser, gerçekten dikkatle okunmaya değer. Bu eser de vilayetlerde çalışan bir arkadaşın muvaffakiyetini yakından görüyoruz. Talât Mümtaz'ın ve onun gibi vilayetlerde Türk kültürü için çalışan muharirlerin himmetlerini, çalışmalarını, değerlerini göz önüne alarak daha bazı tekliflerde bulunmayı yerinde bir harekettir sanıyorum...” ifadelerini kullanmıştır.⁹⁸

Ulus gazetesinde de Talât Mümtaz Yaman'ın eserinden övgü ile bahsedilmiş ve şu satırlara yer verilmiştir:⁹⁹

“Memleketin her köşesinde kalpleri memleket ve ilim sevgisiyle kozalarını örüyor. Ve beklediğimiz eserler, gürültüsüzce ve birer birer meydana geliyor. İşte önümüzde büyük kıtada 200 sayfalık, temiz ve eksiksiz basılmış bir eser duruyor; Kastamonu Tarihi...”

2.4 Kastamonu'da Toplanmış Maniler¹⁰⁰

Talât Mümtaz Yaman'ın 1937 tarihinde kaleme aldığı Kastamonu'da Toplanmış Maniler adlı eseri 98 sayfadan oluşmaktadır. Kastamonu Manileri konusunda yazılmış ilk eser olma özelliğini taşımaktadır. Eserin girişinde Mâni Nedir, Manilerin Konuları, Manilerin Bölgeselliği, Manilerin Şekli, Manilerin Okunuşu, Kastamonu'da Mâni Söyleme Zaman ve Tarzı, Maniler Hakkında Yazılmış Eserler-Yazılar gibi konular hakkında bilgiler verilmiştir. Eserde sekiz yüz kırk dokuz mâni yer almakta olup, maniler alfabetik sıraya göre yazılmıştır. Manilere ne şekilde ulaşıldığını ve kayda alındığına dair bir bilgi verilmemiştir. Büyük ihtimalle manileri, insanlardan dinleyerek kaydetmiş ve kitaplaştırmıştır. Eserin sonunda harflere göre tasnif yapılmış ve fihrist oluşturulmuştur.

⁹⁸ *Kurun*, 23 Ağustos 1935, s. 3.

⁹⁹ *Ulus*, 27 Temmuz 1935, s. 5.

¹⁰⁰ Talât Mümtaz Yaman, *Kastamonu'da Toplanmış Maniler*, Kastamonu Halkevi Dil, Edebiyat ve Tarih Kolu Yayınından 3, İl Basımevi, Kastamonu 1937.

Talât Mümtaz Yaman Kastamonu’da Toplanmış Maniler adlı eserini 21.05.1937 tarihinde imzalayarak Türk Dil Kurumu Kütüphanesi’ne bağışlamıştır. Eserin imzalandığı tarihten öncede basıldığı bu bilgiden anlaşılmaktadır.

Ulus gazetesinde eserle ilgili şu ifadeler yansımıştır:¹⁰¹

“Kastamonu vilayeti hakkında değerli bir tarih kitabı ve daha birçok araştırmalar vücuda getirmiş olan Bay Talât Mümtaz Yaman bu defada Kastamonu’da Toplanmış Maniler adıyla bir kitap hazırlanmıştır. Kastamonu halkevi edebiyat ve tarih kolu tarafından neşredilen bu güzel eserde, 849 tanem mâni vardır. Bunlardan birçoğu esasen bilinen ve başka yerlerde işitilen maniler olsa da içlerinden birçoğunu ilk defa olarak görüyoruz ve bunlar muhakkak ki mahallidirler ve bu itibarla da hususi bir kıymet taşırlar. Müellif kitabın sonunda manilerin baş harfleri sırasıyla bir fihrist vücuda getirmiştir ki bu suretle aranılan manilerin bulunması kolaylaştırılmıştır. Mahalli memleket tetkikleri sahasında çok velûd bir şekilde çalışan muharriri tebrik eder ve eseri tavsiye ederiz.”

2.5 Cihannûmanın İlâveli Bir Nüshası¹⁰²

Talât Mümtaz Yaman İbrahim Hamdi Efendi Atlası’nı Cihannüma’nın İlâveli Bir Nüshası adıyla ilk defa çalışan ve Atlası literatüre kazandıran kişidir. Bu çalışması *Ülkü* dergisinin 1940 tarihli 85-86 ve 87 sayılarında yayımlanmıştır. Ayrıca Yaman, bu çalışmayı müstakil olarak 27 sayfa olarak Ankara’da Ulus Matbaası’nda 1940 tarihinde bastırmıştır.

İbrahim Hamdi Efendi’nin Atlası iki cilt olup Talât Mümtaz Yaman’ın çalıştığı birinci cilttir. Yaman Atlas için “Hususi kütüphanemizde bulunan ve tetkikimize mevzu olan nüsha...” ifadesini kullanmıştır.¹⁰³ Atlas’ın birinci cildini kendisine Târîh-i Osmânî Encümeni Üyesi Ahmed Tevhid Bey 1934 yılında hediye etmiştir.¹⁰⁴ Talât Mümtaz Yaman Atlas’ın kendisine hediye edilmesi hakkında şunları söylemiştir:¹⁰⁵

“Muhterem üstadım Bay Ahmet Tevhid’in 1934 yılında, birlikte yapacağımız tarihi bazı tetkikat için, Kastamonu’ya vukubulan bir seyahati esnasında, Safranbolu, Bartın ve civarı hakkında ehemmiyetli malumatı muhtevi bulunduğundan dolayı yanında getirdiği fakat o havalie gidilmediği için, bizzarûre istifade edemediğimiz bu eseri, avdetinde bize hediye etmiş ve onu İstanbul’da bir terekeden satın almış olduğunu da bilmünasebe söylemişti.”

¹⁰¹ “Maniler”, *Ulus*, 17 Mayıs 1937, s. 4.

¹⁰² Talât Mümtaz Yaman, *Cihannûmanın İlâveli Bir Nüshası*, Ulusal Matbaa, Ankara 1940.

¹⁰³ Yaman, *Cihannüma’nın İlâveli Bir Nüshası*, s. 1.

¹⁰⁴ Mahmut Ak, “İbrâhîm Hamdi”, *TDVİA*, Cilt. 21, s. 314-316.

¹⁰⁵ Yaman, *Cihannüma’nın İlâveli Bir Nüshası*, s. 1.

Talât Mümtaz Yaman'ın kendi kütüphanesinde bulunan Atlas, 346 varakadan oluşmakta olup, çeşitli yerler hakkında bilgi veren önemli bir coğrafya kitabıdır.

Talât Mümtaz Yaman Atlas'ı çalışırken Varak 308'de Kastamonu ile ilgili şu bilgileri çevirmiştir.¹⁰⁶

“Kastamoni külliye tarikat-ı halvetiyeden olup Kadızade mezhebinde bir ülema gelse şehirden sürüp ihraç ederler oldukça ülema ve sülhâ ve şairiver hafızı vâfir bulunur maarif kani perver Zeynep Hâtun ki karyerlerinden olub hafızı ve şaire olmagla Sultan Muhammet merhuma Farsî ve Trükî divan tertib idüb göndermiştir.”

Talât Mümtaz Yaman'ın şahsi kütüphanesinde bulunan bu atlas, 1942 tarihinde evinde çıkan yangın sonucu yanmıştır.¹⁰⁷

2.6 Osmanlı İmparatorluğu Mülkî İdaresinde Avrupalılaşma¹⁰⁸

Talât Mümtaz Yaman'ın üniversite bitirme tezi konusu, Osmanlı İmparatorluğu Mülkî İdaresinde Avrupalılaşma'dır. Yazdığı bu tez, Dâhiliye Vekâleti tarafından çıkarılan, İdare mecmuasının 138-141 sayıları arasında yayınlanmıştır. Ayrıca yazdığı bu tez, sınırlı sayıda basılmak suretiyle kitaplaştırılmıştır.

Eser, 1940 tarihinde Cumhuriyet Matbaası'nda 238 sayfa olarak bastırılmıştır. Metodolojiye uygun olarak ele alınmış, dipnotlu bir çalışmadır. Konular başlıklara ayrılarak incelenmiştir. Tarihi belgeler ve bilgiler ışığında konu aydınlatılmaya çalışılmıştır.

Talât Mümtaz Yaman eserinin Önsözü'nde “Biz bu küçük tetkikimizle, sivil idarenin bir cüz'ü olan mülkî idaredeki terakki hareketlerini, Avrupalılaşma yolunda yapılan mesaiyi adım adım takip ederek bir kalem tecrübesi mahiyetinde tebarüz ettirmek istiyoruz. Bu mevzu üzerinde, bugüne kadar yapılmış küçük bir tetkikin dahi mevcut olmayışı, bizi, değil mükemmel, hattâ noksan dahi olsa, böyle bir kalem tecrübesinde bulunmağa teşvik etti. Giriştiğimiz işin ne derece ehemmiyetli ve şümüllü bir iş olduğunu takdir etmiyor değiliz.” ifadeleriyle çalışmaya neden başladığını ortaya koymuştur.

¹⁰⁶ Yaman, *Cihannüma'nın İlaveli Bir Nüshası*, s. 5.

¹⁰⁷ Ozanoğlu, *Kastamonu Halkiyat ve Harsiyat Biyografisi*, s. 20.

¹⁰⁸ Talât Mümtaz Yaman, “Osmanlı İmparatorluğunda Mülki İdaresinde Avrupalılaşma”, *İDARE (Dâhiliye Vekâletinin Aylık Mecmuası)*, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul 1939, Sayı: 138-141.

Talât Mümtaz Yaman çalışmayı yaparken, konu ile ilgili bütün eserleri taradığını, vakayinameler, Takvîm-i Vekâyi, Ceride-i Havadis ve diğer gazeteler ile düsturlar, salnameler, hatıralar ve biyografileri kullandığını belirtmiştir.

Yaman eserini dört bölüme ayırmıştır. Birinci bölümde mülkî teşkilât hakkında kısaca bilgi vermiştir. İkinci bölümde ise Osmanlı'nın inhitat devrinde umumî idarede baş gösteren gerileme ve bozulma esnasında mülki idarenin aldığı şekil ve sebepleri irdelemiştir. Üçüncü bölümde Osmanlı'nın bu konudaki saha başarılarını incelemiştir. Dördüncü bölümde ise Osmanlı'da Tanzimat ve Avrupalılaşma konusu üzerinde durmuştur.

3. TALÂT MÜMTAZ YAMAN'IN DERGİ YAZILARI

Talât Mümtaz Yaman farklı dergilerde çeşitli yazılar kaleme almıştır. Araştırmalarımız sonucu yedi dergide, Kastamonu ağırlıklı olmak üzere genel tarihi konularda yazıları mevcuttur.

Yazılarının yer aldığı dergiler şunlardır:

- 1- Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası
- 2- Karacadağ
- 3- Milli Mecmua
- 4- Tarih Vesikaları Dergisi
- 5- Türk Hukuk Tarihi Dergisi
- 6- Ülkü Dergisi
- 7- Varlık Dergisi

3.1 Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası Yazıları

Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası, İzzet Adil Bey'in müdürlüğünde aylık olarak 1 teşrinisani 1929 (1 Kasım 1929) tarihinde çıkmaya başlamıştır. H.B.D. İstanbul merkezi tarafından neşrolunmuştur. İstanbul Mektep Neşriyat Yurdu Matbaası'nda basılmıştır. Dergide uzun yıllar halk bilimi konusunda farklı yazarlar tarafından yazılar kaleme alınmıştır.¹⁰⁹

Talât Mümtaz Yaman, Halk Bilgisi Haberleri adlı derginin Kastamonu'da ki yazarı ve muhabiridir.¹¹⁰ Aynı zamanda Türk Halk Bilgisi Derneği'nin de idare heyetinde bulunmuştur. Dernekte Mustafa Necati, Hüseyin Avni, Halif Bayrı ve Prof. Dr. Fuat Köprülü gibi önemli isimlerde yer almıştır. Derneğin Ankara'daki ikinci umumi toplantısına Talât Mümtaz Yaman'da katılmıştır.¹¹¹ Talât Mümtaz Yaman bu dergide on yazı kaleme almıştır. Dergide yer alan yazı başlıkları şunlardır:

- 1- Âşık Meydanî
- 2- Kastamonu'da Keklik, Katır, Yemişen Ağacına Dair Halk İtikatları
- 3- Kastamonu Adetleri

¹⁰⁹ *Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası*, İstanbul Mektep Neşriyatı Yurdu Matbaası, Sayı: 1, Yıl: 1, 1 Teşrinisani 1929.

¹¹⁰ Dergilerin içeriğinde Talât Mümtaz Yaman için "H.B.D. Kastamonu Muhabiri" yazmaktadır.

¹¹¹ İhsan Hınçer, "Halid Bayrı'nın Hayatı ve Eserleri" Marmara Üniversitesi Açık Erişim Sistemi.

- 4- Kastamonu’da Çocuk Oyunlarında Sayılan Sayılar
- 5- Kastamonu Köylerinde Kullanılan Eve, Tarlaya, Eşyaya Ait Sözler
- 6- Kurtşeyh
- 7- Kastamonulu Âşık Fevzi’nin Koşmaları 1
- 8- Kastamonulu Âşık Fevzi’nin Koşmaları 2
- 9- Kastamonulu Âşık Fevzi’nin Koşmaları 3
- 10- Kastamonulu Âşık Fevzi’nin Koşmaları 4

3.1.1 Âşık Meydanî¹¹²

Talât Mümtaz Yaman yazısında, on dokuzuncu asrın Anadolu’sunda yetişen ve şöhret kazanan Âşık Meydanî’nin hayatı hakkında bilgi vermiştir. Yaman’ın verdiği bilgiye göre Âşık Meydanî Hicrî 1230 (M. 1814-1815) tarihinde Kastamonu’da doğmuş ve genç yaşında seyahat arzusunu yenemeyerek İstanbul’a gitmiş, bir zamanlar Dertli’nin riyaset ettiği (Tavuk Pazarı) saz meclislerine karışmış, Abdulaziz’in sarayında âşıklar meclisinde onun meydaniliğini almaya muvaffak olmuştur.

3.1.2 Kastamonu’da Keklik, Katır, Yemişen Ağacına Dair Halk İtikatları¹¹³

Yaman yazısını, Kastamonu’da anlatılan bir hikâyeden esinlenerek kaleme almıştır. Yazıda Kastamonu’da anlatılan Peygamber, keklik, kavak ve katırın bir hikayesi anlatılmıştır. Yazıya göre Peygamberlerden biri muhabere esnasında düşmandan saklanmak istemiş ve bir kavak ağacına sığınmış, bir keklik ağaca konarak “*Kavak, kak kavak*” diye bağırmaya başlamış, düşman sese giderek Peygamberi ağaçta bulmuş ve öldürmüştür. Keklik peygamberin kanı üzerinde eşinmiş ve kanı ağzına, yüzüne bulaştırmıştır. Bunun için Peygamber kekliğe, seni herkes yakalasın ve yesin diye beddua etmiştir. Peygamber yemişen ağacını da kendi saklandığı kavağı kestiği için, senin bir tek meyven yenmesin şeklinde beddua etmiştir. Düşmanlar kesilen kavağı başka bir tarafa nakletmek istemişler, fakat hangi hayvana yükledilerse götürememiştir. Nihayetinde oradan geçen katır: ben götürürüm demiş. Peygamber

¹¹² Talât Mümtaz Yaman, “Âşık Meydanî”, *Halk Bilgisi Haberleri*, 1 Temmuz 1930, Yıl 1, Sayı: 9, s. 140-141.

¹¹³ Talât Mümtaz Yaman, “Kastamonu’da Kekli, Katır, Yemişen Ağacına Dair Halk İtikatları”, *Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası*, 1 Ağustos 1930, Yıl: 1, Sayı: 10, s. 161.

kendi saklandığı ağacı düşmanlara götüren katıra da Allah sana evlat yüzü göstermesin şeklinde beddua etmiştir. Bu sebeple katırın katırın yavrusu olmamış.

3.1.3 Kastamonu Âdetleri¹¹⁴

Yazar, Kastamonu’da ramazan ayı içinde çocuklar tarafından yapılan Hoyhoy Dede ve Tırtıl denilen birtakım oyunlardan bahsetmiştir. Yazıda, çocukların ramazan ayından on beş yirmi gün önce evleri dolaştığından bahisle Hoy Hoy Dede oyununu oynadıklarını ve odun, çıra, kibrit ve para topladıkları ve çeşitli maniler söylediklerine değinmiştir.

Yazıdan Örnek:

“Hoyhoy Dede
Gözleri yıldız dede
Bir olmazsa beş olsun
Beş olsun
Evdeki hanımın hatırı
Hoş olsun, hoş olsun.

Müflis ve mübarek
Müflis derler bize
Güzel karılar size
Çirkin karılar bize
Âşık şıkı maniki maniki
Gökte yıldız on iki, on iki
On ikinin birisi
Gelsin hocadan ders alsın.”

¹¹⁴ Talât Mümtaz Yaman, “Kastamonu Âdetleri”, *Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası*, İstanbul İktisat Matbaası, 1 Teşrinisani 1930, Yıl: 2, Sayı: 13, s. 9-10.

3.1.4 Kastamonu Çocuk Oyunlarında Sayılan Sayılar¹¹⁵

Talât Mümtaz Yaman yazısında, çocukların oyuna başlamadan evvel aralarında bir ebe seçmelerinin adet olduğunu, ebe seçiminin sayı ile yapıldığına değinerek, Kastamonu’da çocuk oyunlarında tespit ettiği sayılar ile ilgili bilgilere değinmiştir.

Yazı içeriğinden örnek:

“Bir iki

Bülbül tekş

Camdan bajar

Başına takar

Hap hup

Altın top

Kimsede yok

Bizde çok

Ben bir gün

Sümbüle geldim

Sümbül açmış

Zer zefil olmuş

Dıngır dıngırdak”

3.1.5 Kastamonu Köylerinde Kullanılan Eve, Tarlaya, Eşyaya Ait Sözcükler¹¹⁶

Talât Mümtaz Yaman bu yazısında, Kastamonu köylerinde eve, tarlaya, eşya ile ilgili yüz yetmiş beş sözü toplayarak bunların ne anlama geldiğine değinmiştir.

Yazıdan örnekler:

Afur: Hayvanların saman yediği yer.

Lürk: Fazla çalılık olan yer.

Bürgü: Kadınların üzerlerine giydikleri çarşaf.

Cımbar: Dokuma tezgâhlarında demirden mamul bir alet.

Çükündür: Pancar.

Dıgan: Harmandaki sapları bir yere yığmak için kullanılan tahta alet.

¹¹⁵ Talât Mümtaz Yaman, “Kastamonu Çocuk Oyunlarında Sayılan Sayılar”, *Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası*, İstanbul İktisat Matbaası, 1 Mayıs 1931, Yıl: 2, Sayı: 19, s. 157-159.

¹¹⁶ Talât Mümtaz Yaman, “Kastamonu Köylerinde Kullanılan Eve, Tarlaya, Eşyaya Ait Sözcükler”, *Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası*, İstanbul İktisat Matbaası, 15 Mayıs 1933, Yıl: 2, Sayı: 21-22, s. 185-188.

Eğlek: Yazın hayvanların sıcaktan kaçarak durduğu serin yer.

Geçe: Karşı taraf.

Haşul: Pekmez yapmak için kaynatılan meyvenin suyu alındıktan sonra kalan posta.

Kavurga: Buğdayın kavrulmuşu.

İlkyaz: İlkbahar.

Irgatlar: Hasat mevsimi.

Langeri: Büyük bakır sahan.

Mücessem: Başa örtülen renkli başörtüsü.

Nudul: Üvendirenin ucuna takılan çivi.

Olduruk: Çarıkların deliklerini koparmak için kullanılan deri parçası.

Ömür: Siyah ekmek.

Pölüt: Palamut.

Sergen: Raf.

Temek: Ahırlarda gübreyi dışarı atmak için açılan 30-50 santim en ve boyundaki delik.

Uğut: İyi öğütülmemiş, yapışkan bir halde kalan buğday.

Üviyik: Bir nevi kuş.

Vala: Siyah yünden el tezgâhlarından dokunan kalın ve ensiz kumaş.

Yaba: Samanı taneden ayırmak için kullanılan ağaç kürek.

Zelve: Öküzlerin boynuna takılan iri ağaç.

3.1.6 Kurtşeyh¹¹⁷

Yazar, yazısında Devrekâni ilçesinin Kurtşeyh Mahallesi'nde Horasan'dan gelen üç er ile Devrekâni kadısı ve köy ahalisi arasında geçen hikâyeye değinmiştir. Hikâyede Kurtşeyh Mahallesi'ne Horasandan üç er gelmiş ve oturlarken akıllarına bir tekke, misafirhane inşa etmek gelmiştir. Keselerinde paraları ve bu işte çalıştıracak hayvanları olmadığı halde inşaatın yükseldiğini gören Karalar veya Siyahlar Köyü halkı, erenlerin bu hareketine kızmış, daha sonra köy halkı erlerin gece izinsiz olarak ahırlarda bağlı duran öküzlerini çaldığını zannederek, Devrekâni kadısına gitmişlerdir.

¹¹⁷ Talât Mümtaz Yaman, "Kurtşeyh", *Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası*, 15 Ağustos 1934, Yıl: 4, Sayı: 39, s. 56-57.

3.1.7 Kastamonulu Âşık Fevzi'nin Koşmaları¹¹⁸

Yazıda, Kastamonulu Âşık Fevzi'nin koşmalarına yer verilmiştir. Talât Mümtaz Yaman, Âşık Fevzi'nin hayatı hakkında bilgi vermemiş, koşmalarını ise derginin dört sayısında yayınlanmıştır.

Örnek Koşma:

“Keremin de yandığının aslı var
Asılsız, sebepsiz bir şey var olmaz
Ben her şey inanırım aslı var
İllâ kâfir müslümana yar olmaz.”

3.1.8 Kastamonulu Âşık Fevzi'nin Koşmaları¹¹⁹

Örnek Koşma:

“Ne kadar da hazin hazin sesin var
Çimenli lâleli dağlarda bülbül
Yürü can evine kon kafesin var
Gülün bekler seni bağlarda bülbül”

3.1.9 Kastamonulu Âşık Fevzi'nin Koşmaları¹²⁰

Örnek Koşma:

“Âşk bahrine Fevzi dalayım dersin
Hakikat babında kalayım dersin
Şeytanın da rengin alayım dersin
Az da şeytanlığı öğrenmelidir.”

3.1.10 Kastamonulu Âşık Fevzi'nin Koşmaları¹²¹

Örnek Koşma:

“Necâbeti arzlınız talibiz

¹¹⁸ Talât Mümtaz Yaman, “Kastamonu Âşık Fevzi'nin Koşmaları”, *Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası*, Birinci Teşrin 1936, Yıl: 5, Sayı: 60, s. 203.

¹¹⁹ Talât Mümtaz Yaman, “Kastamonu Âşık Fevzi'nin Koşmaları”, *Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası*, Birinci Teşrin 1936, Yıl: 6, Sayı: 61, s. 24-25.

¹²⁰ Talât Mümtaz Yaman, “Kastamonu Âşık Fevzinin Koşmaları”, *Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası*, Birinci Kanun 1936, Yıl: 6, Sayı: 62, s. 47-48.

¹²¹ Talât Mümtaz Yaman, “Kastamonu Âşık Fevzi'nin Koşmaları”, *Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası*, İkinci Kânun 1936, Yıl: 6, Sayı: 63, s. 86-87.

Asılsız kişinin yuf şerefine
 Delinmedik incisine ragıbiz.
 İtibar etmeyiz boş sedefine.”

3.1.11 Erzurumlu Emrah’ın Neşredilmemiş Koşmaları¹²²

Yazar, Erzurumlu Emrah hakkında bilgi vermiş, koşmalarından bahsetmiştir. Erzurumlu Emrah’ın Kastamonu’da kaldığı yıllarda pek çok koşma, divan, semai, kalenderî ve destan bırakmıştır. Erzurumlu Emrah’a ait cönk, Talât Mümtaz Yaman tarafından Kastamonu’lu saz şairlerinden Karakadıoğlu Rıfat Efendi’nin evrakları arasında bulunmuştur. Daha önce hiçbir yerde yayınlanmamış olan bu koşmalar, Yaman tarafından 20 madde halinde dergide yayınlamıştır.

Örnek Koşma:

“Lamekân şehrinden bezmi cihana
 Aşıka maşuktan haber götürdüm
 Âdem olup buldum hakkın karibin dan eser götürdüm.
 Söylediğim manayı eylesem takrir
 Deyme bir muabbir edemez tabir
 İlmi bir noktadan eyleyüp tefsir
 Nince hûda ile dürer götürdüm.
 Emrah rahi buldum serialien halloldum...
 Bağı marifetten şecer götürdüm.”

3.2 Karacadağ Dergisi Yazıları

Karacadağ Dergisi’nin birinci sayısı 20 Şubat 1938 tarihinde yayınlanmıştır. Diyarbakır Halkevi tarafından ayda bir çıkarılmıştır.¹²³

Talât Mümtaz Yaman Diyarbakır Maarif görevi yıllarında bu dergide yazılar kaleme almıştır. Dergide yer alan yazıları şunlardır:

¹²² Talât Mümtaz Yaman, “Erzurumlu Emrah’ın Neşredilmemiş Koşmaları”, *Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası*, İkinci kânun 1936, Yıl: 6, Sayı: 63, s. 86-87.

¹²³ *Karacadağ*, Cilt. 1, Sayı: 1, 20 Şubat 1938.

- 1- Türkiye’de Kave ve Kahvehaneler
- 2- Yeni Mebus Seçimi Münasebetiyle (ulaşlamadı)

3.2.1 Türkiye’de Kahve ve Kahvehaneler ¹²⁴

Yazar, kahvenin tarihi, menşei, kahvenin Türkiye’ye girişi, kahve hakkındaki fetvalar, IV. Murat zamanında kahvehanelerin kapatılması, kahvenin yayılışı, saraydaki kahve merasimi, kahvecibaşılık, kahvenin Avrupa’ya taammümü ve bunun Türkiye’deki tesiri, tahmishaneye nizam verilmesi, yeniçeriler ve kahvehaneler konusunda bilgi vermiştir.

Yazara göre kahvenin ilk vatanı Habeşistan’dır. VIII. asrın sonlarında Yemen’de meyveden yapılmış bir içki olarak kullanılan kahve, X. asrın başında Mısır, oradan Suriye, İran ve Türkiye’ye yayılmıştır. Kahvenin menşei hakkında yazar “Kahve, menşei Arap olan bir kelimedir ve muhtelif lisanlarda bu nesneyi ifade eden kelimelerin esasını teşkil eder. Fransızca: Cafe, Almanca: Kâffe, İngilizce Coffe, Macarca: Kahve, aslında şaraba verilmiş bir addır” ifadelerini kullanmıştır. Kahvenin Türkiye’ye girişi Kanuni Sultan Süleyman zamanına rastlamaktadır. Kahve daha sonra ise İstanbul’dan Anadolu’nun diğer kısımlarında zaman içerisinde yayılmıştır ve akabinde kahvehaneler açılmaya başlamıştır. İstanbul uleması, kahvehanelerin açılmasını iyi karşılamamıştır. Fakat Kanuni Sultan Süleyman kahveyi menetmeyi düşünmemesi ve Ebusuut Efendi fetva vermekten imtina etmesi karşıt görüşlü ulemanın işini zorlaştırmıştır. Zamanla imam ve müezzinler dahi kahvehaneye gitmeye başlamışlardır. Kahvehane karşıtı ulema, bu alanları din namına tehlikeli bir yer, bir fesadhane olarak dile getirmiş ve hatta meyhaneye gitmenin daha evla olduğunu söylemişlerdir. III. Murat dönemi uleması da kahvenin ve kahvehanenin yasaklanmasını istemiştir. Fakat aynı dönemde birçok şair kahve lehinde uzun uzun methiyeler yazmıştır. III. Mehmet devirinde kahve içilmesi ve kahvehanelerin açılması tamamen serbest hale gelmiştir. Fakat IV. Murat kahveye karşı büyük bir hareket gerçekleşmiştir. IV. Murat zamanında başlayan bu kahve yasağı, kendisi ve halefi İbrahim’in saltanatları zamanında devam etmiştir. Bu dönemde kahvehaneler yıkılmış ve çoğu virane kalmıştır. IV. Mahmut zamanında kahvehaneler yeniden açılmıştır.

¹²⁴ Talât Mümtaz Yaman, “Türkiye’de Kahve ve Kahvehaneler”, *Karacadağ*, 1942, Cilt. 5, Sayı: 53-61.

3.3 Konya Dergisi Yazıları

Dergi, Konya'nın tarihi ve kültürel hayatını aydınlatmak amacıyla Konya Halkevi tarafından 1936 tarihinin Eylül ayı itibariyle çıkarılmaya başlanmıştır.¹²⁵ Talât Mümtaz Yaman'ın bu dergide bir yazısı tespit edilmiştir.

3.3.1 200 Sene Evvel Konya¹²⁶

Yazar, şahsî kütüphanesinde bulunan, İbrahim Hamdi Efendi'nin Atlas'ında yer alan Konya ile ilgili bilgileri günümüz Türkçesine çevirerek dergide yayınlamıştır. Yazarın araştırmasına göre eserin müellifi Hamdi Efendi Bartın'ın Ulus ilçesinde doğmuştur. Eser Hicri 1150-1160 (M. 1737-1738/1747-1748) tarihleri arasında yazılmıştır. Eser 300 küsur bölümden oluşan bir coğrafya kitabıdır. Yazıda Konya ve buraya bağlı olan Elkilâ, Larende, Lazkiye, İsmil, Aladağ, Karapınar, Ereğli, Belviran, Livai Niğde, Bor, Üçkapulu, Beyşehir, Kırili, Seydişehir, Bozkır, Elbüheyra, Büheyrei Kirili, Livai Akşehir, Ilgun, İshaklı, Büheyre'nin tarihi, özellikleri, sınırları, dağ, nehir, bağ, bahçe, yiyecekleri, mimari yapıları gibi konuları değinilmiştir.

3.4 MİLLÎ MECMUA YAZILARI

Milli Mecmua'nın ilk sayısı Rumî 1 Teşrinisani 1339 (M. 1 Kasım 1923) tarihinde, Mehmet Mesih tarafından İstanbul Evkaf Matbaası'ndan çıkarılmaya başlanmıştır.¹²⁷ Bu mecmuada Talât Mümtaz Yaman'ın “*Anadolu Raksları*” adında bir yazısı tespit edilmiştir.

3.4.1. Anadolu Raksları¹²⁸

Yazar, Anadolu'da musikî alanında halk türkülerine karşı büyük bir alâka uyandığını, bu cereyanın başında Avrupa'da musikî tahsîl etmiş kıymetli şahsiyetler olduğunu, hars sâhibi bütün milletlerin, kendi millî rakslarının tarihini mükemmel bir sûrette tetkik ederek bütün husûsiyetlerini muhâfazaya çalıştıklarını, Türkiye'de

¹²⁵ **Konya**, Konya Halkevi Neşriyatı, Eylül 1936.

¹²⁶ **Konya**, Konya Halkevi Neşriyatı, Haziran Temmuz 1938, Yıl 2, Sayı: 22-23, s. 1208-1219.

¹²⁷ **Milli Mecmua**, İstanbul Evkaf Matbaası, 1 Teşrinisani 1339, Sene 1, Sayı: 1.

¹²⁸ **Milli Mecmua**, Sene 5, Sayı: 111, s. 287-288.

şimdiye kadar oynanılan zeybekten başka Anadolu raksına ait şehirlilerden hiç kimsenin zerre kadar malûmâtı olmadığı hakkında bilgi vermiştir.

3.5 TARİH VESİKALARI DERGİSİ YAZILARI

Talât Mümtaz Yaman, Diyarbakır Maarif Müdürü görevini yürütürken araştırmayı ve yazmayı bırakmamıştır. Hasan Ali Yücel'in öncülüğünde Maarif Vekâleti tarafından basılan Tarih Vesikaları Dergisi'nde de yazılar kaleme almıştır.

Talât Mümtaz Yaman yazılarını kaleme alırken, Kastamonu Şer'îye Sicilleri'ni kaynak olarak kullanmış ve Osmanlıca Türkçesi'nden günümüz Türkçesine transkripsiyonlar yaparak Tarih Vesikaları Dergisi'nde yayınlamıştır.

Talât Mümtaz'ın Tarih Vesikaları Dergisi'nde yer alan yazıları şunlardır:

- 1- Küre Bakır Madenine Dair Vesikalar
- 2- İstanbul'un Zahire İşlerine Dair İki Vesika
- 3- Mısır Valisi Mehmed Ali Paşa'nın İsyanı Üzerine Anadolu ve Rumeli'ye Gönderilen Bir Emirname
- 4- Nizam-ı Cedid Lağvına Dair Bir Vesika

3.5.1 Küre Bakır Madenine Dair Vesikalar¹²⁹

Yazar, Kastamonu Şer'îye Sicilleri'nde yer alan konuyla ilgili belgeleri günümüz Türkçesine çevirerek dergide yayınlamıştır. Yazıya göre Küre: Bizans, Selçuklu ve Osmanlı devirlerinde zengin bakır madeni ile tanınan bir ilçe olup; Küre'de bulunan bakır madeni, Osmanlı'nın son zamanlarına kadar işletilmiş ve ülkenin bakır ihtiyacının büyük bir kısmını karşılamıştır.

3.5.2 İstanbul'un Zahîre İşlerine Dair İki Vesika¹³⁰

Yazar yazısında Osmanlı Devleti'nin bazı dönemlerde boğazların yabancı devletlere ait harp gemileri tarafından tehdit edildiğini ve zaman zaman Çanakkale Boğazı'nın abluka altına alınmasından dolayı, İstanbul'a zahire ve erzak götüren gemilerin

¹²⁹ Talât Mümtaz Yaman, "Küre Bakır Madenine Dair Vesikalar", *Tarih Vesikaları Dergisi*, Birinci Kânun 1941, Cilt. 1, Sayı: 4, s. 266-282.

¹³⁰ Talât Mümtaz Yaman, "İstanbul'un Zahîre İşlerine Dair İki Vesika", *Tarih Vesikaları Dergisi*, Birinci Kânun 1942, Cilt. 1, Sayı: 5, s. 341-344.

güçlüklerle karşılaştığını, bu yüzden İstanbul'un bu konuda sorunlar yaşadığını dile getirmiştir. Yien Yaman'a göre Osmanlı Devleti, zaman zaman aldığı tedbirler ile bu sıkıntıyı bertaraf etmeye çalışmıştır. Yazarın Kastamonu Şer'ine Sicilleri'nden çevirdiği bununla ilgili vesika, 1828 tarihinde Rus gemilerinin boğaza sokularak Çanakkale Boğazı'nı abluka altına alınması ve bir kısım sahil bölgelerinin istilâ edilmesinden dolayı, İstanbul'da çekilmeye başlanılan yiyecek sıkıntısı üzerine Anadolu'ya yazılmış bir emri ihtiva etmektedir.

3.5.3. Mısır Valisi Mehmed Ali Paşa'nın İsyanı Üzerine Anadolu ve Rumeli'ye Gönderilmiş Olan Bir Emirname¹³¹

Bu vesika, Hicri 1256 (M. 1840) tarihli Kastamonu Şer'ine Sicili'nde yer alan bir emirnamenin yazar tarafından istinsah olunmasından ibarettir. Dergide yayımlanan bu emirnamenin günümüz Türkçesine aktarılmış hali şu şekildedir:

Bad-el-elkab, beyandan müstağni olduğu üzere Mısır Valisi mehmed Ali Paşa ile derkâr olan münazaât ve ihtilâfâtın, bitida-i zuhur ve neş'etindenberu Avrupa devletleri şan ü şkuh-ı Devlet-i Aliye ve hukuk u menafi-i Saltanat-ı Seniye lâıyk ve usul-i nısfet ü hakkaniyete muvafık ve mutabık olacak suretle hüsn-i indifai emel-i halisanesinde olduklarına ve düvel-i müşarünileyhimin işbu arzu-yi dostaneleri Devlet-i Aliyemin Avrupa kıt'asında memalik-i vesiası olarak bu cihetle mesalih-i mülkiye-i şahaneme müteallik olan hususatın ve asayiş ü emniyet-i umumiyenin bilcümle Avrupa'ya dahi ait bulunmasına menbi geçen sene vukubulan keyfiyat-ı malûme ve ahval-i namerdiyeyi müteakiben Derisaadetimde bulunan düvel-i mütehâbbe-i fahîme elçileri tarafından Babîâlimize müştereken takrir-i resmî takdimiyle ihtilafat-ı mezkûrenin olvechile hüsn-i indifai ve beyan olunmuş ve taraf-ı Devlet-i Aliyemden dahi imtidad-ı muharebeden dolayı müş ve taraf Devlet-i Aliyyemden dahi imtidad-ı muharebeden dolayı mülk ü millet ve din ü devlet hakkında vukubulacak bir takım zarar ve haşaratın önü kestirmek ve arayerde sefk-i daima-i müslimin misillû hâlât-ı namelruadan Saltanat-ı Seniye vikaye eylemek niyet-i hayriyesiyle düvel-i müşarünileyhimin vesatat-i resmîyelerine izhar-i muvafakat kılınmış ise de Vali-i müşarünileyh şimdiye ladar gerek taraf-ı mül'ûkânemden şayan ve erzan buyrulan müsaadat ve şifahen ve tahriren icra kılınan vesaya ve tenvihatin, gerek düzel-i müşarünileyhim caniblerinden icra olunan bunca nasayih ve ifadatın hiçbirine ihale-i sem'i itibar etmeyerek kendü hülyasına göre nail olduğu ref'ü itibarı saye-i Devlet-i Aliyemde tahsil eylediğini külliye feramüş ile memalik-i mahsura-i şahanemi bayağı taksim vadisine sapup ve işbu niyaat ve tasmimat-ı tamakâranesini setr için bazı kelimat-ı riyakârane ve eblah-firîbanesini

¹³¹ *Tarih Vesikaları Dergisi*, Nisan 1942, Cilt. 1, Sayı: 6, s. 426-429.

daima mukaddeme-i dava edüp gerek evladı ve gerek kendusi için talep ve iddia etmekte olduğu bunca şeylerin keenne muhafaza-i islâmiyet garazına mebni olduğunu halka inandırmak efkâr-ı mazarret-asarına zahibolup hâlbuki zat-ı hilafet-simat-ı mülûkanem sülâle-i tahire-i şevket-bahire-i osmaniyeden imam-ül müslimin ve hami-i din-i mübîn ve muhafaza-i dürr-e-beyza-yi islâmiyeti vikaye-i daire-i mülkü ü millet hususu yed-i müeyyede-i padişahname vedia-i cenab-ı rabb-ül-âlemin olarak cülûs-ı hümayun-ı meyamin makrun-ı mülûkânem ruz-ı madelet-efrundan berü aksay-ı maârib ve mesai-i şahanem bunun üzerine masruf ve huzur ve raaht-ı mülûkânemi bile aramayarak kâffe-i evkat ve sââtım himayet ve siyanet-i tebea ve millet ve hıfz-ı namus-ı devlet kaziye-i hayriyesine matuf olduğu herkesin malûmu olan mevaddan bulunmuş olduğuna binaen nihayet-ül-emr Paşa-yı müşarünileyh bu kere tebligat-ı muslihaneye muvaffak etmediği halde tarik-i felâh-refik-ı mütaveatkârî vü ubudiyete salik olmaklığa bil-ittifak icbar kılınmak üzere bu defa Londra Meclisinde İngiltere ve Avusturya ve Prusya ve Rusya devletleriyle Devlet-i Aliyemiz beyninde bir muahede-i ittifakiye akd ü tanzim olunmuş ve muahede-i mezkûre iktizasınca taraf-ı eşref-i padişahanemden Mısır Eyaleti Vali-i müşarünileyhe veraset suretiyle ve Beriyetüşşam ve Mısır ile Bahr-i Şüveyştin Taberiyye gölüne kadar mümted olan mahâl ve mevaki ile Akkâ eyaleti ve Akkâ kalesinin muhafızlığı kayd-ı hayat şartıyla ihale ve ihsan kılınacak olduğundan müşarünileyh dahi elhatü hazihi muhavvel-i uhde-i idaresi olan memalik-i saireyi cümleten tahliye ve taraf-ı Devlet-i Aliyeme teslim etmesi ve İskenderiye canibinde bulunan donanma-yı hümayunumu red ve iade eylemesi lâzım gekeceğinden düvel-i müşarileyhimin akdetmiş oldukları usul-ı tanzimiyeinin kabulü için kendüye bir müddet-i muayyene ita olunarak keyfiyet-i halin tarafına tebliğ ve ihbarı zımnında mütehayyizan-ı rical-i Devlet-i Aliyemden hâlen Umur-ı Hariciye Müsteşarı iftihar-ül-aâil vel-aâzım Rifat Bey dâme ulûvvuhu taraf-ı eşref-i şahanemden mahsus canib-i Mısıra memur ve i'zâm kılınmış ve işbu karar ve niyyâtın hiçbir tarfı asla ve kat'a tezelzül ve tagayyür etmiyeceğinden Vali-i müşarileyh kabûlünden istinkâf eylediği takdirde hakkında zuhura gelecek fenalıklar mücerred kendi kusurlarından neş'et etmiş, yani bu şeylere sebebiyet kendü tarafında vaki olmuş olacağı bedihiyattan bulunmuş, velhasıl müşarileyh Mehmed Ali Paşa ile menşe-i münazaât arazi maddesi olarak müşarileyhin istediği gibi bu kadar memalik-i vesia evlâd ve ahfadına veraset suretiyle verilmek lazımgelse memalik-i mahsura-i Devlet-i Aliyyem iki kıt'aya münkasım olup ol halde hâsıl olacak rakabetten dürlü dürlü fenalıklar zuhura gelüp millet-i islâmiyenin takviyeti şöyle dursub belki bil'akis maâzallahu taâla tezelzülünü mucibolacağından başka bir Vali ve tabiin hukuk-ı mukaddese-i saltanata müşarîk suretinde olmaktır. Memalik-i vesai ve kuvve-i kesiresi bulunması hem usul-i devlete ve hem de kaide-i tabiiyyete tevaful etmeyeceğinden olsuret hiçbir vakit tecviz olunmayacağı ve müşarileyhin maksud ve meramı evlâd ve ahfadını kayırmak ise ana Mısır eyaletinin tevarüsü kifayet edeceği ve bu veçhile kendüsü ve hanadanu haklarında erzan kılınan müsaedat-ı seniyyemin kadir ve şükrünü bilerek kanaat etmiş olsa bu kadar münazaata ve esbab-ı cebriye istimaline hacet kalmıyarak hemen maslahat bitmiş olacağı aşîkar ve bu ana kadar irad eylediği bütün bütün tervc-i mütalib-i mestura meşruhasına müessir olmak için kelimat-ı muhtedia ve

musannaa kabilinde nidügi bedidar olmak hasebiyle bu dakikayı fark ve iz'âna kuvve-i zekâsı gayr-i mütehammil ve niğ ü bedi temyizden gafil olan bazı cehele ve humaka makuleleri beyinlerinde maslahat-ı mezkûrenin esbab-ı maneviyesi zâhire ihraç olunmayup da müşarünleyhin işaâtına aldanarak Devlet-i Aliyyemin hukuk-ı sariha ve usul-i seniyyesine mugayir söz söylenür ve riza-i hümayunumun hilafı ef'al ve ekvale cür'et ve cesaret olunur ise o misillular madem ki hukuk-ı bâhire-i saltanat-ı seniyemi münkir ve din ü devletime muzır olacaklarından şer'an ve kanunen haklarında tedibat-ı şedide icra olacağında şüphe olmadığından mahsus-ı zat-i şevketisimat-ı mülûkânem olan merhamet ve şefekat ve kâffe-i tebea-i saltanat-ı seniyem haklarında ibzal olunagelen hüsn-i nazar ü re'fet-i şehriyaranem iktizasınca hakikat-ı hâlin evvel beevvel taraf-ı saltanat-ı seniyemden alelumum memalik-i mahrusa-i şahanem ahalisinden beyan ve ilânı lazımgelerek olbabda tafsîât-ı muharrereyi havi memalik-i mahrusa-i Anadolu ve Rumeliye evâmir-i aliyem neşr ü tisyariyle keyfiyet herkese ilan ve işaat olunmuş olmakla siz ki Miriliva Paşa vesair-i mumaileyhimsiz, vusul-i ferman-ı âlişanımda siz dahi keyfiyeti zir-i idarenizde kâin mahaller ahalisine etrafiyle ifade ve ilân ve eğer bazı sebük-mağzân ve cahil ve ahmak makuleleri bu dakikaları fark u iz'an etmeyüp de müşarilryhin kelimat-ı muhtedia ve iğfâlât-ı musanniasıba aldanarak hukuk ve usul-i Saltanat-ı Seniyyeme münafi söz söyler ve tenbihat-ı meşruhanın hilafı vazâ cür'et eder bulunur ise sonra bir veçhile cevaba kadir olamayup haklarında bermuceb-i Kanunname-i Ceza lâzım gelecek mücazat-ı şedide bilâ imhal icra olunacağı herkesin gûş ü huşlarına gereği gibi telkin ve beyan birle mugayiri harekete cesaret eden tedibat-ı lâyikaları icra olunmak üzere isim ve şöhetleriyle serian bu tarafa inha ve iş'arı hususuna kemal-i ihtimam ve sarf-ı makdiret eylemeniz fermanım olmağın ikazen ve ihtaren ve tenbihen ve inzaren işbu emr-i celil-ül-kadrim isdar ve tisyar olunmuştur. İmdi keyfiyet malumunuz oldukta berminval-i muharrer amel ve harekete bilittihat mezid itina ve dikkat ve hilafından gayet-ül-gaye hazer ve mücanebet eylemeniz babında ferman-ı âlişanım sadır olmuştur; buyurdum ki...

Tahriren fievahiri şehir-i cümaziye'âhır

Senetü sitte ve hamsine ve mieteyni ve elf

(Cümaziyelâhir 1256 sonları – Ağustos 1840 sonları)

3.5.4 Nizâm-ı Cedîd'in Lâğvına Dair Bir Vesika¹³²

Bu vesika, Kastamonu adliye binasında mevcut şer'î mahkeme sicillerinin, Hicri 1223 (M. 1808-1809) tarihli Kastamonu Şer'îye Sicili'nde Şeyhzade Mustafa Edip Efendi zamanına ait bir vesika olup, Yaman tarafından istinsah edilmiştir. Vesikanın günümüz Türkçesine aktarılmış hali aşağıda yer almaktadır:

¹³² *Tarih Vesikaları Dergisi*, Nisan 1943, Cilt. 2, Sayı: 12, s. 433.

Nizam-ı Cedide Lânet Olunan Emirdir

Anadolu'nun sol kolunda vaki vüzera-yi izâma ve kadılara, Erzurum kadısına, mütesellimlere, âyana, voyvodalara ve sair iş erlerine

Bad-el-elkab

Devlet-i Aliyyenin kadîm ocakları, bunca seferlerde yararlılık ve hamiyet ibraz edüp nice nice fütühata mazhar olmuşlar iken Nizam-ı Cedid namıyla muhdes olarak icadolunan asker sene-i sabıkada ref'olunmuşken sonradan yine bir takrib ile meydana çıkıp bu keyfiyet nizam-ı mülkiyeye mugayir ve Dergâh-ı Âli Yeniçeri ve Sipahî ve Silahdar ve Bölükât-ı Erbra ve Cebeci ve Topçu ve Arabacı ve Humbaracı ve Lağımcı Ocakları kadîm ocaklar olup ecdad-ı izâmım enarallahu berâhinehüm hazarâtının eyyam-ı saltanatlarında din düşmanlarına cevap verüp nice fütuhât-ı celile ve galebe-i külliyye mazhar oldukları cihetle bundan böyle dahi gayret ve sadakat ibraz edecekleri aşikâr ve bâhirdir. Binaenaleyh fımaba'd itibar-ı şahanem kadîm ocaklarıma olup Nizam-ı Cedîd askeri Der-i saadetten külliyyen kaldırıldığı ve bad-el-yevm olmaması matlûb-ı hümayunum olmağla haklarında lânet olunduğu cümlenizin malumu oldukta dâhil-i hükümet ve idarenizde Nizâm-ı Cedîd askeri var ise bil-ittifak kaldırılması hususuna müsareat ve Anadolu ve Rumeli (hazaratları) bu sevdadan fariğ olup ümmet-i Muhammed'in emn ü âsayişine mugayir olacak vaz'u hâlât vukuunda ittifak ve mücanebet eylemeniz habında hassaten işbu emr-i şerifim isdar ve ocağ-ı âmirem tarafından mahsusan mübaşir ile irsal olunmuştur. İmdi emr-i hümayunum Anadolu ve Rumeli'nin üçer kollarına amel ve hareket olunmasına müsareat eylemeniz babında fermanı âlisanım sadır olmuştur. Buyurdum ki

Evail-i şevval 1223, vusulü 25 zilkade 1223

(İkinciteşrin 1808 sonları, gelişi 2.1.1809)

3.6 Türk Hukuk Tarihi Dergisi Yazıları

Türk Hukuk Tarihi Dergisi, Türk Hukuk Tarihi Enstitüsü tarafından çıkarılmıştır. Dergiyi çıkarma fikri Enstitü'nün müdürlüğü görevini yürüten Prof. Dr. M. Fuat Köprülü'ye aittir. Köprülü, tarihi yalnız kronolojiden, biyografiden, askerî ve diplomatik hadiselerin hikâyesinden ibaret gören dar ve iptidâî anlayışı değiştirmek, hukukî ve iktisadî hadiselerin, daha geniş bir tabir ile içtimaî hayattaki bütün tezahürlerin tarih araştırmaları için önemini göstermek maksadıyla derginin çıkarılmaya başlandığını dile getirmiştir. Derginin ilk sayısı 1931 tarihinde

çıkarılmıştır.¹³³ Dergide farklı isimler makaleler kaleme almıştır. Bunlardan biri de Talât Mümtaz Yaman’dır.

3.6.1 Osmanlı İmparatorluğu Teşkilâtında Mütesellimlik Müessesine Dair¹³⁴

Yaman makalesinde mütesellimlik müessesesinin Osmanlı Devleti’nin Tanzimat devrindeki içinde bulunduğu durumu izâh ederek, bu konuda esaslı manada yapılmış çalışmaların olmadığını belirtmiştir.

3.7 Ülkü Dergisi Yazıları

Ülkü Halkevleri Mecmuası’nın ilk sayısı Şubat 1933 tarihinde çıkarılmaya başlanmıştır. Dergi, Ulus Basımevi tarafından çıkarılmıştır. İlk zamanlarda ayda bir yayınlanan derginin çıkarılış amacı ilk sayısında şöyle ifade edilmiştir: ¹³⁵

“Ülkü karanlık devirleri arkada bırakarak şerefli ve aydınlık bir istikbale giden yeni neslin heyecanını beslemek, cemiyetin kanındaki inkılap unsurlarını ısıtmak, ileri adımları sıkıştırmak için, bu büyük yola katılanlar arasında kafa birliği, gönül birliği ve hareket birliği yapmak için, milli dile, milli tarihe, milli sanatlara ve kültüre hizmet için, bütün bu gayelere hizmet yolunda çalışan Halkevilerinin ruhundaki hareketi yazı vasıtasıyla yaymak için çıkıyor.”

Talât Mümtaz Yaman’ın bu dergide “Atlas-ı İbrahim Efendi” adın bir yazısı mevcuttur.

3.7.1 Atlas-ı İbrahim Hamdi Efendi¹³⁶

Yaman İbrahim Hamdi Efendi’nin Atlas adlı eseri hakkında bilgi vermiştir. Yaman’ın kendi şahsî kütüphanesinde de bulunan eser 346 varaktan ibarettir. Eserin iç kapağında nesih hattı ile Atlas-ı İbrahim Hamdi Efendi 1163 şeklinde bir kayıt mevcuttur. Yaman’ın verdiği bilgiye göre İbrahim Hamdi Efendi bugün Safranbolu’ya bağlı bulunan Ulus nahiyesinin Küçük Endüz köyünde doğmuştur. Memuriyet, ticaret veya başka sebeplerle Rumeli’yi gezen eserin müellifi Hicri 1142

¹³³ M. Fuat Köprülü, *Türk Hukuk Tarihi Dergisi*, Cumhuriyet Matbaası, Ankara 1944.

¹³⁴ Talât Mümtaz Yaman, “Osmanlı İmparatorluğu Teşkilatında Mütesellimlik Müessesine Dair”, *Türk Hukuk Tarihi Dergisi*, Cumhuriyet Matbaası Ankara 1944, Cilt. 1, s. 76-105.

¹³⁵ *Ülkü*, Ulus Basımevi, Şubat 1933, Sayı: 1, s. 1.

¹³⁶ *Ülkü*, Sayı: 84-88-87.

(M. 1729-1730) yılında memleketine dönerken uğradığı yerlerle ilgili gözlemlerine eserinde yer vermiştir.

3.8 Varlık Dergisi Yazıları

Varlık Dergisi 15 Temmuz 1933 tarihinde yayınlanmaya başlamıştır. On beş günde bir çıkan Sanat ve Fikir Mecmuasıdır. İlk çıkarılmaya başlandığında imtiyaz sahibi ve Umumî Neşriyat Müdürü Sabri Esat Bey'dir.¹³⁷ Daha sonra Yaşar Nabi ile idare edilen dergide birçok önemli isim yazı kaleme almıştır. Derginin bir özelliği de ilk çıktığı tarihten itibaren günümüze kadar aralıksız yayın hayatına devam etmesidir¹³⁸. Talât Mümtaz Yaman, Varlık Dergisi'nde altı yazı kaleme almıştır. Bu yazılar şunlardır:

- 1- Halkevlerimize Yeni Direktifler Verilirken
- 2- Kitabelerimiz Üzerinde Niçin ve Nasıl Çalışmalıyız
- 3- Vakfiyeler
- 4- Etnografya Tetkikleri
- 5- Osmanlı'nın Son İki Serpuşu ve Fes Hakkında
- 6- Osmanlı Sikkelerine Dair Bir Bibliyografya Denemesi

3.8.1 Halkevlerimize Yeni Direktifler Verilirken¹³⁹

CHP'nin tek kültür müessesesi Halkevlerinin olduğu, Halkevlerine türlü şahsi hırs ve menfaatlerden uzak, bir kültür ocağı olarak millete ve memlekete faydalı bir müessese halini aldığı, Halkevlerinin şubeleri, Türk cemiyetinin edebi, fikri, dini, hukuki, iktisadi, tekâmül ve morfolojisine tarih bir sentez kurulması işinde mühim rolü oynadığı konusunda bilgi verilmiştir.

3.8.2 Kitabelerimiz Üzerinde Niçin ve Nasıl Çalışmalıyız¹⁴⁰

Yaman makalesinde vakayinamelerde bulunmayan tarihi hakikatlerin meydana

¹³⁷ *Varlık Sanat ve Fikir Mecmuası*, Sayı: 1, 15 Temmuz 1933.

¹³⁸ Fırat Karagülle, "Varlık Dergisi", *Türkiye Araştırmaları Litaretür Dergisi*, Cilt. 4, Sayı: 8, 2006, s. 609-628.

¹³⁹ Talât Mümtaz Yaman, "Halkevlerimize Yeni Direktifler Verilirken", *Varlık Sanat ve Fikir Mecmuası*, 1 Ağustos 1938, Yıl: 6, Cilt. 6, s. 34.

¹⁴⁰ Talât Mümtaz Yaman, "Kitabelerimiz Üzerinde Niçin Ve Nasıl Çalışmalıyız", *Varlık Sanat ve Fikir Mecmuası*, 1 Eylül 1938, Yıl: 6, Cilt. 6, s. 51-52.

çıkarılmasında önemli bir unsur olan kitabelerden bahsetmiştir. Anadolu’da kurulmuş olan Müslüman Türk Devletleri’ne ait kitabeler üzerinde bir takım incelemelerde bulunulduğuna değinen Yaman yazısında yine her hangi bir hükümdar, bir vali, bir kumandan veya başka kimseler tarafından yaptırılan han, hamam, cami, kale, sur, çeşme, köprü gibi binalarda yer alan kitabelerde binanın banisine ve binanın yapılış amacına ilişkin pek çok bilgilere tesadüf edilmekte olduğunu ifade etmiştir.

3.8.3 Vakfiyeler¹⁴¹

Milli tarihimizin esaslı membalarında birisi de vakfiyeler olduğu, herhangi bir hükümdar, vezir, vali, kumandan veya servet sahibi bir zatın tesis ettiği medrese, imaret ve saire gibi içtimai, dini ve kültürel müesseselerin, muhitin maddi ve manevi nefine yayabilecek bir halde işlemesine devam etmesi için, bu müesseselere muayyen gelir membaları tahsis edildiği ve bu gelirlerin ne suretle ve nerelere sarf edileceği, ne halde idare edilecekleri kurulan müesseselerin amme hizmetlerine ne şekilde faydalı olacakları gibi hususlar, İslam hukuku esaslarına uygun bir şekilde tespit ve tescil olunduğu, Şimdiye kadar maalesef vakfiyeler üzerinde, memleketimizde hiç çalışma yapılmadığı gibi konulara değinilmiştir.

3.8.4 Etnografya Tetkikleri¹⁴²

Bazı devirler hakkında tarihi kaynaklar az olduğu, Geçen bu devre ait ve daha ziyade amme hukuku hakkında şura da burada, parça halinde haberlere tesadüf etmek mümkün olduğu, fakat bu malumatı tamamlamak, anlamak için bazı yardımcı vesaite ihtiyaç duyulduğu ve bugün için tarihçiler bu yardımcı Folklor jüridik vasıtayı da elde etmiş bulunduğu, bu sayede tarihi vesikaların eksikliği, mümkün mertebe telafi edildiği ve İslamiyet’ten evvelki devirler hakkında ve hatta İslamiyet’ten kabulü sırasında Türklere ait muhtelif meselelerin bil mukayese tetkikine imkân bulunduğu dair bilgi verilmiştir.

¹⁴¹ Talât Mümtaz Yaman, “*Vakfiyeler*”, *Varlık Sanat ve Fikir Mecmuası*, 1 Teşrin 1938, Yıl 6, Cilt. 6, Sayı: 126, 83.

¹⁴² Talât Mümtaz Yaman, “*Etnografya Tetkikleri*”, *Varlık, On Beş Günde Bir Çıkar Sanat ve Fikir Mecmuası*, 15 Teşrin 1938, Yıl 6, Cilt. 6, Sayı: 127, s. 100-102.

3.8.5. Osmanlının Son İki Serpuşu Şubara ve Fes Hakkında¹⁴³

Aşağı orta zamanda muntazam ordu teşkilatı vücuda getirmiş olan muhtelif Türk-İslam devletlerinde olduğu gibi, Osmanlı devletinde de gerek askeri ve gerekse sivil teşkilatta, kıyafete ve dolasıyla serpuşa büyük bir ehemmiyet verilmiş ve her devirde alelade rütbe ve mansıplar başa konulan serpuş üzerine sarılan sarıkların evsafi hususi işaretler, çizme ve ayakkabıların renkleri ile ayrıldığı, XVIII'inci asrın sonlarına doğru, Osmanlıların askeri ve sivil teşkilatında ananevi bir surette giyilmekte olan şey, serpuş, kavuk, mücceveze, selimi, kâtibi, kallavi, ilh gibi çuha ve keçeden mamul şeyler olduğu, üzerlerine türlü şekillerde sarıklar sarıldığı, bu devirlerde halk için askeri ve sivil teşkilatta olduğu gibi kabul edilmiş muayyen bir serpuş mevcut olmamakla beraber, bu sınıfın da giydiği alelade keçe, kadife ve çuhadan imal edilmiş olan kavuk ve sair den ibaret bulunduğu tahmin olunabildiği konusunda bilgi verilmiştir.

3.8.6 Osmanlı Sikkelerine Dair Bir Bibliyografya Denemesi¹⁴⁴

Talât Mümtaz Yaman makalesinde Osmanlı sikkelerine dair bir bibliyografya çalışmasına girişmiştir. Yaman'ın 1939 yılında Osmanlı sikkeleri üzerine böyle bir bibliyografya hazırlaması şüphesiz bu konu üzerine sonraki dönemlerde çalışanlar için önemli bir kaynağın ortaya çıkmasını sağlamıştır. Yazar hazırlamış olduğu bibliyografya denemesinde Karaçelebizade Abdülaziz'in Ravzatülebrar'ına (Mısır 1248); Feraizizâde Mehmet Sait'in Tarih-i Gülşen-i Maarif'ine (İstanbul 1202); Solakzâde Mehmet'in Tarih'ine (İstanbul 1298) Sadettin Efendinin Tacüttevarih'ine (İstanbul 1279); Mehmet Edinevî'nin Nühbettüttevarih'ine (İstanbul 1276); Hayrullah'ın Devlet-i Osmaniye Tarihi'ne yer vermiştir.

¹⁴³ Talât Mümtaz Yaman, "Osmanlının Son İki Serpuşu Şubara ve Fes Hakkında" *Varlık, Milliyetçi ve Memleketçi Fikir Mecmuası*, 01.05.1939, Yıl 6, Cilt. 7, Sayı: 140, s. 18-27.

¹⁴⁴ Talât Mümtaz Yaman, "Osmanlı Sikkelerine Dair Bir Bibliyografya Denemesi", *Varlık Milliyetçi ve Memleketçi Fikir Mecmuası*, Yıl: 7, Cilt. 8, Sayı: 147, 1939, s. 80-83.

4. ULUSAL VE YEREL GAZETE YAZILARI

Talât Mümtaz Yaman uzun yıllar boyunca çeşitli gazetelerde yazılar kaleme almıştır. Gazete yazıları haber niteliğindeki yazılardan ziyade daha çok şehirleri tanıtan birer tarih ve kültür yazılarıdır.

4.1 Akşam Gazetesi Yazıları

Akşam gazetesinin ilk nüshası 20 Eylül 1918 tarihinde yayınlanmıştır. Gazetenin temelleri Kâzım Şinasi, Necmettin Sadık, Ali Naci tarafından atılmıştır. *Akşam* gazetesi Türk basın tarihinde önemli bir yere sahiptir.¹⁴⁵ Talât Mümtaz Yaman'ın *Akşam* gazetesinde 23 yazısı saptanmıştır. Yazıları şu başlıklardan oluşmaktadır:

- 1- Türkiye'nin Mısır'ı: KARGI
- 2- Pirinç Memleketi
- 3- Dil Sütunu
- 4- Kastamonu Hastanesinin İki Büyük İhtiyacı
- 5- Kastamonu'da Bu Sene Yerlerden Kar Kalkmıyor
- 6- Elma Kurduyla Mücadele Çok İyi Netice Verdi
- 7- Kastamonu Bağcılık İlerliyor
- 8- Araç'ta Herkesi Bir Bahçe Merakı Sardı
- 9- Araç'ta Büyük Yol Faaliyeti Var
- 10- Hoca Bağa Muska Asmış
- 11- Kastamonu Yenileşecek
- 12- Taşköprü Çok Değişti
- 13- Taşköprü Nasıl İmar Edildi
- 14- Kastamonu'da Dünya'nın En İyi Kendirleri Yetiştiriyor
- 15- Çok Eski Bir Kasaba: TAŞKÖPRÜ
- 16- Kastamonu'da Spor Sahası
- 17- Sayım Vergisi
- 18- Kastamonu'da Spor Hareketleri
- 19- Kastamonu'da Kıymetli Bir Müessese: Sanat Mektebi
- 20- Kastamonu Yeni ve Mamur Bir Şehir Oluyor

¹⁴⁵ Nurhan Kavaklı, *Bir Gazetenin Tarihi Akşam*, YKY, Temmuz 2005 İstanbul, s. 16.

21- Kastamonu Kadınlarından Mebus Olmak İsteyenler Var

22- Kastamonu Bu Sene Sisten Londra'ya Benzedi

23- Kastamonu Halkevinde Büyük Bir Çalışma Var

4.1.1 Türkiye'nin Mısırı: Kargı¹⁴⁶

Yazının alt başlığını “*Kargı’da Kış Çok Mutedil, Toprak Bereketlidir*” ibaresi oluşturmaktadır. Yaman yazısında Tosya kazasına bağlı olan Kargı nahiyesi hakkında bilgi vermiştir. Yaman pamuk, pirinç, nar, incir ve üzümün yetiştiği Kargı’yı verimlilik açısından Mısır’a benzetmiştir. Yazısında bu kadar kıymetli ürüne sahip olan Kargı’nın tanınmamış olduğuna temas etmiştir.

4.1.2 Pirinç Memleketi¹⁴⁷

Yazının alt başlığını “*Tosya’da Pirinç Ziraatı ve Pirinçlerin Islâhı*” ibaresi oluşturmaktadır. Yazıdan anlaşıldığına göre çok eski zamanlardan itibaren Tosya’da çeltik ziraatı yapılmaktadır. Nil’e benzetilen Devrez Çayı havzasında her sene 25-40 bin dönüm çeltik ekilmekte ve üretilen pirincin İstanbul, İzmir, Ankara, Erzincan, Trabzon, Samsun, Kayseri ve Ankara’ya satışı yapılmaktadır.

4.1.3 Dil Sütunu¹⁴⁸

Yazının alt başlığını “*Mühim Bir Mesele: Ecnebi İsm-i Hasları Nasıl Yazılmalı*” ibaresi oluşturmaktadır. Yaman yazısında yabancı ism-i haslarını kendi imlâlarıyla mı yoksa kendi imlâmızla mı yazmamız gerektiği konusuna açıklık getirmeye çalışmıştır. Cenap Şehabettin ve Falih Rıfkı’ya göre yabancı haslar Türkçe’nin imlâ kurallarına göre yazılmalı idi. Burada Yaman’da Cenap Şehabettin ve Falih Rıfkı’nın görüşlerini benimsediğini yazısında ifade etmiştir.

¹⁴⁶ *Akşam*, 11 Teşrinisani 1332, s. 6.

¹⁴⁷ *Akşam*, 26 Kânunuevvel 1332, s. 7.

¹⁴⁸ *Akşam*, Kânunusani 1333, s. 10.

4.1.4 Kastamonu Hastanesinin İki Büyük İhtiyacı¹⁴⁹

Yazar yazısında Başhekim Faik Hakkı Bey ile Kastamonu Hastanesi'ni geçmiş ve gözlemlerini yazısında paylaşmıştır. Yaman'a göre hastane bütün hastaların ihtiyaçlarına cevap vermektedir. En sık karşılaşılan hastalığın ise kadın hastalıkları olduğunu belirtmiştir.

4.1.5 Kastamonu'da Bu Sene Yerlerden Kar Kalkmıyor¹⁵⁰

Yazının alt başlığını “*Kışın Şiddetine Rağmen Mahrukat ve Yiyecek Fiyatları Ucuzdur*” ibaresi oluşturmaktadır. Yazar'a göre Kastamonu'da kış mevsimi çok sert geçmekte ve kar aylarca yerden kalkmamaktadır. Elma, armut fiyatlarına yer verilen yazı da ayrıca Kastamonu Halkevi'nin çalışmalarından bahsedilmiştir.

4.1.6 Kastamonu Osmanlı Bankası Şubesi Lâğvedildi¹⁵¹

Yazının alt başlığını “*Hariçle Muameleye Tavassut İçin Bir Bankaya Şiddetle İhtiyaç Vardır*” ibaresi oluşturmaktadır. Yazıdan anlaşıldığı kadarıyla Osmanlı Bankası Kastamonu Şubesi'nin kapatılması, halk tarafından üzüntüyle karşılanmıştır. Bu münasebetle Kastamonu'lu tüccarlar ticaret odasında bir toplantı yapmışlar, alınan karar gereğince banka şubesinin kapatılmaması hususunun Osmanlı Bankası Umum Müdürlüğü'nden talep edileceği bildirilmiştir.

4.1.7 Kastamonu Mektupları¹⁵²

Yazının alt başlığını “*Elma Kurduyla Mücadele Çok İyi Neticeler Verdi-Ziraat Vekâleti Meyveciliğin İnkişafı İçin Yeniden Tedbirler Alıyor*” ibaresinden oluşmaktadır. Yaman'ın vermiş olduğu bilgiden anlaşıldığına göre 1934 yılı Mart ayı sonunda bitirilen zararlı ve vahşi hayvanlarla mücadele sonrasında 72 ayı, 493 domuz, 246 tilki, 65 çakal, 133 kurt, 65 sansar, 169 porsuk, 35 yaban kedisi, 54 kunduz, 35 su samuru öldürülmüştür. Merkez ve İnebolu çevresinde yapılan elma

¹⁴⁹ *Akşam*, 23 Kânunusani 1934, s. 7.

¹⁵⁰ *Akşam*, 25 Kânunusani 1934, s. 13.

¹⁵¹ *Akşam*, 30 Kânunusani 1934, s. 10.

¹⁵² *Akşam*, 14 Nisan 1934, s. 7.

kurdu ile mücadele ise iyi neticeler vermiş, 120 bin ağaç, ağaç kurdundan kurtarılmıştır.

4.1.8 Kastamonu’da Bağcılık İlerliyor¹⁵³

Yazının alt başlığını “*Yapılan Tecrübeler Çok İyi Netice Verdi, Yeni Bağlar Kuruluyor*” ibaresi oluşturmaktadır. Yazar yapılan çalışmalar sonrasında Kastamonu’da ve özellikle Tosya’da bağcılığın geliştiğinden bahisle sadece Tosya’da üç bin hektar bağ olduğu bilgisini vermiştir.

4.1.9 Araçta Herkesi Bir Bahçe Merakı Sardı¹⁵⁴

Yazının alt başlığını “*Kasabada Büyük Bir İmar Faaliyeti Göze Çarpıyor*” ibaresi oluşturmaktadır. Yazar, Araç’ı ziyaret etmiş ve gözlemlerini yazısına aktarmıştır. Verilen bilgiye göre Araç bir orman memleketidir ve ayrıca şehrin manzarası güzeldir. Araç’ta kerestecilik, odunculuk ve kömürcülük gelişmiştir. Halk hububat üretimi ve hayvancılıkla geçinmektedir. Yazının devamında ise Araç Belediyesi’nin faaliyetleri hakkında bilgi verilmiştir.

4.1.10 Araç’ta Büyük Yol Faaliyeti Var¹⁵⁵

Yazının alt başlığı “*Üç Sene İçinde Araç Safranbolu’ya Bağlanacaktır*” adını taşımaktadır. Yzıda yine Araç ilçesi hakkında bilgi verilmiştir. Anlaşıldığı kadarıyla Araç merkeze 50 kilometre uzaklıktadır ve Boyalı, İğdir, Mergüze olmak üzere üç nahiyeye sahiptir. Boyalı kasabası yağları ve balı ile meşhurdur. Kuzu Bey namındaki bir köylünün gayretleri ile İğdir ise gelişmeye devam etmektedir. Yazının devamında ayrıca Araç-Kastamonu-Safranbolu yol hattında yapılan çalışmalar hakkında bilgi verilmiştir.

¹⁵³ *Akşam*, 19 Nisan 1934, s. 6.

¹⁵⁴ *Akşam*, 10 Mayıs 1934, s. 8.

¹⁵⁵ *Akşam*, 13 Mayıs 1934, s. 6.

4.1.11 Hoca Bağa Muska Asmış!¹⁵⁶

Yazının alt başlığı “*Öteki Bağlar Hastalıktan Kurtuldu, Hocanın Bağı Harap Oldu*” adını taşımaktadır. Yazıda Abana’nın Pazar Yeri mıntıkası köylülerinin bağcılıkla geçindiğinden bahsedilmiştir. Bağlarda hastalık yayılmış, ahali bağlarını ilâçlamıştır. Fakat Kâmil Hoca “*ben gâvur icadına kulak asmam, Allah’ın verdiği bana yeter*” demiş ve ilâçlama yapmayarak bağına bir muska asmıştır. Fakat muskanın bir faydası olmadığı gibi bağda mahvolmuştur.

4.1.12 Kastamonu’da Büyük Bir İnşaat Faaliyeti Var¹⁵⁷

Yazının alt başlığı “*Bir Spor Sahası, Halkevi, Yeni Fırınlara Yapılıyor*” adını taşımaktadır. Yazıdan anlaşıldığına göre 1934’lerde Kastamonu’da Olukbaşı mevkiinde bir spor sahası yapımına başlanmıştır. Ayrıca bu spor kompleksinin içerisinde ayrıca futbol sahası, iki tenis kordu ile koşu alanı ve büyük bir havuz olacaktır. Kastamonu Cumhuriyet Halk Fırkası binasının ikinci katına se bir sinema ile bir konferans salonu yapımı için bütçeye ilâveler yapılmıştır. Ayrıca şehirde yedi yeni fırın yapılmıştır.

4.1.13 Kastamonu Yenileşecek¹⁵⁸

Yazının alt başlığı “*Belediye bir inşaat programı yaptı, Elektrik Meselesi Hallediliyor*” başlığını taşımaktadır. Yazıda Kastamonu Belediye bütçesi ve şehirdeki elektrik meselesi ele alınmıştır. Anlaşıldığına göre Belediye bütçesi 49 bin 603 lira, mülhak bütçe yekûnu ise 18 bin liradır. Bu bütçe ile çarşı kaldırımları yeniden yapılacak, su yolları tamir edilecektir. Ayrıca Nasrullah Cami civarında büyük bir meydan yapılacak, bir şehitlik abidesi dikilecek, Mahmudiye Medresesi’nin bulunduğu yere ise bir şehir evi ile bir lokanta yapılacaktır.

¹⁵⁶ *Akşam*, 20 Mayıs 1934, s. 6.

¹⁵⁷ *Akşam*, 25 Mayıs 1934, s. 7.

¹⁵⁸ *Akşam*, 1 Haziran 1934, s. 6.

4.1.14 Taşköprü Çok Değişti¹⁵⁹

Yaman yazısında Taşköprü kazasını konu edinmiştir. Yazının alt başlığı “*On sene evvelki kasaba ile bugünkü arasında büyük fark var*” başlığını taşımaktadır. Yazar arkeoloji araştırmaları için Kastamonu ve çevresine seyahate çıkmış ve ilk seyahatini ise Taşköprü’ye yapmıştır. Taşköprü Paflagonyalılar devrinden itibaren mamur, eski ve şirin bir kasabadır. İlçe geçirmiş olduğu yangın sonrasında yeniden imar edilmiş ve yanan binaların yenilenmesinden sonra Taşköprü büyük bir dönüşüm yaşamıştır.

4.1.15 Taşköprü Nasıl İmar Edildi?¹⁶⁰

Talât Mümtaz Yaman Taşköprü Çok Değişti başlıklı yazısından sonra Taşköprü’deki gelişmeleri “*Taşköprü Nasıl İmar Edildi?*” başlıklı yazısıyla anlatmıştır. Yazının alt başlığını “*Belediye Bir Plan Yaptırarak Plana Göre Kasabayı Yeniden Kuruyor*” başlığını taşımaktadır. Yaman’a göre yangın sonrasında Taşköprü Belediyesi bir imar plânı hazırlamış ve plân çerçevesinde kaza yeniden elden geçirilmiştir. Ayrıca yangınlara karşı tedbir olmak üzere 120 ve 150 tonluk üç yangın havuzu yaptırılmıştır.

4.1.16 Kastamonu’da Dünyanın En İyi Kendirleri Yetiştiriyor¹⁶¹

Yaman tarafından ele alınan yazıda Taşköprü ve çevresinde kendir ziraatine temas edilmiştir. Yazının alt başlığı ise “*Taşköprü Halkı Bir Çuval Fabrikası Açılmasını Temenni Ediyor*” başlığını taşımaktadır. Anlaşıldığı kadarıyla Taşköprü’de yetmişten fazla köy kendir ziraati ile uğraşmaktadır. Kendirden, urgan, kınnap ve çuval imal edilmektedir. Yaman ayrıca Taşköprü ahalisinin bir kendir fabrikası talebi olduğunu yazısında belirtmiştir.

4.1.17 Çok Eski Bir Kasaba: Taşköprü¹⁶²

Yaman tarafından kaleme alınan Taşköprü ile ilgili diğer bir yazıdır. Alt başlık “*Taşköprü’de Neresi Kazılrsa Eski Eserler Meydana Çıkar*” adını taşımaktadır.

¹⁵⁹ *Akşam*, 22 Haziran 1934, s. 6.

¹⁶⁰ *Akşam*, 24 Haziran 1934, s. 6.

¹⁶¹ *Akşam*, 13 Temmuz 1934, s. 10.

¹⁶² *Akşam*, 26 Ağustos 1934, s. 6.

Yazıdan anlaşıldığına göre Paflagonyalılardan Bizans'a, Bizans'tan Selçuklulara kadar şehir kıymet ve değerini korumuştur. Paflagonyalılar zamanında Pompeipolis adını taşıyan Taşköprü'nün Bizans döneminde önemi artmıştır. Yaman'a göre Zımbıllı Tepe'nin altında Atina harabelerinden, akropollerden aşağı kalmayacak bir medeniyet bulunmaktadır.

4.1.18 Kastamonu'da Spor Sahası¹⁶³

Yazıda Kastamonu Olukbaşı mevkiinde başlanılan spor sahası, çocuk bahçesi ve yüzme havuzu inşaatı hakkında bilgi verilmiştir.

4.1.19 Sayım Vergisi¹⁶⁴

Yazar yazısında Sayım Vergisi hakkında bilgi vermiştir. Buna göre Maliye Vekâleti Sayım Vergisi ile ilgili bir çalışma başlatmış, hazırlanan bir layiha ise Büyük Millet Meclisi'ne sunulmuştur. Verilen bilgiye göre sunulan layihada verginin yarı yarıya düşürülmesi teklif edilmiştir. Yaman ise yorumlamasında Sayım Vergisi'nin düşürülmesinin hem üreticeye hem de hükümete büyük faydalar sağlayacağı değerlendirmesinde bulunmuştur.

4.1.20 Kastamonu'da Spor Hareketleri¹⁶⁵

Yazının alt başlığı "*Büyük Pehlivan Güreşleri Ve Futbol Maçları Yapıldı*" adını taşımaktadır. Yaman bu yazısında da Olukbaşı mevkinde yapımı tamamlanan spor kompleksine ve Gazi Stadyumu'na temas etmiştir. Stadyumun yapılması ile Kastamonu'da sönük geçen spor hayatı, büyük bir canlılık kazanmıştır. Kastamonu Halkevi İctima-i ve Muavenet Şubesi ve halkın yardımıyla yapılmakta olan askeri hastane menfaatine büyük bir güreş tertiplenmiş, Anadolu'nun peç çok yerinden güreşçiler gelmiş ve müsabakaları dört binden fazla seyirci izlemiştir.

¹⁶³ *Akşam*, 14 Eylül 1934, s. 6.

¹⁶⁴ *Akşam*, 02 Ekim 1934, s. 4.

¹⁶⁵ *Akşam*, 22 Kânunusani 1934, s. 6.

4.1.21 Kastamonu’da Kıymetli Bir Müessese: Sanat Mektebi¹⁶⁶

Yazının alt başlığı “*Mektepten Çıkan Talebe Derhal Fabrika Ve Müesseslerde İş Buluyor*” başlığını taşımaktadır. Yaman’ın verdiği bilgiye göre Sanat Mektebi hem ilim hem de teknik olarak oldukça mühim bir mektep idi. Son yıllarda artan rağbet sonrasında Kastamonu Sanat Mektebi’ne Çorum, Çankırı, Sinop, Giresun, Niğde ve Erzincan’dan da talebelerin gelmesiyle mevcudu 155’e çıkmıştı.

4.1.22 Kastamonu Yeni ve Mamûr Bir Şehir Oluyor¹⁶⁷

Yaman yazısında Kastamonu’da ki imar faaliyetlerine temas etmiştir. Yazının alt başlığında “*Sokaklar Açılıyor Yeni Yeni Binalar Güzel Bir Sinema Yapılıyor*” ibaresi kullanılmıştır. İmar faaliyetleri sonrasında çarşı ve sokaklardaki kaldırımlar yenilenmiş, yeni inşaa edilen yollar, rıhtım ve sinema binası ile halkevi binası hakkında bilgiler verilmiştir.

4.1.23 Kastamonu Kadınlarından Mebus Olmak İsteyenler Var¹⁶⁸

Kastamonu’dan mebus olmak isteyen Gazi İlk Mektebi muallimelerinden Hacer Nihad ile görüşerek düşüncelerini ve görüşlerini almıştır. Yazının alt başlığı ise “*Muallim Bayan Hacer Nihat, Ankara’ya gidererek talepnameini verdi*” başlığını taşımaktadır.

4.1.24 Taşköprü Çok Değişti¹⁶⁹

Talât Mümtaz Yaman bu yazısında da Taşköprü kazasını ele almıştır. Yazının alt başlığını “*Bugünkü Çalışma Devam Ederse Anadolu’nun En Güzel Kasabası Olacak*” başlığını taşımaktadır. Taşköprü Belediyesi’nin gayretleri sonrasında kasaba güzelleşmiş ve Anadolu’nun en güzel kasabalarından biri haline gelmiştir. Mezbaha yeni yapılmış, çarşıdaki kaldırımlar yenilenmiştir. Kasabanın girişindeki mezarlık kaldırılmış, kaza elektirik ile aydınlatılmaya başlanmıştır.

¹⁶⁶ *Akşam*, 9 Kânunuevvel 1934, s. 6.

¹⁶⁷ *Akşam*, 20 Kânunuevvel 1934, s. 8.

¹⁶⁸ *Akşam*, 18 Kânunusani 1935, s. 7.

¹⁶⁹ *Akşam*, 9 Mayıs 1935, s. 6.

4.1.25 Kastamonu Bu Sene Sisten Londra'ya Benzedi¹⁷⁰

Yaman bu yazısında 1936 yılı yılbaşısına ve Kastamonu'da yaşanmakta olan kış mevsimine temas etmiştir. Yazının alt başlığı “*Yılbaşı Balosu Çok Eğlenceli Oldu, Parti Binası Yanında Güzel Bir Sinema Yapıldı*” başlığını taşımaktadır. Kastamonu'da yılbaşı münasebetiyle belediyede bir balo verilmiş, baloda milli oyunlar, zeybek ve meşhur Sepetçioğlu oyunları oynanmıştır. Ayrıca bir piyango tertiplenmiştir. Yazının devamında kar mevsimi olduğu halde Kastamonu'ya kar yağmadığı, bununla birlikte on gündür şehri büyük bir sis tabakasının kapladığı belirtilmiştir.

4.1.26 Kastamonu Halkevinde Büyük Bir Çalışma Var¹⁷¹

Yazıda Kastamonu Halkevi'nin faaliyetlerine yer verilmiştir. Kışın gelmesi münasebetiyle Halkevi'nde kış dönemi faaliyetlerinin plânlaması yapılmıştır. Cumhuriyet Halk Partisi reisi ve sayısal Doktor Tevfik Aslan'ın başkanlığında, bütün idari üyelerin katılımı ile bir toplantı yapılmıştır. Şube reisinin Kastamonu'dan ayrılması üzerine reisliğe Lise Edebiyat Öğretmeni ve Baş Muavini Vasfi Mahir Kocatürk, Kültür Direktörlüğüne İrfan Alıcıoğlu, Lise Direktörlüğüne Cemal Gökçe, Sanatlar Okulu Baş Muavini Hüsnü Açıksoz ve Talât Mümtaz Yaman'dan oluşan bir heyet seçilmiştir.

4.2 Hâkimiyeti Milliye Gazetesi Yazıları

Gazete İstiklâl Harbi'nin amacını halka anlatmak, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin kararlarını ve cephelerde cereyan etmekte olan askerî olaylar hakkında halkı bilgilendirmek amacıyla 10 Ocak 1920 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. Gazete 16 Teşrinievvel 1935 tarihinden sonra *Ulus adı altında* yayınlarına devam etmiştir.¹⁷²

¹⁷⁰ *Akşam*, 10 Kânunusani 1936, s. 6.

¹⁷¹ *Akşam*, 27 Kânunusani 1936, s. 6

¹⁷² Yücel Özkaya, “Hâkimiyet-i Milliye”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt. 15, s. 201-202.

Talât Mümtaz Yaman'da bu gazetede yedi yazı kaleme almıştır. Bu yazılarından altısı Kastamonu ile ilgidir. Hâkimiyet-i Milli'ye gazetesinde çıkan yazıları şunlardır:

- 1- Ben ve Fıkram
- 2- Kastamonu'da Dokumacık
- 3- Kastamonu Mektubu
- 4- Kastamonu Halkevinde
- 5- Kastamonu'da GasGas Türkleri
- 6- Kastamonu Umumi Meclisi
- 7- Kastamonu Havzası Zengin Bir Maden Haziyesi

4.2.1 Ben ve Fıkram¹⁷³

Talât Mümtaz Yaman bu yazısında fikri görüşlerini açıklamıştır. Kendisinin ilk mektep muallimi olduğunu, fırkasının ise, inkılabın fırkası, Cumhuriyetin fırkası, hakikatin fırkası, bütün Türk'ün fırkası, Gazinin fırkası olduğunu dile getirmiştir. Yazının devamında fırka içindeki vazifesinden bahsetmiştir. Vazifesinin, memleketin istikbalini, kendilerine tevdi edeceğimiz bugünün çocuklarını, firkanın prensiplerine, arzu ve isteğine göre hazırlamak ve büyütmekten ibaret olduğunu söylemiştir.

4.2.2 Kastamonu'da Dokumacılık¹⁷⁴

Yaman bu yazısında Kastamonu dokumacılığı hakkında bilgi vermiştir. Yaman'a göre 1932 yıllarında Kastamonu'da 4.000'e yakın dokumacı tezgâhı faaliyettedir.

4.2.3 Kastamonu Mektubu¹⁷⁵

Talât Mümtaz Yaman bu yazısında Kastamonu'da ramazan ayında kendisini gösteren yaşantı ile ilgili bilgiler vermiştir. Kastamonu'da Ramazan'a kadar hiç göze çarpmayan gece hayatı, ramazanla birlikte başlamaktaydı. Akşam ile Yatsı sonrası sokaklar ve çarşıda kalabalıklar kendisini hissettirmektedir. Teraviden sonra kahveler ağızlarına kadar dolmakta ve hemen her kahvehane de tombala

¹⁷³ *Hâkimiyeti Milliye*, 25 Mart 1931, s. 5.

¹⁷⁴ *Hâkimiyet-i Milliye*, 18 İkinci Kanun 1932, s. 2.

¹⁷⁵ *Hâkimiyet-i Milliye*, 16 İkinci kanun 1932, s. 6.

oyunmaktaydı. Tombaladan elde edilen hasılatın bir kısmı, hayır cemiyetleriyle ilk mekteplere devam eden fakir çocukların iaşelerine tahsis edilmekteydi. Yazının devamında İnebolu yolu ve piyasa, umumi meclis, maarif işleri, ziraat işleri ve sıhhat işlerine değinilmiştir.

4.2.4 Kastamonu Halkevi'nde¹⁷⁶

Yazıda Kastamonu Halkevi Şubesi'nin faaliyetleri konusunda bilgi verildikten sonra dil, edebiyat ve tarih şubesi idare heyetine Maarif Müdürü İrfan, Kız Orta mektebi müdür Cevdet, Sanatlar Mektebi müdür muavini ve Türkçe muallimi Hüsnü, Lise tarih muallimi Şinasi ve Rumsındı ilk mektep Başmuallimi Talât Mümtaz Beylerin seçildiği, idare heyetide, Maarif Müdürü İrfan Beyi reisliğe, Talât Mümtaz Beyi'de mümessillğe getirildiği bildirilmiştir. Yazının devamında, Kastamonu'da Yemişçiliği Teşvik, Mahkemelerde Faaliyet başlıklarında bilgiler verilmiştir.

4.2.5 Kastamonu'da Gasgas Türkleri¹⁷⁷

Yaman “*Kastamonu'da Gasgas Türkleri*” başlıklı yazısında Kastamonu Tarihi'nden bahsederek, “*GasgasTürkleri*” hakkında bilgiler vermiştir. Yazara göre “*Gas, kabilenin, (Tumanna)'da o kabilenin oturduğu çok meşhur ve mühim bir şehri olduğuna göre, (Gaslıların Tumannası) şeklinde ifade edilmesi mümkün olan (Gas-Tumanna)*” adı, bugün Kastamonu adına dönüşmüş olmalıdır.

4.2.6 Kastamonu Umumî Meclisi¹⁷⁸

Yaman bu yazısında Kastamonu Vilâyet-i Umumî Meclisi'nin kararları hakkında bilgi verilmiştir. Buna göre vilayet bütçesi 87 bin lira açık vermiştir. İnebolu'lu Osman Bey'in teklifi üzerine merkezde yapılmakta olan İlk Mektebe Vali Murat Bey'e ithafen “*Murat Bey İlk Mektebi*” denilmesi kabul edilmiştir. Yine Remzi Bey'in teklifi üzerine Küre kazasında 1931 yılında yapılan ilk mektebe “*Cumhuriyet Mektebi*” ve bu mektep civarına indirilen paşa suyuna “*Murat Bey Suyu*” denilmesi karar altına alınmıştır. Yazının devamında belediyenin kaldırımı onardığı, yeni bir

¹⁷⁶ *Hâkimiyet-i Milliye*, 18 Şubat 1934, s. 4.

¹⁷⁷ *Hâkimiyet-i Milliye*, 26 Şubat 1934, s. 3.

¹⁷⁸ *Hâkimiyet-i Milliye*, 03 Şubat 1932, s. 5.

yangın havuzunun yapıldığı, suların ıslâh edilmeye çalışıldığı ve şehirdeki şiddetli soğuklar hakkında bilgi verilmiştir.

4.2.7 Kastamonu Havzası Zengin Bir Maden Haznesidir ¹⁷⁹

Yaman yazısında Kastamonu ve çevresinde zengin maden yataklarının varlığından bahsetmiştir. Söğütözü havzası kömür madeni, Kastamonu ile Taşköprü arasında bulunan Ali Paşa ve Beytemür köyleri civarı demir madenleri bunlara örnektir. Yaman'a göre Kastamonu ve çevresinde 29 ayrı mntıkada muhtelif cinslerde çeşitli madenler tespit edilmiştir.

4.3 Ulus Gazetesi Yazıları

Ulus gazetesi, *Hâkimiyet-i Milliye*'nin devamıdır. 4794. sayıdan itibaren gazete *Ulus* adı ile basın hayatına devam etmiştir.¹⁸⁰ Talât Mümtaz Yaman *Ulus* gazetesinde Kastamonu kendiri ile alâkalı Kastamonu Kendirleri I, Kastamonu Kendirleri II ve Kastamonu Kendirleri III olmak üzere üç yazı kaleme almıştır.

4.3.1 Kastamonu Kendirleri I¹⁸¹

Yaman tarafından üç seri halinde kaleme alınan Kastamonu Kendirleri başlıklı yazı dizisinin I'ncisinde kendirin Türkiye ve Kastamonu'ya nasıl girdiği anlatılmış, Kastamonu'nun kendir yetiştiriciliğinde çok ileri durumda olduğu, Anadolu'da en iyi kendirin Kastamonu'da yetiştirildiği ifade edilmiştir.

4.3.2 Kastamonu Kendirciliği II¹⁸²

Yaman Tarafından Kaleme Alınan Kastamonu Kendirleri Başlıklı II'nci yazıda ise Kastamonu çevresinde kendir ekimine elverişli bölgeler hakkında bilgi verilmiştir. Gökırmak vadisi ile sağdan Karasu, İğdir, Karadere; soldan Daday ve Alama çayları, Araç ilçesini doğudan batı doğru ikiye ayıran Araç çayı, Tosya ilçesini batıdan

¹⁷⁹ *Hâkimiyeti Milliye*, 05 Ocak 1934, s. 4.

¹⁸⁰ Yücel Özkaya, "*Hâkimyet-i Milliye*", *TDV İslam Ansiklopedisi*, Cilt. 15, s. 201-202.

¹⁸¹ *Ulus*, 13 Mayıs 1935, s. 4.

¹⁸² *Ulus*, 17 Mayıs 1935, s. 6.

doğuya doğru boydan boya geçen Devrez vadileri kendir yetiştirmeye elverişli yerlerdi. Ekimi yapılan alan ise 20 bin hektar alanı bulmaktaydı. Bir hektarlık alandan yaklaşık bin kilo kadar kendir alınabilmekteydi. Yaman daha sonra Kastamonu’da yetiştirilen kendirin miktarını yıllara göre bir tablo halinde vermiştir.

4.3.3 Kastamonu Kendirciliği III¹⁸³

Yaman yazısında kendirciliğin Kastamonu ekonomisindeki yeri üzerine bir değerlendirme yapmıştır. Kastamonu bölgesinde bulunan dört yüz kadar el tezgâhında ipek kadar yumuşak ve beyaz yetiştirilen kendirden sadece halat, urgan, kınnap gibi çok basit şeyler imâl edilmektedir. Bunun için Kastamonu’da bir kendir fabrikası kurulmalıdır. Yaman aynı zamanda kurulması istenilen kendir fabrikası hakkında da bilgi vermiştir.

4.4 Vakit Gazetesi Yazıları

Vakit gazetesi, *Tanin* gazetesinden ayrılan Ahmet Emin Yalman ve Mehmet Asım Us tarafından 22 Ekim 1917 tarihinde İstanbul’da çıkarılmaya başlanmıştır.¹⁸⁴

Talât Mümtaz Yaman, *Vakit* gazetesinin Kastamonu muhabiridir. *Vakit* gazetesinde, “*Memlekette Vakit*” başlığı adı altında birçok yazısı yayınlanmıştır. Yazılarında “*Talât Mümtaz*” ve “*Kastamonulu Talât Mümtaz*” isimlerini kullanmıştır.

İhsan Ozanoğlu, Talât Mümtaz Yaman’ın ulusal gazetecilikteki şöhretinin *Vakit* gazetesinde yazmasıyla başladığını söyler.¹⁸⁵ Talât Mümtaz Yaman’ın *Vakit* gazetesinde 44 yazısı bulunmaktadır. Bunlar şunlardır:

- 1- Yeşil Bursa
- 2- İsveç Cimnastiği Niçin Benimsenmedi?
- 3- Kastamonu Ormanlarında
- 4- Daday Güzelleşiyor
- 5- Söğütözü Kömür Havzası Çok Zengindir
- 6- Kastamonu Yatı Mektepleri

¹⁸³ *Ulus*, 24 Mayıs 1935, s. 6.

¹⁸⁴ Belkıs Ulusoy Nalcioğlu, *Türk Basın Tarihi*, İstanbul Üniversitesi Açık Ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, s. 253.

¹⁸⁵ Ozanoğlu, *Kastamonu Halkiyat ve Harsiyat Biyografisi*, s. 9.

- 7- Kastamonu'nun İskeleyi İnebolu Değil Cide Olmalıdır
- 8- Kastamonu'da 25 Memurun Muhakemesine Başlandı
- 9- Kastamonu'da
- 10- Dolaba Biner misiniz?
- 11- Türkiye Maarif Tarihi
- 12- Mühim İhracat Maddelerimizden Yumurta Kontrole Muhtaçtır
- 13- Yağmur Bolluğu
- 14- Kastamonu'da Ceviz İhracatı Niçin Azalıyor?
- 15- Kastamonu'da Esrarengiz Bir Cinayet Oldu
- 16- Kastamonu İstikbali Karanlıktır
- 17- Talim ve Terbiye Meselesi
- 18- Kastamonu Valisi Kastamonu'ya Fahri Hemşeri Yapıldı
- 19- Plansız İmar
- 20- Kastamonu Hastanesinde
- 21- Kastamonu Lisesinde Talebe Tarafından Çıkarılan Güzel Mecmua
- 22- Ecevit'in Çorbası
- 23- İnebolu İssiz ve Köyleri Acınacak Bir Haldedir
- 24- Ayancık Birdenbire Parlayan Güzelleşen Bir Kasabadır
- 25- Ayancık'ın İhtiyaçları Doktor, Mektep ve Ucuzluktur
- 26- Kastamonu'nun Öz Evladı İnebolu, Üvey Çocuğu da Cide'dir
- 27- Bartın Kızları, Gelene Geçene Mâni Söylemiyor, Çalışıyorlar
- 28- Güzel Zonguldak'ta İmar ve Bilhassa Maarif Faaliyetleri Çok İlerlemiştir
- 29- Zonguldak'ın Kıymetli Müessesesi
- 30- Kömür İstihşalatımız Senden Seneye Fazlalaşıyor
- 31- Zonguldak'ta Amele İşi
- 32- Yollarda Yolcuyu Bırakıp Keyfine Bakan Şoförler Var
- 33- Çankırı'da Bir gün
- 34- Çamırlık İsmiyle Tevsin Edilen Koru, Yozgatlıların Medeni İftiharı ve Yaz Kampıdır
- 35- Çorum'da Hayat ve Faaliyet
- 36- Kızıl Irmağın Kenarın Oturup Gönül Avutmakta Ayrı Bir Meraktır
- 37- Ilgazlılar ve Tosya Pirinci
- 38- Kayseri İmara Muhtaç

- 39- Kayseri’de Ticari Faaliyeti
- 40- Kayseri’nin Kazaları
- 41- Sivashlıların Sevinci
- 42- Sivas’ta İrfan Hayatı
- 43- İnebolu’da Cuma Seyranları Nasıl Yapılır
- 44- Faal Bir Vatan Köşesi

4.4.1 Yeşil Bursa¹⁸⁶

Yaman *Yeşil Bursa* adlı yazısında Bursa’daki yaşam ve bir takım sorunlar hakkında bilgi vermiştir. Bursa’da otomobil plakaları, sokak, cadde isimleri, hane numaraları, elektrik ve su şirketleri tarafından evlere verilen numaraların hepsi yeni harflerle yazılmıştır. Şehrin pek çok yerinde işaret memurları vardır. Gün geçtikçe motorlu taşıtlar arttığından trafik akışının düzenlenmesi gerekmektedir. Pek çok zarurî ürünün fiyatı İstanbul’dan farksızdır. Örneğin Bursa’da ekmek 16, et 100 kuruştur.

4.4.2 İsveç Cimnastiği Niçin Benimsenmedi¹⁸⁷

Talât Mümtaz yasında İsveç Cimnastiği’nin Türk kültürüne uyup uymadığını, İsveç usulü cimnasitiğe Türkiye’de 20 senedir halk, mektepler ve kulüpler tarafından rağbet gösterilmediğinin sebepleri üzerinde durmuştur. Yaman’a göre bunun sebebi Cumhuriyet Hükümetleri konuya ilgi göstermesine rağmen, halkın bu konudaki bilgisizliği idi.

4.4.3 Kastamonu Ormanlarında¹⁸⁸

Yaman yazısında Kastamonu ormanları hakkında bilgi vermiştir. Ayancık’ta bir buçuk milyon lira sermaye ile bununla ilgili olarak bir Zingal Şirketi kurulmuştur. Zingal Ormanı Şirketi’nin üretimi gün geçtikçe artmaktadır. Yarım milyon dönüm orman sahasının ise bir haritası çıkarılmıştır. Şirket 2000 daimî işçi istihdam etmiştir. Yine Şirket 28 kilometre uzunluğunda bir dekovil hattı ile 5 kilometrelik hava hattı yapmıştırmış ve birçok kaydırma olukları inşa etmiştir.

¹⁸⁶ *Vakit*, 5 Şubat 1929, s. 4.

¹⁸⁷ *Vakit*, 29 Mart 1929, s. 5.

¹⁸⁸ *Vakit*, 27 Ekim 1929, s. 4.

4.4.4 Daday Güzelleşiyor¹⁸⁹

Yaman *Daday Güzelleşiyor* başlıklı yazısında Kastamonu'nun daday ilçesi hakkında bilgi vermiştir. Daday eski ve şirin bir kasabadır. Son zamanlarda Daday'da büyük bir imar faaliyetine girişilmiştir. Bununla ilgili olarak Daday Belediyesi'nin bütçesi 6 bin liradan, 16 bin liraya çıkarılmıştır. Belediye su ihtiyacını karşılamak için üç kilometre uzakta bulunan bir suyu birçok fedakârlıklara katlanarak şehre getirmiştir. Çok yakın zamanda Daday'a elektrik getirileceği de Yaman tarafından yazısında belirtilen hususlardandır.

4.4.5 Söğüt Özü Kömür Havzası Çok Zengindir¹⁹⁰

Yaman yazısında İtalya Bulon Darülfünunu profesörlerinden Mösyö Rossini'nin başkanlığındaki üç maden mühendisinden oluşan bir heyetin Söğütözü kömürleri hakkında yapmış olduğu inceleme ve araştırmalara temas etmiştir. Prof. Rossini ve heyetinin yapmış olduğu incelemeler sonrasında burada zengin bir kömür havzasının bulunduğu anlaşılmıştır. Profesör Rossini'nin bağlı olduğu şirketin buradaki madenleri işletmek niyetinde olduğu da yazıda ayrıca dile getirilmiştir.

4.4.6 Çalışkan Bir Vatan Köşesi¹⁹¹

Yazıda Küre ilçesi hakkında bilgi verilmiştir. Romalılar çağından itibaren bir kasaba özelliği gösteren Küre'de son 30 yıl içerisinde iki defa yangın çıkmış ve halk perişan olmuştur.

4.4.7 Kastamonu Yatı Mektepleri¹⁹²

Yaman yazısında Kastamonu'da bulunan yatılı mektepler ve bunların topluma sağladığı faydalara temas etmiştir. Anlaşıldığına göre Kastamonu ve Tosya'da iki yatılı mektep açılmıştır. Yazının devamında Kastamonu Valisi Murat Bey'in yatılı mektepler ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir.

¹⁸⁹ *Vakit*, 07 Kasım 1929, s. 4.

¹⁹⁰ *Vakit*, 17 Teşrinisani 1929, s. 6.

¹⁹¹ *Vakit*, 4 Mart 1930, s. 7.

¹⁹² *Vakit*, 12 Nisan 1930, s. 5.

4.4.8 Kastamonu'nun İskelesi İnebolu Değil Cide Olmalıdır¹⁹³

Talât Mümtaz yazısında Kastamonu'da yetiştirilen ürünler ve bu ürünlerin pazarlanabilmesi için Kastamonu'nun en yakın deniz ve şimendifer istasyonu ile bağlantısının sağlanması gerektiğine işaret etmiştir. Kastamonu'nun bakır ve diğer madenler ile kömür ve ormanlar ürünleri, diğer taraftan kendir, pirinç, elma, tiftik ve hububat üzerine pek çok ürünü bulunmaktadır. Bu ürünlerin pazarlanabilmesi için ise Kastamonu'nun deniz ve kara ulaşımı bakımından en yakın iskele ile demiryolu istasyonu ile bağlantısının sağlanması gerekmektedir. Yaman'a göre Kastamonu'yu deniz yoluyla dışarıya bağlayan liman İnebolu'da değil Cide'de olmalıdır.

4.4.9 Kastamonu'da 25 Memurun Muhakemesine Başlandı¹⁹⁴

Yaman yazısında Kastamonu'da ki bir mahkemeyi ele almıştır. İnebolu'da ortaya çıkan bir kereste yolsuzluğunda 25 memur Asliye Ceza Mahkemesi'nde yargılanmıştır. Yargılananlar arasında İnebolu Kaymakamı Nuri, sabık Orman Müfettişi ve aynı zamanda Bolu Orman Müdürü bulunan Ali Rıza, sabık İnebolu ve Beypazarı Orman Fen Memuru Ekrem, Cide Fen Memuru Nihat, sabık İnebolu Orman Muamelat Memuru Ruhi, sabık İnebolu Fen Memuru Hüseyin Avni, Mesaha Memuru İsmail, İnebolu sabık Mal Müdürü Kemal, sabık İnebolu Tapu Memuru Kamil, sabık Belediye Reisi Tonoğlu Mehmet, Orman Muhafaza Memuru Mustafa, Mehmet Şaban Efendiler, Jandarma Karakol Kumandanı ve birkaç köy ihtiyar heyeti yargılananlar arasındadır.

4.4.10 Kastamonu'da¹⁹⁵

Yaman tarafından belediye seçimlerinin ele alındığı yazıya göre il genelinde belediye seçicileri devam etmektedir. Kastamonu merkezde adaylar arasında Şebelizade Selma Hanım da bulunmaktadır. Araç'ta seçimi Halk Fırkası kazanmıştır.

¹⁹³ *Vakit*, 19 Kânunusani 1930, s. 5.

¹⁹⁴ *Vakit*, 23 Haziran 1930, s. 6.

¹⁹⁵ *Vakit*, 29 Eylül 1930, s.1.

4.4.11 Dolaba Biner Misiniz?¹⁹⁶

Yaman tarafınan ele alınan *Dolaba Biner misiniz?* Başlıklı yazının alt başlığı “*Kastamonu’da Bayram Nasıl Geçiyor? Salıncaklarda Sakallı Bebeklerde Var*” başlığını taşımaktadır. Yazar yazısında Kastamonu’da ki Ramazan Bayramı kutlamalarına yer vermiştir. Yazıda Bayramın güzel ve neşeli geçtiği, havaların çok ılık ve ilkbahar günlerinden farkız olduğu, Olukbaşı mevkiinde bayram dolayısıyla çeşitli eğlenceler ve etkinlikler düzenlendiği ifade edilmiştir.

4.4.12 Türkiye Maarif Tarihi¹⁹⁷

Yazıda Yaman tarafından Nafi Atuf Bey’in *Türkiye Maarif Tarihi* adlı eseri hakkında bilgi verilmiştir. Nafi Bey’in bu eseri iki kısımdan ibarettir. Eserde İslâm medeniyeti tesiri altındaki medrese devirleri, medreselerdeki dini talim ve terbiyenin esasları, medrese teşkilatı ve geçirdiği değişimler, medreselerdeki eğitimin gerilemesi, sıbyan mektepleri ve Tanzimat’a kadar mektepler ve maarifin genel durumu anlatılmıştır. Eserde aynı zamanda yirminci asırda ortaya çıkan terbiye telakkileri ve bunları iyi ve kötü yanları ortaya konulmuştur.

4.4.13 Mühim İhracat Maddelerimizden Yumurta Kontrole Muhtaçtır¹⁹⁸

Yazıda Kastamonu’daki yumurta üretimi hakkında bilgi verilmiştir. Yumurta üretimi Kastamonu’nun önemli ihracat ürünleri arasındadır. Özellikle yumurta İnebolu Yumurtası adı altında Kastamonu’dan Marsilya’ya ve oradan İsviçre, Almanya, İspanya gibi ülkelere ihraç edilmektedir. Bu yazıda yumurta fiyatları üzerinden yapılan spekülasyonlara da yer verilmiştir. Sabah iki kuruşa alınan bir yumurtanın fiyatı öğleye doğru bazen yetmiş paraya, kimi zaman ise doksan paraya çıkmaktadır.

4.4.14 Yağmur Bolluğu¹⁹⁹

Kastamonu’da yağın yağmurların hem zarar hem de fayda verdiği, üç aydır hemen her gün denecek kadar yağmur yağdığı ve bu müddet zarfında herkes adeta güneşe ve

¹⁹⁶ *Vakit*, 1 Mart 1931, s. 6.

¹⁹⁷ *Vakit*, 02 Mayıs 1931, s. 4.

¹⁹⁸ *Vakit*, 15 Mayıs 1931, s. 9.

¹⁹⁹ *Vakit*, 25 Haziran 1931, s. 5.

sıcağa hasret kaldığı, yağmur dolasıyla ekinlerin yan yattığı ve marulların da büyümeden tepe çıkardığı, baklaların meyvesini vermeden boy attığı, Taşköprü, Araç ve Tosya'da ki mahsullerin zarar gördüğü konusuna değinilmiştir.

4.4.15 Kastamonu'da Ceviz İhracatı Niçin Azalıyor?²⁰⁰

Kastamonu'nun ihracat ürünlerinden birinin de ceviz içi olduğu, ceviz içlerinin İnebolu'ya gelen gemi vasıtasıyla Marsilya'ya oradan da iç Avrupa'ya kadar ihraç edildiği, Kastamonu'da milli iktisadımızın mühim hayat damarlarından biri olan ceviz ağaçlarını kesmek ve dışarı ihraç etmek üzere bir şahıs dolaşmakta ve altı aydan beri meyve veren yüzlerce, binlerce ceviz ağacını kestirdiği, bu yüzden bu sene Kastamonu mühim bir ihracat maddesi kaybetmeye başladığı hakkında bilgi verilmiştir.

4.4.16 Kastamonu'da Esrarengiz Bir Cinayet Oldu²⁰¹

Yazıda Kastamonu'da gerçekleşen bir cinayet konu edilmiştir. Buna göre Çerkeş'in Ahmetler köyünden 45-50 yaşlarında bulunan ve uzun zamandır Eğri Ahmet çetesi ile iş birliği yaptığı bilinen yumurtacı Hasan Ağa, iki katırına yüklediği yumurtaları satmak için Kastamonu'ya gelmiş, dönüş yolunda saat altıya doğru Araç şosesi üzerinde öldürülmüştür.

4.4.17 Kastamonu İstikbali Karanlıktır!²⁰²

Yazar yazısında Kastamonu'daki liman ve ulaşım sorununa temas etmiştir. Yazar Kastamonu'nun geleceğini yapılacak olan bir demiryolu şebekesinde görmektedir. İnebolu yolunun 90 km'lik kısmının tamir edildiğine işaret eden yazar, Kastamonu için bir demiryolu, İnebolu için ise tam donanımlı bir liman talebinden bulunmaktadır.

²⁰⁰ *Vakit*, 26 Teşrinievvel 1331, s. 2.

²⁰¹ *Vakit*, 18 Haziran 1331, s. 5.

²⁰² *Vakit*, 29 Haziran 1331, s. 5.

4.4.18 Talim ve Terbiye Meselesi²⁰³

Talât Mümtaz ele aldığı makalesinde talim ve terbiye meselesine değinmiştir. İlk mektep hocaları, çağın gereklerine uygun terbiye tarzlarını ve en uygun tedris şekillerini tatbik etmektedir. Fakat orta mekteplerin gayesi henüz tespit edilmemiştir. Yazar orta mekteplerin “*kız ve oğlanlarda eve anne mi, baba mı ya da iş adamı mı yetiştirdiklerinin belli olmadığı*” belirtmiştir. Liselerin amacı ise yüksek mekteplere talebe yetiştirmektedir.

4.4.19 Kastamonu Valisi Kastamonu’ya Fahri Hemşeri Yapıldı²⁰⁴

Yaman yazısında Belediye Meclisi toplantısında azalardan Akadoğanlızade Muhsin Ali Bey’in sunmuş olduğu takrire yer vermiştir. Bu karar ile ilin imarı konusunda büyük gayretler sarf eden Vali Murat Bey’e fahri hemşerilik verilmesi teklif edilmiştir.

4.4.20 Plânsız İmar!²⁰⁵

Talât Mümtaz Yaman yazısında Kastamonu’da ki plânsız imar faaliyetlerine temas etmiştir. İl’de yeni Belediye Kanunu’na göre ahşap inşaat yasaklanmıştır. Mevsim müsait olmamasına rağmen her sokakta beton ve kâgir inşaat ise devam etmektedir. Yaman yazısında bu konuda belediyenin belirli bir program çerçevesinde hareket etmemesini eleştirmektedir.

4.4.21 Kastamonu Hastanesinde²⁰⁶

Yaman yazısında Kastamonu hastanesi hakkında bilgi vermektedir. Hastane 1900’de Düring Paşa tarafından frengi hastalığı ile mücadele amacıyla yapılmıştır. Daha sonra İl’in genel hastanesi olarak kullanılmaya başlamıştır. Yazar daha sonra hastanenin sorunlarına değinmiştir. Yazar’a göre “*otuz sene evvel otuz doktorla idare edilen hastane, bugün tek bir doktorla idare edilmeye*” çalışılmaktadır. Yine yazarın

²⁰³ *Vakit*, 9 Temmuz 1931, s. 13.

²⁰⁴ *Vakit*, 3 Teşrinisani 1931, s. 3.

²⁰⁵ *Vakit*, 10 Teşrinisani 1931, s. 5.

²⁰⁶ *Vakit*, 10 Kânunuevvel 1931, s. 7.

verdiği bilgiye göre bir yılda hastanede yatan ve tedavi edilen hasta adedi 900'ü geçmiştir. Polikliniklerde tedavisi yapılan hasta sayısı ise 700'ü bulmuştur.

4.4.22 Kastamonu Lisesinde Talebe Tarafından Çıkarılan Güzel Mecmua²⁰⁷

Yazıda Kastamonu Lisesi talebeleri tarafından çıkarılan mecmua konu edilmiştir. Mecmuada yer alan ilkyazı, mektebin 46'ncı kuruluş yıldönümü münasebetiyle 15 Şubatta söylenen bir nutuktur. Mecmuada yer alan yazılardan bir diğeri son sınıftan 8 numaralı Mustafa Efendi'nin kaleme aldığı "*Türklerde muhaceret, medeniyet ve ilk milli vahdet*) başlıklı bir yazıdır. Yine son sınıftan 69 numaralı Aydın Efendi'nin mecmuada "*Nef'i Hayatı ve Eserleri*" adlı bir yazısına yer verilmiştir. Mecmuanın her sayısında ayrıca Richard Brunel'in "*Edebi Raks*" adlı eserinin tercümesi yer verilmektedir.

4.4.23 Ecevit'in Çorbası²⁰⁸

Yazar yazısında Orta Anadolu'ya yapmış olduğu bir tetkik seyahatine yer vermiştir. Yazarın Kastamonu'dan başlayan yolculuğu Sinop, Zonguldak, Çankırı, Yozgat illerini kapsamaktadır. Yazar Kastamonu'dan İnebolu'ya giderken Ecevit'e uğramıştır. Ecevit'in çorbası meşhurdur. Burada çamlık içerisine kurulmuş ve İsmail Ağa tarafından işletilen bir iki otel bulunmaktadır. Millî Mücadele yıllarında İnebolu-Ankara hattını kullanan pek çok yolcu buraya uğramıştır.

4.4.24 İnebolu İssız ve Köyleri Acınacak Bir Haldedir²⁰⁹

Yazar makalesini İnebolu'ya ve köylerine ayırmıştır. Yazara göre İnebolu köylerinin durumu acınacak bir haldedir. İşsizlik yüzünden birçok köy parasız kalmıştır. Ahali pazara geldiğinde 25 kuruşluk mısır unu alıp köyüne dönmekte, unu otlar ve meşe palamutuyla birlikte öğütürerek bununla tam bir hafta idare etmektedir.

²⁰⁷ *Vakit*, 22 Mart 1932, s. 5.

²⁰⁸ *Vakit*, 27 Temmuz 1930, s. 7.

²⁰⁹ *Vakit*, 7 Ağustos 1930, s. 6.

4.4.25 Ayancık, Birdenbire Parlayan Güzelleşen Bir Kasabadır!²¹⁰

Talât Mümtaz yazsında Sinop'ın ilçesi Ayancık hakkında bilgi vermiştir. Yazının alt başlığı ise “*Burada plaj ve kulüp bulabilir, Avrupaî bir hayat sürebilirsiniz*” başlığını taşımaktadır. Ayancık, Sinop ile İnebolu arasında yemyeşil, çok dik ve yüksek bir dağın eteklerinde bulunmaktadır. Konut sıkıntısından dolayı Ayancık'ta ev kiralari çok fazla artmıştır. Şirket çalışanları burada Avrupaî bir hayat sürmektedir. Ayancık'ta eksik olan tek şey bir sinemanın olmamasıdır.

4.4.26 Ayancık'ın İhtiyaçları Doktor, Mektep ve Ucuzluktur²¹¹

Yaman, “*Ayancık'ın İhtiyaçları Doktor, Mektep ve Ucuzluktur*” başlıklı yazısında yine Ayancık'ı konu edinmiştir. Yazının alt başlığı ise “*Zingal Orman şirketinin Polonya'dan baltacı getirttirmesi halkı müteessir etmektedir*” başlığını taşımaktadır. Ayancık'ta bulunan Zingal Şirketi'nde yaklaşık bin Türk amelesi çalışmaktadır. Şehirde gündüzleri nereeyse dükkân sahiplerinden dışında kimse görülmemektedir. Birçok kadın istasyonda işlerinden dönen kocalarını, oğullarını ve babalarını beklemektedir. Bir iki saat dinlenildikten sonra ise akşam bir kulüp ya da gazinoya gidilmektedir.

4.4.27 Kastamonu'nun Öz Evladı İnebolu, Üvey Çocuğu da Cide'dir²¹²

Yaman yazısında Cide'yi konu edinmiştir. Yazının alt başlığı “*Cide Pek Fakir, Pek Zavallı Kalmıştır. Ne Yolu Vardır Ne Tarlası. Köylü Birçok Günler Aç Yatar*” başlığını taşır ve o dönemki Cide'nin içinde bulunduğu durumu ortaya koyar. İnebolu ve Cide, Kastamonu'nun Karadeniz sahilindeki kasabalarıdır. Her iki ilçede sahilden beş kilometre içeriye kadar serpilmiş köşk gibi binalardan oluşur. Yazar özellikle Cide'nin içinde bulunduğu kötü şartlara değinir. Cide fakirdir. Cide'de köylünün ekeceği arazi çok az ve verimsizdir. Birçok köy ahalisi ekmek yerine mısır koçanı, meşe palamudu, keten tohumu yemektedir. Yazara göre Cide Kaymakamı da Cide için bir şey yapmamaktadır.

²¹⁰ *Vakit*, 8 Ağustos 1930, s. 6.

²¹¹ *Vakit*, 9 Ağustos 1930, s. 6.

²¹² *Vakit*, 17 Ağustos 1930, s. 6.

4.4.28 Bartın Kızları, Gelene Geçene Mâni Söylemiyor, Çalışıyorlar²¹³

Yazıda Bartın hakkında bilgi verilmiştir. Yazıda Bartın'lı kızların özellikle şair ve şair ruhlu olduğu, erkeklerden kaçınmak gibi bir âdetlerinin olmadığı, çok zamanlar aralık başlarına oturarak gelen geçen delikanlılara mâni okudukları ve türkü söyledikleri belirtilmiştir.

4.4.29 Güzel Zonguldak'ta İmar ve Bilhassa Maarif Faaliyetleri Çok İlerlemiştir²¹⁴

Yazar makalesinde Zonguldak'ın üretim olarak önemine değinmiştir. Son zamanlarda büyük imar faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Bir taraftan kömür çıkarılırken, diğer taraftan Zonguldak'ta maarif faaliyetleri gittikçe hız kazanmaktadır.

4.4.30 Zonguldak'ın Kıymetli Müessesesi²¹⁵

Yazıda Zonguldak'taki eğitim faaliyetlerine temas edilmiştir. Yazının alt başlığını "Yüksek Sanayi Ve Maadin Mühendisi Mektebinde İki Yeni Şube Daha Açıldı" başlığını taşımaktadır. Yaman Zonguldak'ta bulunan Maadin ve Sanayi Mühendisi Mektebi'ni ziyaret etmiş, Mektep ve Zonguldak hakkında bilgi vermiştir. Zonguldak'ta yatılı ve ücretsiz bir yüksek maden mühendisi mektebi açılmıştır. Mektep aynı zamanda uygulamalı eğitim yapmaya uygundur. Talebe Türkiye'de iki ay, son sınıf başarıyla tamamlayan talebeler ise Avrupa ülkelerinde üç ay staj yapmaktadır. Sonuçta Mektepten 39 maden mühendisi yetiştirmiştir.

4.4.31 Kömür İstihsalatımız Seneden Seneye Fazlalaşıyor²¹⁶

Yaman makalesinde Zonguldak'ta ki kömür üretimi hakkında bilgi vermiştir. Kömür üretimi yıldan yıla artmaktadır. Dünyada yaşanmakta olan ekonomik buhrana rağmen bir önceki yıl 1.200.000 ton olan senelik üretim 1.400.000 tona yükselmiştir. 1930 yılının ilk altı ayında üretim 100.000 ton fazlalık vermiştir. Türkiye dâhilinde

²¹³ *Vakit*, 29 Ağustos 1930, s. 8.

²¹⁴ *Vakit*, 4 Eylül 1930, s. 6.

²¹⁵ *Vakit*, 5 Eylül 1930, s. 8.

²¹⁶ *Vakit*, 6 Eylül 1930, s. 6.

sarf olunan kömür miktarı 666.000 ton, yabancı ülkelere ihraç edilen miktar ise 172.000 tondur.

4.4.32 Zonguldak'ta Amele İşi²¹⁷

Talât Mümtaz makalesinde Zonguldak'taki kömür işçilerinin sorunlarına değinmiştir. Zonguldak'ta kömür ocaklarında çalışan amelelerin çoğu geçici işçi statüsündedir. İşçiler on beş günde bir değişmektedir. Bu sebeple maliyet artmaktadır. Yazar bunun önüne geçmek için ocakların çevresine ameleler için evler yapılarak, amelelerin çalışma şartlarının ıslâh edilmesini ve amele ailelerinin de getirilerek amelelerin daimi statüye kavuşturulmasını gerektiğini önermektedir.

4.4.33 Yollarda Yolcuyu Bırakıp Keyfine Bakan Şoförler Var!²¹⁸

Yaman yazsında gezdiği şehir ve kasabalarda posta işlerinden kaynaklanan halkın şikâyetlerine yer vermiştir. İnebolu'ya her gün vapur uğrarken, posta haftada iki veya üç defa çıkmaktadır. Ayancık'a haftada hemen hemen 3-4 defa vapur uğramaktadır. Cide'ye muntazam olarak her hafta üç vapur uğramasına rağmen, posta haftada bir defa uğrayan vapurlar ile İnebolu'ya verilmekte, İnebolu'dan Kastamonu'ya ve orada bir iki gün bekledikten sonra ise katırla iki üç günde Cide'ye sevk edilmektedir. 24 saatte vapurla gelen postalar, karadan ise 12 günde gelmekte ve dağıtılmaktadır.

4.4.34 Çankırı'da Birgün²¹⁹

Yaman yazısında Çankırı'ya dair intibalarına değinmiştir. Karadeniz sahilinden güneye doğru devam eden yeşillik Ilgazlar geçildikten sonra iç kısımlara gidildikçe yeşillik sona ermekte ve bir çoraklık ortaya çıkmaktadır. Çankırı'ya girişte insanları bağlar ve bahçeler karşılar. Bu yeşillik 5-10 kilometre devam eder. Çankırı küçük ve yeni bir il olmasına rağmen, birçok eski vilayetten daha mamurdur. Çankırı elektriğe kavuşmuştur. Çankırı halkı da belediyeye elinden geldiği kadar yardımcı olmaktadır.

²¹⁷ *Vakit*, 8 Eylül 1930, s.7.

²¹⁸ *Vakit*, 12 Eylül 1930, s. 7.

²¹⁹ *Vakit*, 16 Eylül 1930, s. 8.

4.4.35 amlık İsmiyle Tevsim Edilen Kuru, Yozgatlıların Medeni İftiharı ve Yaz Kampıdır²²⁰

Yazar Yozgat seyahati hakkında bilgi vermiştir. Yazar amlık adı verilen korunun güzelliklerinden bahseder. Ağacın kıymetini bilen Yozgatlılar burada belediyeden yer kiralamaktadır. Yozgat'ta çarşıda satılan bütün sebze ve meyveler Amasya ve orum'dan gelmektedir.

4.4.36 orum'da Hayat ve Faaliyet²²¹

Yaman makalesinde orum Seyahati hakkında bilgi vermektedir. orum maarif ve ulaştırma işlerinde epey mesafe katetmiştir. Merkez de altı ilk mektep ve bir de köy yatılı mektebi bulunmaktadır. Toplam 131 mektepte, 237 genç muallim görev yapmaktadır. İlk mektep talebelerinden fakir olanlarına ücretsiz kitap dağıtılmaktadır. Orta ve yüksek tahsil talebelerine ise yol ücretleri verilmektedir.

4.4.37 Kızıl İrmağın Kenarında Oturup Gönül Avutmakta Ayrı Bir Meraktır²²²

Yazar makalesinde orum'un ilçesi olan Osmancık hakkında bilgi vermektedir. Osmancık çok eski bir kasaba olmasına rağmen, hali hazırdaki durumu çok acınacak bir halde olmasıdır. Yazara göre Osmancık'ta İkinci Bayezid döneminde yapılan Kızıl Irmak  zerindeki köprüden başka tek bir eser yoktur ve her taraf harap bir haldedir. Yine yazara göre ilçedeki memurlar Kızıl Irmak kenarına oturup, gönüllerini avutmaktadır.

4.4.38 İgazlılar ve Tosya Pirinci²²³

Makalede Tosya'da üretimi yapılan pirinç üzerine bilgiler verilmiştir. Tosya pirinç ve buğdaylarıyla meşhur bir kazadır. Pirinç  retiminde Devrez ayı Tosya'ya büyük katkı sağlamaktadır. Kargı ve Tosya evresinde Devrez vadisi boyunca alışkan Tosyalılar tarafından pek çok eltik tarlası oluşturulmuştur. Bunların 75-80 bin

²²⁰ *Vakit*, 23 Eylül 1930, s. 8.

²²¹ *Vakit*, 30 Eylül 1930, s. 9.

²²² *Vakit*, 30 Eylül 1930, s. 8.

²²³ *Vakit*, 9 Teşrinievvel 1930, s. 6.

dönümü geçmiştir. Arazinin önemli bir kısmı Tosya merkezinde oturan zenginlere ait olduğundan köylü burada sadece bir işletmeci konumundadır. Bu sebeple köylü sabahtan akşama kadar temmuz güneşinin altında çalışarak kazandığı çeltiğin yarısını arazi sahibine vermektedir.

4.4.39 Kayseri İmara Muhtaç²²⁴

Talât Mümtaz bu yazısında dönemin Kayseri'si hakkında bilgi vermektedir. Şehir çok eski olup, geniş bir alana yayılmıştır. Erciyes Dağı şehre ayrı bir güzellik bin lira bütçeye sahip olan bir belediyesi bulunmaktadır.

4.4.40 Kayseri'de Ticari Faaliyet²²⁵

Yazara göre Kayseri pastırma ve halılarıyla tanınmıştır. Kayseri pastırması ve halıları gerek yurt içinde gerekse Avrupa'da aranan Kayseri'nin iki önemli ürünüdür. Senelik pastırma üretimi bir milyon kiloyu bulmaktadır. Kayseri'de halıcılığa rağbet azalmışsa da, senede 10.000 halı imal edilebilmektedir.

4.4.41 Kayseri'nin Kazaları²²⁶

Yazıda Kayseri'nin Develi, Bünyan, Aziziye veya Pınarbaşı, İncesu adlarındaki dört kazası hakkında bilgi verilmiştir. Kayseri genelinde ayrıca 121 ilk mektep ve 232 muallim bulunmaktadır. Bu mekteplerde ise 8.362 talebe eğitim görmektedir. Yaman'ın verdiği bilgilerden anlaşıldığına göre ayrıca Kayseri merkezde, 60 yataklı bir hastane yer almaktadır.

4.4.42 Sivaslıların Sevinci²²⁷

Talât Mümtaz makalesinde Sivas gezisi hakkında bilgi vermiştir. Türk İnkılâp Tarihi'nin önemli bir sayfasını işgal eden Sivas çok eski bir şehir olmasına rağmen bakımsız kalmıştır. Yazara göre İsmet Paşa'nın gayretleriyle oluşturulan Sivas

²²⁴ *Vakit*, 26 Teşrinievvel 1930, s. 7.

²²⁵ *Vakit*, 27 Teşrinievvel 1930, s. 4.

²²⁶ *Vakit*, 29 Teşrinievvel 1930, s. 4.

²²⁷ *Vakit*, 31 Teşrinievvel 1930, s. 8.

demiryolları Sivas’a çok katkı sağlayacaktır. Yaman Sivas’ın Orta Anadolu şehirleri içerisinde hayat pahalılığının çok fazla olduğunu belirtmiştir.

4.4.43 Sivas’ta İrfan Hayatı²²⁸

Yaman makalesinde Sivas izlenimleri hakkında bilgiler vermektedir. Sivas’ta sosyal hayat diğer Orta Anadolu şehirlerine göre daha mükemmeldir. Sivas’ta gençler tarafından bir musiki yurdu açılmıştır. İstanbul Konservatuarı’nda tahsillerini tamamlayan gençler bu yurdun bünyesinde Sivas’ın muallim, mektepli kadın ve erkek münevverini bir araya toplamayı başarmışlardır.

4.4.44 İnebolu’da Cuma Seyranları Nasıl Yapılır?²²⁹

Yazar İnebolu limanındaki genel işleyiş hakkında bilgi vermiştir. Yaman’ın verdiği bilgiye göre 1931’li yıllarda İnebolu’dan İstanbul’a 100-200 kuruşla 230 millik bir mesafe dâhilin de seyahat etmek mümkündür. İnebolu’da iskeleden vapura gitmek için kayıkçılar 75 kuruş almaktadır. İnebolu’ya varpurlar Cuma günleri geldiği için, bu günün ayrı bir özelliği vardır.

4.4.45 Faal Bir Vatan Köşesi²³⁰

Talât Mümtaz “Faal Bir Vatan Köşesi” başlıklı yazısında Amasya ve Merzifon hakkında bilgi verilmiştir. Amasya’nın Merzifon ve Gümüşhacıköy adında iki kazası bulunmaktadır. Merzifon’da Amerikalılar tarafından kurulmuş orta derecede bir mektep ile ayrıca resmî bir orta mektep ve iki ilk mektep bulunmaktadır. Dokumacılık, Merzifon’da fazlasıyla gelişmiştir.

Yerel Gazete Yazıları

Talât Mümtaz Yaman Kastamonu’daki yerel basının müdavimlerindendir. Gazeteciliğinin doğuş noktası Kastamonu’dur. Yerel basınındaki yazıları genel itibarıyla tarihi, sosyal ve kültürel makaleler niteliğindedir. Kısmen de politik yazılar

²²⁸ *Vakit*, 1 Teşrinisani 1930, s. 3.

²²⁹ *Vakit*, 27 Temmuz 1931, s. 7.

²³⁰ Talât Mümtaz, “Faal Bir Vatan Köşesi”, *Vakit*, 30 Ağustos 1931, s. 8.

da kaleme aldığı görülmektedir. Yaman'ın yazılarını okuyan kişi, dönemin Kastamonu'su hakkında bir bilgi birikimine sahip olacaktır.

4.5 Açıksöz Gazetesi Yazıları

Açıksöz Gazetesi Hamdi Çelen sahipliği ve Hüsnü Açıksöz'ün mesul müdürlüğünde 15 Haziran 1919 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. 19 Eylül 1927 tarihi itibarıyla gazete tamamen Hüsnü Açıksöz'de devredilmiştir. Gazete Milli Mücadelenin basın ayağında önemli bir rol oynamıştır. Şehrin bazı önemli isimleri gazetede yazarlık yapmıştır. 14 Aralık 1931 tarihinde yayın hayatına veda etmiştir.²³¹

Açıksöz Gazetesi'nin 15 Haziran 1928 tarihli nüshasında “İstanbul Muhabirimiz (Yıldırım) Talât Mümtaz Bey” ifadesi geçmektedir.²³² Talât Mümtaz Yaman Açıksöz Gazetesi'nde “Yıldırım” mahlası kullanmış ve İstanbul muhabiri olarak görev almıştır. Açıksöz Gazetesinde Osmanlı Türkçesiyle yazılmış yazıları mevcuttur.

Talât Mümtaz Yaman Açıksöz Gazetesi'nde 5 yazı kaleme almıştır.

- 1- “Mebusumuz Hasan Fehmi Efendi Hazretleri” (17 Eylül 1340, Sayı 11)
- 2- “Araç'ta Gördüklerim” (9 Eylül 1928, Sayı 2341)
- 3- “Kınâb Fabrikası” (8 Eylül 1928, Sayı 2340)
- 4- “Gazi Hazretlerine Dair” (10 Teşrinievvel 1928, Sayı 2368)
- 5- “İstanbul Mektubu (26 Haziran 1928, Sayı 2281)

4.5.1 Araç'ta Gördüklerim²³³

Araç Şosesi – Belediyenin Faaliyeti – Köy Kânunu Tatbîkâtı Hayırlı Bir Teşebbüs Yazar Araç ilçesini ziyaret etmiş ve burası hakkında bilgi vermiştir. Belediyenin sokakları gaz lambası ile iyi aydınlatıldığı, şehrin genelinde kuraklık hâkim olduğu, suların sık sık kesildiği, yeni bir mektep binası ile hükümet binasının inşa edildiği, şehirde asayişin mükemmel olduğu konusuna değinilmiştir.

²³¹ Faruk Söylemez, “Milli Mücadele’de Kastamonu Basını”, *Atatürk Yolu Dergisi*, Cilt. 3, Sayı: 12, 1993, s. 411-412.

²³² *Açıksöz*, 15 Haziran 1928, Numara 2271, s. 3.

²³³ *Açıksöz*, 8 Eylül 1928, s. 1.

4.5.2 Gazi Harflerine Dâir²³⁴

Harf inkılabı hakkında bilgi verilmiştir. Yeni harflerin öğretimi İstanbul'da başta olmak üzere memleketin her tarafında devam ettiği, harf inkılabı inkılaplar içinde en büyüğü ve ehemmiyetlisi olduğu, bu konuda millet ile memleket sefer halinde olduğu konusuna değinilmiştir.

4.5.3 İstanbul Mektubu²³⁵

İstanbul'daki hayat pahalılığı hakkında bilgi verilmiştir. İstanbul Efkar-ı Umumyesinin hayat pahalılığına nasıl müdahale edeceği, belediyenin konu hakkında ihmalkâr davrandığı, bir şişe suyun beş kuruşa satıldığı, ekmeğin ise 17-19 kuruş arası fiyatı olduğu, İstanbul'daki hayat pahalılığı senden seneye gittikçe daha da arttığı konusuna değinilmiştir.

4.5.4 Kınâb Fabrikası²³⁶

Tütün İdaresinin yapmak istediği iğ ve kınâb fabrikası hakkında bilgi verilmiştir. Kastamonu ve havalisinde kendirin çok ünlü olduğu ve dünyaca tanındığı, bu kendirlerin çok sağlam olduğu ve İtalya kendilerinden bile çok iyi olduğu, bu fabrikanın Kastamonu'da kurulması gerektiği hakkında bilgi verilmiştir.

4.6 Doğruluk Gazetesi Yazıları

Doğruluk Gazetesi, 1 Eylül 1930 ile 28 Mart 1931 tarihleri arasında Kastamonu Vilayet Matbaasından çıkarılmıştır. Sahibi Çoruh Zade Hilmi Efendidir. Hüsnü Açıksöz Serbest Fırkanın kurulmasının ardından CHP'den ayrılmıştır. Böylece Açıksöz Gazetesi Serbest Fırka lehine yayınlara başlamıştır. CHP taraftarları hem Açıksöz Gazetesi'nin propagandalarına cevap vermek hem de partinin sesini basın yoluyla duyurmak için Doğruluk Gazetesi'ni çıkarmayı kararlaştırmışlardır. 1 Eylül 1930 tarihinden itibaren çıkarılmaya başlanılan gazete 41x50 ebatlarında haftada iki

²³⁴ *Açıksöz*, 10 Teşrinievvel 1928, s. 2.

²³⁵ *Açıksöz*, 26 Haziran 1928, s. 2.

²³⁶ *Açıksöz*, 8 Eylül 1928, s. 2.

defa çıkarılmıştır. Serbest Fırkanın kapatılması ardından 28 Mart 1931 tarihinde gazete yayın hayatına son vermiştir.²³⁷

Bir mühlet sonra gazetenin yazı işlerinin idaresi Tahsin Nahit'ten alınarak Talât Mümtaz'a verilmiştir. Yaman bu gazetede tarihi, ilmi, siyasi ve edebi yazılar kaleme almıştır. Talât Mümtaz Yaman, Doğruluk Gazetesi'nde "*Talât Mümtaz*" ve "*Ta-Mü*" isimlerini kullanarak yazılar kaleme almıştır.²³⁸ Talât Mümtaz Yaman gazetenin idare müdürlüğünü icra ederken, ilkokulda öğretmenlik ve Vakıf Gazetesi'nin Kastamonu muhabirliği görevi devam etmektedir. Talât Bey yazı işleri idaresine getirildiği zaman ilk işi Açıksoz ile mücadeleye girişmek olmuştur.²³⁹ Yaman'ın memur olmasına rağmen Doğruluk Gazetesi'nde politik veya siyasi yazılar kaleme alması bazı eleştirilere sebep olmuştur. Eleştiriler neticesinde Doğruluk Gazetesi'nin 16 Teşrinisani 1930 tarihli nüshasında "Muallim Talât Mümtaz Beyin gazetemiz yazılarıyla alakası olduğu zihabının bazı taraflarca mevcut olduğunu görüyoruz. Talât Mümtaz Beyin gazetemizdeki Kastamonu Tarihine ait ilmi surette yazmış olduğu yazılardan başka diğer yazılarla alakası olmadığını tavzih ederiz." ifadeleri yer almaktadır. Talât Bey eleştirilerin önünü kesmek için gazetede böyle bir açıklama yapmıştır.²⁴⁰

Talât Mümtaz Yaman Doğruluk Gazetesinde 29 yazı kaleme almıştır. Genel itibarıyla Kastamonu çevrisi hakkında yazmıştır.

- 1- Öz Duygular, Çankırlı Tahsin Nihat Bey
- 2- Muhalefetin Hezimet
- 3- Meyve Islah İstasyonu İstiyoruz
- 4- Mustafa Aşir Efendi
- 5- Türkler ve Turaniler
- 6- Okuma Yazma Bilmeyenler
- 7- İkinci Sinema
- 8- Kastamonu Bankası
- 9- Borç Hapsi
- 10- 1931

²³⁷ *Kastamonu Basını*, Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, Kayıt No: 218556.

²³⁸ Doğruluk Gazetesi'ndeki yazılarına bakıldığında tarih ile ilgili yazılarda "Talât Mümtaz" fıkra gibi yazılarda ise "Ta-Mü" ismini kullandığı görülmektedir.

²³⁹ Aziz Demircioğlu, *100 Yıllık Kastamonu Basını 1872-1972*, Doğrusöz Matbaası, Kastamonu 1973, s. 93-94.

²⁴⁰ *Doğruluk*, 6 Kasım 1930, s. 1.

- 11- Dokumacılık, El Kooperatifi Teşkil Edebilir miyiz?
- 12- Gazetecilik Mektebinde Vatan Coğrafya Lazım
- 13- Bir Senelik Faaliyet
- 14- Gençliğin Faaliyeti
- 15- Atlamak, Atlatılmak
- 16- Vazifemizi Bilelim
- 17- Gellersin'in Ramazan İmamı
- 18- Kendir Fabrikası
- 19- Kürt Ağasının İmamı
- 20- Tiftik İşi Nasıl Halledilebilir?
- 21- İnözü, Çaylayık, Kıyık
- 22- Milli İktisat Cemiyeti Çalışıyor
- 23- Cumhuriyet Halk Fırkası Millet Huzurunda
- 24- Memurlar ve Halk
- 25- Ben ve Fırkam
- 26- Reisülküttap Hacı Mustafa Efendi
- 27- Kastamonu'nun Ahvali Tarihiyesi

4.6.1 Muhalefetin Hizmeti²⁴¹

Gazi Hazretleri Cumhuriyet Halk Fırkasına karşı yüksek alaka ve itimatlarını bir vesile tekrar izhar buyurduğu ve bu tazvili herkes kati surette Gazi'nin Halk Fırkasının başında olduğunu anladığı, İsmet Paşa kabinesinin müşterek istifasını verdikten sonra, yeni kabinenin teşkili hususunda Reisi Cumhur Hazretlerinden affedilmelerini istirham ettiği, Yeni kabinenin teşkilinde Lider Fetih Beyin Baş Vekâlete kuvvetle namzet bulunduğunu, esasen Gazi Hazretlerinin İsmet Paşa hükümetinin müşterek istifasının bu âdemi memnuniyeti açıkça ifadeye vesile olacağı konusuna değinilmiştir.

4.6.2 Meyve İslah İstasyonu İstiyoruz²⁴²

İktisat Vekâleti memleketin muhtelif yerlerine, o muhitte yetişen mahsulata zarar

²⁴¹ *Doğruluk*, 8 Teşrinievvel 1930, s. 1.

²⁴² *Doğruluk*, 16 Teşrinievvel 1930, s. 1.

veren hastalıklarla mücadele etmek için birer ıslah istasyonu kurulacağına dair bilgi verilmiştir. Eskişehir’e hububat, Ankara’da tavukçuluk, Adana’da pamuk, Sapanca’da meyvecilik istasyonu kurulmasının kararlaştırıldığı, Kastamonu’nun da elma kenti olduğu ve meyve hastalıkları ile mücadele istasyonu kurulmasını istenmesine dair bilgi vermektedir.

4.6.3 Kastamonu Tarihinden Yapraklar-2 ²⁴³ **MUSTAFA AŞİR EFENDİ**

Yazıda Reisülküttap Hacı Mustafa Aşir Efendi hakkında bilgi verilmiştir. Mustafa Aşir Efendi Hacı Mustafa Efendi’nin oğludur. Kastamonu’nun Göl köyünde 1142 Muharreminde dünyaya gelmiştir. 1182’de Yenişehir kadılığı, 1901 de de Bursa kadılığı tevcih olunmuştur. 1195 de Mekke kadılığı, 1255’de İstanbul kadısı ve aynı senede Anadolu kadı askeri görevine layık bulunmuştur. Kastamonu’da bulunduğu zaman Nasrullah Camii’nde mevlit okunması için evkafı mükemmele, Bahçe kapısındaki konağının arasında kütüphane ve darülkurra ve medrese yapmış, kendi vakfını babasının vakfına ilhak etmiştir.

4.6.4 Kastamonu’nun Ahvali Tarihiyesi-3 ²⁴⁴ **TÜRKLER VE TÜRANİLER**

Kastamonu tarihi hakkında bilgi verilmiştir. Eski Türkler’in Kastamonu’dan bahsederken “Cermnikopolis” diye bahsettikleri, Ayasofya kütüphanesinde 2910 umumi numarada mukayyet olan ve mısırlı bir prens tarafından bastırılmış bulunan (Batilemyus) coğrafyasında Jermanikopolis’i Germanikopolis şeklinde ve bugünkü Boyabat mevki olarak gösterdiği, Kastamonu nerede olursa olsun bu suretle tevsi ve tamir edilmesi hasebiyle ismini ve mazisini bir Romalı ’ya intikal ettirmek lazım geldiği ve bütün şark ve garp müelliflerinin dairei itiraflarına girdiği veçhile Anadolu’nun ve Kastamonu’nun ilk sakinleri Trükler ve Türaniler olduğu konusuna değinilmiştir.

²⁴³ *Doğruluk*, 16 Teşrinievvel 1930, s. 1.

²⁴⁴ *Doğruluk*, 20 Teşrinievvel 1930, s. 2.

4.6.5 Kastamonu Ahvali Tariyesi-4²⁴⁵

Kastamonu tarihi hakkında bilgi verilmiştir. Arato, Amut, Ergoat, Erahi, İraht, Erbut, Tehart, Halbut, Kart, Lisit, Mazt, Moşarat, Hant hükümetleri olup, isimlerin nihayetinde görülen (T)'ler Hata dilinde nispet edatı ve isimlerinde Turani oldukları, bu hükümetlerin 12'incisiden (Hani) Kastamonu Vilayeti ve havalisi olup Mekin manasında olan Anay kelimesinin mensubudur. Badehu daha tahfif olunarak Hant dendiği konusuna değinilmiştir.

4.6.6 Kastamonu Ahvali Tariyesi-5²⁴⁶

Kastamonu tarihi hakkında bilhi verilmiştir. Paflagonya, İran istilasından birde Yunan istilasına maruz kaldığı, hududunu Anadolu sevhiline uzatan İran devletinin vaziyetini kendi vaziyeti için iyi bulmayan Makedonyalı meşhur İskender topladığı büyük bir ordu İran'a ilanı harp etmiş ve bilahire İran ordusunun mağlup ederek Anadolu'dan çıkarmış ve istila ettiği yerleri memaliki mazbutası idadına ithal eylediği, Paflagonya bir taraftan İranlıların, taraftan Yunanlıların ve Makedonyalıların zapt ve istilalarına maruz kaldığı ve Milattan 323 sene evvel vefat eden İskender'in ölümü sayesinde geniş nefes alabildiği, teşekkül eden tevaifi mülük Paflagonya'da heyeti mecmuasıyla tam bir hükümeti müstekille şeklini iktisap ettiği konusuna değinilmiştir.

4.6.7 Okuma Yazma Bilmeyenler²⁴⁷

Maarif Vekaletinin okuma yazma bilmeyenlere dair çıkarılan tamim hakkında bilgi verilmiştir. Tamime göre 1931 senesi mayıs ayından itibaren yeni harflerle okuyup yazma bilmeyenlerin hükümet dairelerinde hiçbir işe alınmayacağı, bu işte her Türk'e düşen ilk ve son vazife yeni harflerle okuyup yazmayı öğrenmek, bunun için de her türü Devlet ve hükümet müesseselerinden istifade etmek olduğu konusunda bilgi verilmiştir.

²⁴⁵ *Doğruluk*, 23 Teşrinievvel 1930, s. 2.

²⁴⁶ *Doğruluk*, 27 Teşrinievvel 1930, s. 2.

²⁴⁷ *Doğruluk*, 8 Kanununevvel 1930, s. 1.

4.6.8 Çizmeden Yukarısı ²⁴⁸

Her işte çizmeden yukarı çıkmama konusunda bir hikaye anlatılmıştır.

Ressamın birisi bir tay tablosu yapmış ve bir sergide teşhir başlamış. Bu sırada birde ilan yaparak,

- Her kim tablonun bir yerinde kusur bulursa derhal ona şu kadar mükâfat vereceğim demiş.

Tablonun teşhiri sırasında ilandan haberi olmayan: yalnız içerideki kalabalığı görerek bir seyis içeri girmiş meseleyi öğrenmiş, tabloya dikkat edince,

- A!... demiş... Ağzında dizgin olmayan bir atın ağzı köpürür mü hiç? diyerek ressamın hatasını bulmuş.

Bu hatayı anlayan ressamda vadettiği büyük mükâfatı bu seyise vermiş.

Seyis bunu komşusu bulunan bir çizmeciye anlatmış, çizmeci de bir mükâfat da ben alabilir miyim ki diyerek eksizpazisyona gitmiş. Bu sefer aynı ressam bir süvarinin tablosunu teşhir ediyormuş. Buda tenkite başlamış. Bittabi evvela çizmesinden başlamış, çizmede olan hataları hatırlatmış,

- Güzel! demişler.

Çizmeci devam etmiş,

- Pantolunun şurası şöyle, ceketinin yakası böyle, diye hala saymaya başlamış.

Hâlbuki ressam o zaman kadar yaptığı tabloları çizmecinin gösterdiği kusurları yapmadığı için, münekkidin ne işle meşgul bulunduğunu sormuş,

- Çizmeciyim, demiş.

Ressam cevap vermiş,

- Öyle ise çizmeden yukarı çıkma!

Bizde böyle tenkit ve mütalaada bulunanlar ressamın verdiği cevabı vermeyiz!

- Çizmeden yukarı çıkma!

²⁴⁸ *Doğruluk*, 22 Kânunuevvel 1930, s. 1.

4.6.9 Kastamonu Tarihi 14²⁴⁹

Kastamonu tarihi hakkında bilgi verilmiştir. Eyaletlerin her birine bir nazı tayin olduğu esnada sabık Semiriye nazırı (İşbu ganoyin) kemakân Anadolu nazırı bulunduğu, bu esnada (Tutaş) oğullarından (Hüsrev Şah) zade (Giyasettin Mahmut)-(Şehabettin Ahmet) ve (Kaplan Bey) zade (Seracitin Omur) ve (Melikaslan) beyzade (Şemseddin Timur) (Bedreddin Mahmut) beyleri de himayesine aldığı, Tekriben 707'de Kastamonu hâkimi (Giyasettin İsmail) vefat etmiş genç (Celalettin Devletşah) bey Kastamonu hâkimi olduğu, Anadolu nazırı (işbu ganoyin) Kastamonu eyaletini daire-i nüfuzu altına almak için tahtı himayesinde bulunan sabık Kastamonu valisi Melikil ümera (Aslan Bey) zade (Şemseddin Timur) paşayı teşvik etmeye başladığı, Çünkü (Timur) paşa, giyasettin İsmail hanın kerime zadesi ve sabık Kastamonu valisi ve vali zadesi olduğu münasebetiyle Kastamonu hükümetine iki cihetten iddiayı hukuk ettiği ve Kastamonu eyaleti valiliğiyle (İlhan) tahtında bulunan (Olcaytu Mehmet Huda bende) han tastik olduğu, (Mehmet Olcaytu) han 60 bin tatarla (Kazancık Noyin)'i Mısır ve Şam taraflarına göndermiş, o Anadolu'dan geçerken şehirler yağma ve tahrip ederecek veraneye çevirdiği konusunda bilgi verilmiştir.

4.6.10 Kastamonu Tarihi 15²⁵⁰

Kastamonu tarihi hakkında bilgi verilmiştir. İlhanlı hükümdarı olan Ebu Sait Bahadır Han hükümeti yeni iktidarına alan Çoban Noyin ile araları açıldığı ve eyaleti Rumiye Çoban Noyin'in oğlu Timur Taş Bey'e tevcih ettiği, evvelce kendi yanına kaçan sabık Kastamonu valisi Şemsettin Timur Bey Sivas valisi Emir Timurtaş tarafından tahrif edilerek Kastamonu emiri Gıyasettin Mahmut Bey'in üzerine taslit edilmiş ve neticede Mahmut Bey refedilerek Şemsettin Bey vali tayin edildiği, Danişmentlerin inkırazından sonra Kastamonu merkezi ile havalisinin emir Hüsamettin Çoban tarafından Selçuklular namına fethedildiği hakkında bilgi verilmiştir.

4.6.11 Kastamonu Bankası²⁵¹

²⁴⁹ *Doğruluk*, 22 Kânunuevvel 1930, s. 1.

²⁵⁰ *Doğruluk*, 25 Kânunuevvel 1930, s. 1.

²⁵¹ *Doğruluk*, 25 Kânunuevvel 1930, s. 1.

Kastamonu Bankasının beş ay önce Kastamonu’da kurulduğu, memleketin kredi ihtiyacına çare olduğu, kurulmasından kısa süre zarfından büyük bankalar nasip olmayacak derecede işler yapıldığı, bankanın kurucularının dürst olduğu ve memleket namına iş yaptıkları, bankanın açılmış olduğu vakit “Bizim memlekette bu kadar para ile değil banka, bir bekçi kulübesi dahi kurulmaz” diyenlerin yanıldığı konusuna değinilmiştir.

4.6.12 Kastamonu Tarihi 16²⁵²

Taşköprü’deki Muzaferreddin Yavlak Aslan ve Taşköprüde’ki Medresesi hakkında bilgi verilmiştir. Hicri 729 tarihli kitabesinde Muzaferreddin Yavlak Aslan’ın ismi geçtiği, Muzaferreddin, Gıyaseddin ile birlikte İlhanlı’nın nezdindeyken Gıyaseddin Mesut’un biraderi Rukneddin Kılınç Aslan’a isyan etmiş ve Kastamonu’yu istila ile ilanı saltanat ettiği, Muzaferreddin Yavlak Aslan’ın Taşköprü’de Alisaray civarında Kaş karyesinde Yavlak Aslan namıyla maruf olan türbede metfun olduğu konusuna değinilmiştir.

4.6.13 İkinci Sinema²⁵³

Kastamonu’da ikinci sinema binası faaliyete geçtiğinden bahsedilmiştir. Arifi Zade Ziya Bey ve arkadaşlarının teşebbüsüyle kurulduğu ve sinema binasının Raşit Bey’in Banka sokaktaki eski tiyatro binasında olduğu, ilk olarak meşhur sinema yıldızlarından (Mariyaj ikobini)nin çok güzel temsil ettiği (denizde bir faciası) filmi gösterildiği konusuna değinilmiştir.

4.6.14 Kastamonu Tarihi 17²⁵⁴

Behçet Bey’in Atabey Gazi Cami hakkındaki yazısı irdelenmiş ve bazı saptamalar yapılmıştır.

Behçet Bey bu ifade de dört nokta görmektedir.

A- Bu caminin banisinin Atabey olması.

B- Atabey’in şehrin fatihi olması.

²⁵² *Doğruluk*, 29 Kânunuevvel 1930, s. 2.

²⁵³ *Doğruluk*, 30 Kânunuevvel 1930, s. 1.

²⁵⁴ *Doğruluk*, 1 Kanunisani 1931, s. 2.

C- Bu caminin 672’de tamir görmüş olmasının kitabesinden istinbat edilmesi.

Behçet Bey bu üç noktaya iyiden iyiye tahlil ederek şu neticeyi çıkarmaktadır:

1- Atabey Cami 672 tarihinde inşa edilmiştir.

2- Caminin banisi Çobanlar’dan Kastamonu fatihi olan Atabey Hüsameddin değildir.

3- Bu cami Atabey Muzafereddin Yavlak Aslan tarafından inşa edilmiştir.

4- Kastamonu fatihi olan Atabey’e nispet edilen ve cami dâhilinde bulunan türbenin, caminin banisi olan Atabey Muzafereddin’in Hüsameddin Bey’in oğlu olduğunu ileri sürmektedir. Netice itibariyle Atabey caminin Muzafereddin tarafından yapıldığına hüküm vermektedir ki bu doğrudur ve bu doğruluk lafzan değildir.

4.6.15 Dokumacılık²⁵⁵

Kooperatif, asri iktisat mefhumları içinde ileri bir fikir olduğu kooperatifin mevzuu bahseden bu rolü bugün o şümulleşmiş, o dal budak salmıştır ta ilk mekteplere girmiş ve türlü halkın içlerine karışarak aralarda müspet roller ifa etmeye başladığı, bir İstanbul gazetesinde Kastamonu’da mevcut 4000 tezgâh vücuda getirilmesinin mümkün olup olmayacağı hakkında tetkikat yapılmak istenildiğinden bahsettiği, bu 4000 tezgâh bu dört beş kişi için işlediği, sadece iş bulamazsa o tezgâha müracaat ettikleri konusunda bilgi verilmiştir.

4.6.16 Kastamonu Tarihi 18²⁵⁶

Kastamonu isminin tarihi serüveni irdelenmiştir. Kastamonu ismi tarihi 3 madde de açıklanmıştır.

- 1- “Bizans imparatorluğuna uzun müddet işgal etmiş olan Komnenüs isminde bir hükümdar Türkmenlerin istilalarına karşı bu kaleyi inşa ettiği için bu hükümdar Türkmenlerin istilalarına karşı bu kaleyi inşa ettiği için bu hükümdar namına tevsiim edilmiş ve Kastr Komnenüs denilmiştir. Bilahare bu isim galat olarak telaffuz edilmiş, en nihayet Kastamonu olmuştur (Kastamonu Asari Kadimesi s. 34). Kastamonu şehrinin Bizanslar zamanında kurulduğu muhakkaktır. Belki de bu tarih Bizansta Komnenüs ailesinin hüküm sürdüğü zamana tesadüf etmektedir.”

²⁵⁵ *Doğruluk*, 12 Kânunusani 1931, s. 1.

²⁵⁶ *Doğruluk*, 12 Kânunusani 1931, s. 2.

- 2- “Nasrullah Camii banii sani bulunan Reisülküttap Hacı Mustafa Efendi oğlu Mustafa Aşir Efendi mahdumu Hafit Efendi Eddüreri müntehabatı mensüre fi islahı galatalı meşhure” adıyla yazdığı basma bir kitapta Kastamonu kelimesinin ne suretle meydana geldiğini şu suretle izah etmektedir.
- “Kastamonu: Anadolu’nun sol kolunda, Sinop’a karip bir beldei meşhurenin ismi Kastambol dahi müstameldir. Süryani de iki cüzüden mürekkep Kosta-Bol dan galat olup sanisi, aslına dahi akreptir. Cüzü evveli Kosta, esmai ricalden ve Bol kasaba manasında olmakla banisine nispet kaidesine mebni, manayı türkisi Kosta nam tekfurun binası belde demek olur. Takavor, Ermenice Kral demektir. Biz ondan alıp Tekfur yapmışız. Rumlarda Takiryo derler.”
- 3- “Hafit Efendi eserinde bu hususta bir de istitrat yapmaktadır. Bende müellifi gibi inanmamakla beraber bir vesika olarak aynen derç ediyorum. İstitrat: Ceddi emcedim reisülküttap Hacı Mustafa Efendi, bin yüz senesinde beldeim mezburede kadem nihadei mehdi vücut olmaları mülabesesile ekser ahali hem sohbetimiz olmakla iddiaları, “Kastim Moniden” galat olmasıdır. Güya hini fethinde talebei ulumdan bir şahıs derunu Türk deyü sualinde, şahsı merkun “kastım moni” demiş, kastı maruf, moni, lisanı Rumide ferce ıtlak olunur. Zikrolunan veçhi yerleştirmek acayıpten gamik fikre muhtaçtır.”

4.6.17 Kastamonu Tarihi 19²⁵⁷

Kastamonu isminin anlam ve tarih incelemesi bu yazıda da devam etmiştir.

- 1- “Ahmet Mithat Efendi merhum Hafit Efendi’nin ilk iddiasını teyit eder mahiyette ve Mufasssal” adlı kitabında şu kanaati izhar etmektedir. Kastamonu kelimesinin nereden geldiğini tahkik edemedik ise de zannımıza kalırsa, sureti tahririnden ziyade nasın “Kastanbolu” diye telaffuzları daha doğru olmalıdır. Bizim Bolu deyip yazdığımız kelime, şehir manasında olan Bolis veyahut Polis kelimesi demek olup bu halde Kastan yerine de Kostan kelimesi götürülürse Kostan Poli olmasıyla bu şehri Roma ricali meydanında çok olan Kostan’lardan birisine nispet etmiş oluruz. Ancak bizim bu zannımız bir tarihi hakikat olmayıp bir tahminden ibarettir.”
- 2- “Bende şimdiye kadar yazılmamış ve halk tarafından söylenmekte olan bir rivayetten bahsedeyim: Kastamonu Kalesi o zamanları büyük bir sur ile muhat ve yalnız bir kapısı varmış. “Kale kapısı şimdiki Müfessir Alaeddin mezarlığının cenup cihetine gelen bir yerde ve halen kale kapısı dediğimiz yerde imiş. Kale kapısı kapatıldığı ve bir tehlike karşısında kalındığı vakit tahtezzeimin yolun methali şimdiki Şemsi zade Şükrü Bey’in işgal etmekte olduğu Atabey’deki konağın içinde imiş. Ve mahreç de Arabapazarı civarında bulunuyormuş. Bir gün genç bir kumandan kaleyi muhasara etmiş. Surların metanetinden orayı tahrip de edememiş. Muhasır kumandan burada uzun zaman beklemiş. Kendisi aynı zamanda çok yakışıklı imiş. Kalede mahsur kalan hükümdarın da bir kızı varmış. Kız kumandanı sevmiş ve onu uzun zaman bekletmeye tahammül edememiş, en nihayet kalenin

²⁵⁷ Doğruluk, 15 Kânunusani 1931, s. 2.

altın anahtarlarını kimseden habersiz kumandana atmış, kumandan da bu sayede kaleye girmeye muvaffak olmuş.

Hükümdar kızının bu ihanetini derhal haber almış: Kızın adı da Moni imiş.

Kastın ne idi Moni? diyerek kızı kalenin garp cihetindeki uçuruma atmış. Kız bu esnada kırk parça olmuş. İşte bu “Kastın ne idi Moni” kelimesi tahrif edile edile Kastamonu olmuş. Güya muhasır kumandan da kızın kendisine yaptığı bu iyilikten dolayı o da ona mukabele etmek için atıldığı yere bir türbe yaptırmış ve orayı bir ziyaretgâh haline sokmuştur. Hakikaten bu türbe kalenin şimal garbi istikametindeki burcun birisinde Kırk Kızlar namıyla hala mevcuttur ve son senelere kadar bir ziyaretgâh halinde idi. Bittabi benim bu yazdıklarımızda bir hakikati tarihiye değildir. Rivayetten ibarettir. Fakat bu iddiaların içinde en akla yakın geleni Kastro Kommen kelimesi ile Kastanbol kelimeleridir.”

4.6.18 Tosya Pirinçleri²⁵⁸

Tosya pirinci ve pirinç ekilen arazi hakkında bilgi verilmiştir. Tosya gün geçtikçe memlekette mevcut iktisadi buharia karşı refalı yolu açacağı ve bu suretle yüzümüzü ağartacak bir mevki iktisap ettiği, en mühim istihsal kaynaklarından birine teşkil edecek pirinççilik bu kazamızda gün bir miktar genişlemekte muvaffakiyet izleri üzerinden yürüdüğü, bütün cihan piyasasında kendine has hususiyetle yer tutan Tosya pirinçleri sene âlemşümül bir şöhrete kavuşacağı, Tosyalılar pirinçlerinin, çeltik sahalarının pirinç yetiştirmekteki mükemmeliyetlerini yeni yeni tecrübelerle herkese anlatılabilecek bir vaziyette olduğu, yapılan tecrübeler Tosya çeltiklerinin dünyada yetişmekte türlü pirincin de mükemmel bir surette yetiştirebileceğini meydana çıkardığı konusuna değinilmiştir.

4.6.19 Gazetecilik Mektebinde Vatan Coğrafya Lazım!²⁵⁹

İstanbul gazetelerinden bazıları Amerika’da olduğu gibi memleketimizde de bir gazetecilik mektebi açılmasının ihtiyaç olduğu, maarif vekâleti bir müddet evvel İstanbul Darülfünunun da böyle bir kısmın açılmasının mümkün olup olmayacağını tetkik ettirdiği, İstanbul’da değil Ankara’da bir gazetecilik mektebinin açılması ve orada sırf Amerika’da ve Fransa’da okuyup ta bize kafa tutan züppe ve çıtkırıldım

²⁵⁸ *Doğruluk*, 15 Kânunusani 1931, s. 1.

²⁵⁹ *Doğruluk*, 19 Kânunusani 1931, s. 1.

beylere sade vatan ve Anadolu coğrafyası, sadece vatan ve memleket muhabbet ve kaygısı derslerini okutulması konusuna değinilmiştir.

4.6.20 Gençliğin Faaliyeti²⁶⁰

Kastamonu gençliği arasında bir kaynaşma hareketi olduğu, Kastamonu Ocağı son üç dört sene içinde uhdesinde terettüp edep vazifeyi yapamadığı ve ocağın mukaddes gayelerine ulaşmak için maddi ve manevi hiçbir faaliyet sarf etmediği, iki fırka etrafında toplanan gençliği inkılabın, cumhuriyetin en birinci validesi olan Halk Fırkasının çemberlerine birere halka olarak görüldüğü konusuna değinilmiştir.

4.6.21 Atlamak-Atlatılmak²⁶¹

Atlamak, Atlatılmak konusunda mecazi bir şekilde anlatım yapılmıştır.

“Spordaki atlamaların da şekli çoktur:

- Uzun atlanır, sarıkla, sarıksız yüksekten atlanır.
- Jimnastik salonlarında kasadan, koyundan, beygirden atlanır.
- Kızı çocukları ipten, köy çocukları samanlıktan atlarlar.
- Halep’teki sekiz arşın atlayanlar da yok mudur dersiniz?

Dereden atlamak, pencereden atlamak, kapıdan kovulup bacadan atlamak da her halde büyük bir maharete tevakkuf eder.

Atlamakta, atlatılmakta en mahir bir melekeye malik olanlardan birisi de gazetecilerdir.

Atlamak gazeteciler için en tabi bir harekettir.”

4.6.22 Vazifemizi Bilelim²⁶²

Demokrasi idare edilen memleketlerde milletin hükümete, hükümeti millete karşı hak vazife ve mesuliyetlerini tespit eden bir esas teşkilat kanunları olduğu, mevzu bahsettiğimiz bu teşkilatı esasiye kanunlarının müteakib hak ve vazife ve mesuliyetleri vatandaş layıkıyla bilinmesi ve tatbik edilmesi demokrasinin bekası ve taazzisi için yegâne şart olduğu konusuna değinilmiştir.

²⁶⁰ *Doğruluk*, 22 Kânunusani 1931, s. 1.

²⁶¹ *Doğruluk*, 22 Kânunusani 1931, s. 1.

²⁶² *Doğruluk*, 26 Kânunusani 1931, s. 1.

4.6.23 Gellersinin Ramazan İmamı²⁶³

Ramazan'da anlatılan bir hikâyeye değinilmiştir.

“Bir ramazan senesi Gellersin yaylasında otururlar teravi kıldırarak bir imam bulamamışlar. Aramışlar, taramışlar. Nafile... Bir gün evvel ne yapacağız diye düşünüp dururken hanın önüne başında yeşil sarık sarılı bir adamın geldiğini götürmüşler. Yolcuyu yaka paça ederek kendilerine bir ay için imamlık etmesini teklif etmişler. Adamcağız cahilmiş elhamla kulhuvalhıy bile bilmiyorlarmış. Cahil olduğunu söylese daha fena...

Ötekiler ısrar etmişler.

-Ya imam ol veya imam bul! demişler.

Çar naçar kabul etmiş paarlığa girişmişler; bir aylık imamlık için fitre falan istememek şartıyla kırk koyuna razı etmişler. Namaz vakti imam abdestini almış ve Allahu ekber! diyerek namaza durmuş ve okumaya başlamış.

- Gelirsin yaylasından geçerken tuttular beni. Zorla imam ettiler beni, kırk koyuna razı ettiler beni, Allahu Ekber!

Yirmi rekât teraviyi hep bu minval üzere kıldırılmış.

Gellersinliler imamlarının çabuk namaz kıldırıldığını metede metede bitiremiyorlarmış! Her gece iftarı başka bir yerde yaptırıyorlar hiç yalnız bırakamıyorlarmış.

Günlerden bir gün Araç'ın kadısı devre çıkmış: yolu Gellersine de düşmüş. Köyde iftar etmek lazım gelmiş.

Yemekler yenmiş, teravihe kadar da dereden tepeden görüşülmüş. Görüşülmüş ama imamda da şefaata almış bir çare bulmuş:

-İmamet kadıya terk ederim olur biter!

Namaz vakti gelince kadı,

-Buyurun imam efendi! diye imamı namaza davet etmiş.

-Aman efendim, efendi hazretleri buradayken ben nasıl olurda onların önlerine geçmeye cesaret ederim! Kadı:

-Yok demiş: ben misafirim, misafirlerin imamlığı caiz olmayacağını pek ala bilirsin!

İmam çar naçar yine mihraba geçmiş ve okumaya başlamış:

²⁶³ Doğruluk, 26 Kânunusani 1931, s. 1.

- Gellersin yaylasından geçerken tuttular beni, zorla imam ettiler beni, kırk koyuna razı ettiler beni. Yarısı benim, yarısı kadı efendinin. Allahuekber!

Namaz bu minval üzere kılınmış. Müteakiben hep beraber odaya çekilerek yine görüşmeye başlamışlar.

-İmamınızı nasıl buldunuz?

-Çok iyi, çok muktedir emsaline nadir tesadüf edilir bir şahsiyettir. Fakat kendisine ne ücret veriyorsunuz?

-Kırk koyun veriyoruz efendim.

Kadı kaşkarını çatmış ve şهادet parmağını ta gözlerinin hizasına kadar kaldırarak hiddetle bağırması:

Namazınız sonra kabul olunmaz hiç olmaz seksen koyun verin.”

4.6.24 Kendir Fabrikası²⁶⁴

Kastamonu kendirinin çok meşhur olduğu, Kastamonu’da bir fabrika açmaklığımız eşeddü ihtiyaç haline geldiği, Kendir fabrikası açmaya teşebbüs edildiği gün Kastamonu’dan işten anlayan bir heyeti kendir fabrikası kurulu olan yerlere gönderilmesi gerektiği ve heyet oralarda yaptığı tetkikatı Kastamonu'nun hususi vaziyetleriyle karşılaştırması ve ondan sonra işe başlanması gerektiği konusuna değinilmiştir.

4.6.25 Kürt Ağasının İmamı²⁶⁵

Yazıda Ramazan fıkrasına yer verilmiştir.

“Bizim Akdoğanlı zade Faik Beyin tabiri veçhiyle işi süslü çıkarmış. Ramazan yaklaşmış; bakmışlar, camiin hiçbir noksanı yok. Sadece imam lazım. Bu kadar güzel camiye bir köylü imam da getirecek değiller a... Hemen birisi şehre koşmuş, güzel sesli, eli, ayağı pak bir imam bulmuş ve köye götürmüş.

Ağa, camiin küşat resmini yapmak için civar köylerden birçok kimseleri de davet etmiş... Yemekler yenmiş, hoş beslen sonra sıra namaz kılmaya gelmiş. Herkes apteslini almış; camiye girilmiş...

²⁶⁴ *Doğruluk*, 2 Şubat 1931, s. 1.

²⁶⁵ *Doğruluk*, 2 Şubat 1931, s. 1.

Şehirli imam mihraba geçmiş ve namazını kıldırılmış, duasını yapmış... Tam sokak kapısından çıkacağı sırada ensesine,

Şırakkk... diye tokat inmiş. Hoca,

-Ne o, ne oluyoruz derken ikincisi...

-Patt...Kütt... tokatlar inmeye başlamış.

Şaşırın imam bir tarafa sıyrılmış. Bakmış ki kendisine dayak atan adam, ağanın oğlu... İmam, daha işin ne olduğunu sormaya vakit bulamadan öteki:

-Sen utanmadın mı, O kadar cemaatin içinde babamın önüne geçmeye? diye çıkışmaya başlamış.

İmam güçlü kuvvetli bir adam olan ağanın oğluna belki daha fazla kötek yerin diye bir şey söylememiş ve hali ağaya şikayet etmiş.

Ağa kaşlarını çatmış vaziyetini almış.

-Yokk.... İmam Efendi... demiş. Sen de o kadar ileri gitme!”

4.6.26 Tiftik İşi Nasıl Halledilebilir? ²⁶⁶

Tiftiğin vaziyeti son zamanlarda iyi olmadığı, yüz kuruştan fazla satılan tiftiğin, yetmiş kuruşa dahi bulunamadığı, stokçuluğun baş gösterdiği, tiftik ile geçinen köy ahalisi ve tüccarların bu durum karşısında zorlandığı, Avrupa fabrikaları ellerindeki iplikleri satamadıkları için tiftikte işleyememeleri sebebiyle tiftiklerin elde kaldığı konusunda bilgi verilmiştir.

4.6.27 İnözü, Çaylak, Kıyık²⁶⁷

Yazıda Ramazan fıkrası anlatılmıştır.

“Çaylayık köyünün ağası ramazan için bir imam tutmuş. İmam teravihi (Errahmani) suresi ile kıldırıyormuş... Her gece rekâtların birinde:

- Rabbul meşrikayni ve rabbulmagriben febi... Allahuekber diyormuş.

Bir gün, iki gün hep bu sözler... ağayı kızdırmış, imamı çağırmış,

²⁶⁶ *Doğruluk*, 9 Şubat 1931, s. 1.

²⁶⁷ *Doğruluk*, 9 Şubat 1931, s. 1.

-Ne demek, senin paranı meşrik ve mağripteki mi veriyorda her gece onları okuyorsun! Senin paranı veren biziz biz!

İmam sormuş:

- Ne okuyayım?

Ağa gayet cevap vermiş.

- İnözü, Çaylayık, Kıyık Allahuekber! de kâfi...”

4.6.28 Milli İktisat Cemiyeti Çalışıyor²⁶⁸

Milli İktisat Cemiyeti’nin kuruluşundan kısa süre zarfından büyük işler yaptığı ve memleketin iktisatı geliştiren faaliyetleri olduğu, Cemiyetin en mühim çalışmalarında biri 1930 senesinde gerçekleştirilen büyük ziraat kongresinin olduğu hakkında bilgi verilmiştir.

4.6.29 Cumhuriyet Halk Fırkası Millet Huzurunda²⁶⁹

Mustafa Kemal Atatürk’ün üç ay süren memleket dâhilindeki seyahatler, Türk milleti için sahada kıymetli bir tenvir ve irşat vasıtası olduğu vatanın menfaat ve selametini istihdaf eden mühim kararların verilmesine de sebep olduğu, Ulu Gazimiz icra buyurduğu bu uzun seyahatlerinde memleketin sahibi hakikisi halkla, köylü münevverlerle velhasıl sınıf millet efradı görüşerek memleketin dertlerini, ihtiyaçlarını, ıstıraplarını dinledi, onlara derman veren faydalı tavsiyelerde bulunduğu hakkında bilgi verilmiştir.

4.6.30 Memurlar ve Halk²⁷⁰

Demokrasi idare edilen memleketlerde halk memurların münasebetleri aynı aileye mensup iki ferdin yekdiğeri münasebetlerinden farksız olduğu, memleketimizde memur halk arasındaki münasebet dürüstlük, samimiyet ve nezaket hudutları içinden dışarı çıkmaması gerektiği, halkın ruhundan kopan kanunları tatbik etmekte mükellef

²⁶⁸ *Doğruluk*, 16 Şubat 1931, s. 1.

²⁶⁹ *Doğruluk*, 12 Mart 1931, s. 1.

²⁷⁰ *Doğruluk*, 18 Mart 1931, s. 1.

memurlarımız vazifelerine devam ederken halkın küçük bir itimatsızlığını tahrike çalışılmaması ve memurun ufacık bir dikkatsizliği halkı hükümete âdemi itimada sevk edebileceği konusuna değinilmiştir.

4.6.31 Ben ve Fırkam²⁷¹

Yazar kendisi ve görüşleri hakkında bilgi vermiştir. Kendisinin ilk mektep muallimi olduğu, fırkasının inkılabın fırkası, Cumhuriyetin fırkası, hakikatin fırkası, bütün Türkün fırkası, Gazinin fırkası, fırka içinde vazifesinin, memleketin istikbalini, kendilerine tevdi edeceğimiz bugünün çocuklarını, fırkanın prensiplerine, arzu ve isteğine göre hazırlamak ve büyötmekten ibaret olduğu konusunda bilgi verilmiştir.

4.7 Kastamonu Gazetesi Yazıları

Kastamonu Gazetesi vilayetteki ilk gazetedir. Mart 1872 tarihinde İbrahim Ethem Pertev valiliğı döneminde yayın hayatına başlamış ve 30 Mayıs 1938 tarihinde kadar 66 yıl yayın yapmıştır. Gazetede ağırlıklı olarak vilayet haberlerine yer verilmiş ve çeşitli resmi ilanlar yayınlanmıştır.²⁷² Kastamonu'dan birçok isim gazetede yazılar kaleme almıştır. Yazı kaleme alanlardan biride Kastamonulu Talât Mümtaz Yaman olmuştur.

Talât Mümtaz Yaman'ın Kastamonu Gazetesi'nde 13 yazısı saptanmıştır. Yazılarından biri genel siyaset, on ikisi ise Kastamonu ile ilgilidir.

Yazılar:

- 1- İktisat Siyasetimiz
- 2- Halkevinde
- 3- Halk Bilgisi Derlemeleri 1-2
- 4- Kastamonu'da Derlenen Atasözleri 1-2
- 5- Kastamonu Koşmaları 1-2-3-4-5-6-7

²⁷¹ *Doğruluk*, 18 Mart 1931, s. 1.

²⁷² Mehmet Serhat Yılmaz, *II. Meşrutiyet Devri Kastamonu Basın Tarihi (1908-1918)*, Berikan Yayınevi, Ankara 2008, s. 16-35.

4.7.1 İktisat Siyasetimiz²⁷³

İsmet Paşa'nın, dördüncü Milli Tasarruf ve İktisat haftasını açtığı, milletin başvekilinden Milli İktisat ve Tasarruf mücadelesi için, gelecek sene içinde yapacağı işler hakkında yeni işaret ve talimatını alacağı, İsmet Paşa'nın, iktidar mevkiinde kaldığı senesi, memleketin sahada olduğu milli iktisat sahasında refaha ulaşması uğrunda, hükümetle milletin yeni adımlar atmasına sebebiyet verdiği, Başvekilin son Zonguldak kömür havzasında yaptığı faydalı seyahati, seyahatlerde edindiği kıymetli intibaları, memleketin sanayi hayatında atılması zaruri yeni adımlar hakkında alakadarlara ve efkârı umumiyeye bildirdiği isabetli noktai nazarakarı büyük bir delili olduğu konusuna değinilmiştir.

4.7.2 Halkevinde²⁷⁴

Halkevi musiki şubesinin on beş günde, sonraları ise haftada bir olmak üzere tertip ettiği musiki müsamesesinin birincisi, geçirdiğimiz perşembe günü akşamı, Halkevi salonunda verildiği, bir piyano, iki keman ve bir klarnetten tereküküp eden bir salon takımı, verdiği ilk müsamere memlekette nazarlarını kendisinde çekecek mühim bir kudret ve kabiliyeti gösterdiği hakkında bilgi verilmiştir.

4.7.3 Halkbilgisi Derlemleri²⁷⁵

Yazar, Kastamonu'da topladığı halkbilgisi derlemelerine yer vermiştir.

- At elin heybe emanet,
İşimiz dehçüştan ibaret.
- Al demiri sat demiri,
Bizim oğlan ne gemiri.
- Adından heyebeti yaman
- Aş kaşığı, iş keşiğe.
- Aşım yok taşacak,
Kocam yok boşayacak.
- Ayağında tek nalı yok, Hasan Dağı'na oduna gider.
- Az buçuk aşım,
Kavgasız başım.

²⁷³ *Kastamonu*, Birinci Kanun 1933, s. 1.

²⁷⁴ *Kastamonu*, Birinci Teşrin 1933 s. 2.

²⁷⁵ *Kastamonu*, 3 Sonkanun 1935, s. 4.

- Atan binildiği zaman, koşturak meydanı bilmek gerekir.
- Akacak kan damarda durmaz.
- Al atını, kaldır tımarını.
- Asmada lamba, her lafa kanma.
- Altta kalanın canı çıksın.
- Akmasa da damlar.
- Al dokuza, sat sekize, Bin kayığa geç sakıza.
- Arefe günü yalan söyleyenin, bayram günü yüzü kara çıkar.
- Aklımı aldım, haydan gülünce.
- Altım bok üstüm bok, rahatım beyde yok.
- Armut piş, ağzıma düş.
- Ağır ol da Kamil desinler.
- Ayı kaval çalmaz.
- Al pazarından sat pazardan.
- Aşağı imaret safalan, bize gelsin laf alan.
- Ayı kazana, maymun tencereye.
- Atımı nallatırım, derdimi anlatırım.
- At üstünde evvelce doğan taşlık şimdi eşek üstünde soğan taşıyoruz.
- Ağzı açık ayran delisi.
- Ayı gibi tabanını yalar.
- Attan düşen ölmez de eşekten düşen ölür.
- Ayvaz kasap, hep bir hesap.
- Aç koma arsız edersin, kitleme hırsız edersin.
- Ahlat göynümeyince yenmez.
- Ahlatın iyisini aylar yer.
- Altın yere düşmekle pul olmaz.
- Avaraların hoş kahrası.
- Avaraların boş kalfası.

4.7.4 Halkbilgisi Derlemeleri²⁷⁶

- Beyaz kedinin pamukçuya zararı vardır.
- Bu abdestle daha çok namaz kılar.
- Beni sokmayan yılan bin yaşasın.
- Bu saç değirmende ağartmadık.
- Ben eşek olduktan sonra, üzerime binen çok bulunur.
- Bakarsan bağ olur, bakmazsan dağ olur.
- Biz yidik allah arttırsın, sofrayı kuranlar kaldırsın.

²⁷⁶ *Kastamonu*, 10 Sonkanun 1935, s. 2.

- Ben diyorum deve kuşu, sen diyorsun yüzük kaşı.
- Bir garip başım var, meyhanada ne işin var.
- Ben diyorum kalede börek, sen diyorsun harmanda direk.
- Benim oğlum bina okur, döner döner gene okur.
- Bana gelinceye kadar sabah olur.
- Bir ipten iki canbaz oynamaz.
- Ben diyorum bayram haftası, sen diyorsun hambar tahtası.
- Burnundaki kılı başkasına çektirmez.
- Buz üstüne yazı yazar.
- Baş başa bağlı, baş şeriata bağlı.
- Baş olda istersen soğan başı ol.
- Bir ağaçtan çek küreğinde olur, bok küreği de.
- Bin işçi, bir başçı.
- Biz hancı, siz yolcu iken yine görüşürüz.
- Çizmeden bozma pabuç eskisi.
- Çabuğumuz maç, yaşamamız tam.
- Çay akıyor gözün bakıyor.
- Çok keyif keder verir.
- Çocukla bulgur yine, üstüne kusar.
- Deve gibi ardında siyer.
- Damarı gür olsun.
- Dağ deyip dangırdama, dağların sahibi vardır.
- Dökülen desti kabını doldurmaz.
- Dışı seni yıkar içi beni.
- Düğün besledim danaya uydu, dana besledim düğene uydu.
- Derdini biz çekeriz, balını el yer.
- Devenin silintisi katıra tay olur.
- Eden bulur, inliyen ölür.
- Eşeğin canı yanınca atı geçer.
- Elinden geleni ardına koyma.
- Eşeğinin alını sakar, kendi adına bana takar.
- Fukarının kestanesi pölüttür.
- Geçmişe mazi, yenmişe kuzu derler.
- Gezen kadın kov getirir, esen rüzgâr kar getirir.
- Geldi kör, gitti kör, kendi işini kendin gör.
- Gelelim çam kertmesine.
- Gavurdan dost, tilki derisinden post olmaz.
- Gün battı gavur yattı.
- Gecenin ayazına, kararının piyazına inanılmaz.
- Hocanın karnı beş biri, doyarsa dördü boş.

- Haftada bir deri gelir, her şeyin yeri gelir.
- Her dağın kendine göre dumanı vardır.
- Hobu leyleğin dayısı, herkesin canı başı kayısı.
- Hatırımızda var katırımız da var.
- Hem ziyaret hem ticaret.
- Horoz çok olan yerde sabah geç olur.
- İşini bil, aşını bil, eşini bil.
- İp özengi, tahta kılınç.
- İnsan kıymetibi insan bilir, altın kıymetini sarraf bilir.
- Kel buldu yiyecek, emmisi kaldı gel diyecek.
- Kelin medarı olsa kendi başını kaşır.
- Kurt kısmetini yer.
- Karnının karası var.
- Korkak tilki burnundan tutulur.
- Köpeksiz köy bulmuşlarda değneksiz geziyorlar.
- Kınama, başında bulursun.
- Kadının fendi erkeği yendi.
- Kazandibine varma kara bulaşır.
- Kurt kocayınca köpeğin maskarası olur.
- Kanı kan ile yumazlar kanı ile yurlar.
- Kovcu kodak, sivri dudak.
- Komşunun kilimi olsun bir ucuna bende otururum.
- Kardeşi kardeş yaratmış kesesini ayrı yaratmış.
- Kanbersiz düğün olmaz.
- Kavilsiz giren haksız çıkar.
- Küstüğüm dağın oldununu yakmam.
- Kahve döğücüsünün hık deycisi.
- Kedi sirke içmez.
- Kuruya kurt düşmez.
- Kıyısında kazığı, evinde azığı yok.
- Kahve yemenden, bülbül çimenden gelir.
- Kişi umduğunu değil, bulduğunu yer.
-

4.7.5 Kastamonu’da Derlenen Atasözleri²⁷⁷

- Çubuk yaşken eğilir.
- At denize bir ekmek, balık bilmezse halık bilir.

²⁷⁷ *Kastamonu*, 17 Sonkanun 1935, s. 3.

- Harman, rüzgâr eserken savrulur.
- Dana daşağından böğürür.
- Para, Karadenize yol eder.
- Üstüne lazım olamyan lafa karışma.
- Dibini görmediğin göle taş atma.
- Halk içinde arif ol ki sözü evvel söyleme, söz sana sorulmayınca sen önünden söyleme.
- Az veren candan, çok veren maldan.
- Dilim seni dilim dilim dilerim. Başıma her ne gelirse senden bilirim.
- Bana benden olur her ne olursa, başın; rahat bulur, dilim durursa.
- Akşamki işini sabaha bırakma.
- Akşamın hayrından, sabahın şerrinden iyidir.
- Söyle bilirsən, doğru söyle sözünden ibret alsınlar, söz bilmezsen söyleme, seni bir adam sansınlar.
- Korkulu düş görmektense, uyanık yatmak hayırlıdır.
- Ayağını yorganına göre uzat.
- Gülme komşuna, gelir başına.
- Çalma kapısını çalarlar kapını.
- Şehirli birden buçuktan, köylü dandan biçikten.
- Aslan yatağından belli olur.
- Kebe altından er yatar.
- Er olan ekmeğini taştan çıkarır.
- Herkesin kalbinde bir aslan yatar.
- Erkek aslan da, kadın aslan değil mi?
- Minareyi çalan kılıfını hazırlar.
- Yılan ne kadar eğir gitsede deliğe varınca doğrulur.
- Bal getirenden pekmez sakınılmaz.
- Varma muhanetin üstüne, yiğit edersin.
- Çok yaşayan değil, çok gezen bilir.
- Yay vuranın, kılıç kuşananın.
- Parayı veren düdüğü çalar.
- İyiliğe kötülük her adamın kârı, kötülüğe iyilik er adamın kârıdır.
- Kirli el çamurlu su ile yıkanmaz.
- Bir pire için bir yorgan yakar.
- Pireyi gözünden nallar.
- Bir at nalı yüzünden koca bir muharebe harebe kaybolur.
- İşe başlamak değil, onu bitirmek marifettir.
- Doğru söyleyini dokuz köyden kovarlar.
- Çam sakızı, çonam armağını.

4.7.6 Kastamonu’da Derlenen Atasözleri²⁷⁸

- Korkak bezirgân ne kâr eder ne ziyan.
- Çobana yağ kayısı, keçiye can kayısı.
- Bugünün yumurtası, yarın ki tavuktan iyidir.
- Boşboğazlık kadın doyurmaz.
- Elin ağzı torba değilki çekip büzesin.
- Başa gelen çekilir.
- Başına gelmeyen bilmez.
- Akılsız kafanın taban çeker zahmetini.
- Eşek Kabeye gitmekle hacı olmaz.
- Yivrik at yemini kendi arttırır.
- Sakla samanı, gelir zamanı.
- Vurursan acıt, yidirirsen doyur.
- Bağa bak ki üzüm yemeye yüzün olsun.
- Kısmetinde varsa kaşığın da çıkar.
- Vakitsiz öten horozun ömrü az olur.
- Özengi patırtısına pabuç bırakılmaz.
- Tok açın halini bilmez.
- Kalın incelinciye kadar ince üzülür.
- Armutla ekmek pişmez.
- Her söz her yerde denmez.
- İki karpuz bir koltuğa sığmaz.
- Düşenin dostu olmaz.
- Sel gider kum yerinde kalır.
- Elopulu hilebazdır. Kimse bilmez fendini, Her kime iyilik edersen sakın ondan kendini.
- Ayı inine dalanmaz.
- Yılınanın kafasını küçükken ezmek gerektir.
- Er kuzuya güç yetmez.
- Büyük başın büyük ağrısı olur.
- Deveyi yardan uçuran bir tutam ottur.
- Boş laf para etmez.
- Dağ dağa kavuşmaz, insan insan kavuşur.
- Deve büyük ot yer. Şahin küçük et yer.
- Altın tutmaya gümüş el gerek.
- Herkes sıfatını söyler.
- Sağ gözünü sol gözüne inanma.
- El elden üstündür.

²⁷⁸ *Kastamonu*, 21 Sonkanun 1935, s. 3.

- Her yiğidin bir yoğurt yemesi olur.
- Ağzı açık ayran delisi.
- Herkesin kazanı kaplu kaynar.
- Kazan yanına varma, kara bulaşır.
- Küp yuvarlanmış, kapağını bulmuş.
- Kişi refikından azar.
- Adama dayanma ölür, ağaca dayanma kurur.
- Kimsenin kimseye faydası olmaz.
- Aç gözünü, açarlar gözünü.
- İşleyen katırın boynu boncuklu gerek.
- Akıl yaşya değil baştadır.
- Akıl, yiğidin sermayesidir.

4.7.7 Kastamonu Koşmaları²⁷⁹

- 1- Tacirin iyisini yüke mi tutarlar,
Çürük kısmını suya mı atarlar,
Sizde adet böyle midir a güzel,
Gelin ile kızı bir mi tutarlar.
- 2- Ferhat'mı derler şu dağları delene,
Canım kurban olsun yar yolunda ölene,
Kefen sarmazlarsa yar yolunda ölene,
Yavrumun çevresine sarsınlar beni.
- 3- Dervişler giyer üç yivli tacı,
Yüreğime düştü yine bir incecik acı,
Lokman hekimi gelse bulmaz derdime ilacı,
Meğer Allah'tan olsa derdime bir çare benim.
- 4- Güzek olanın beyazdır teni,
Dünya malını verseler vermem seni,
Güzelin de kahrı çirkinin sitemi,
Genç yaşımda ihtiyar etti beni.
- 5- Sevdiğimde başında allı bürüncek,
Aklım başımdan gitti yine yâri görüncek,
Ağalığından mı düşersin a güzel,
Benim gibi edna kula meyil verincek.
- 6- Karşıdan karşıya halep mi kurdun,
Ya da türlüki veremleri kalbime kuydun,
Ellere de üç beş tane yar verdin,

²⁷⁹ *Kastamonu*, 24 Sonkanun 1935, s. 3.

- Banada birtaneyi çok mu gördün.
- 7- Karşıdan karşıya olur mu böyle,
Sen kimin yârisin güzel, doğruyu söyle,
İki elim böğrümde kaldı merhamet eyle,
Merhametsiz yâre düştüm neleyeyim.
- 8- Gitme yavrum gitme, yine yollar boş değil,
Ne kadar gülsem, oynasam garip gönül hoş değil,
Bizimde başımıza verdi bu belayı,
Başkasına vermesin, çekilecek iş değil.
- 9- Çoşkun da çaylar akıp durulmayınca,
Bizim de işimiz yedi mahkemeden duyulmayınca,
Etimde lime lime olup kıyılmayınca,
Nafile vermem seni, yâd ellere yârim.
- 10- Yüce dağ başında bir bölük kar idim,
Rüzgârda estikçe salkım salkım eridim,
Yâda evvelce yârin sevgilisi ben idim,
Şimdi kapılardan bakan el oldum.
- 11- Bir gül diktim deniz kenarına tutarsa,
Bülbül de konup dalına öterse,
Benimde vadem yârden evvel biterse,
Kırmızı taş diksinler mezarımın başına.
- 12- Sevdığım dedikçe yine gönlüm büyüdü,
Sen de kimden aldın a güzel bu öğüdü,
Ta ezelden bu huyların yokudu,
Yeni dostların mübarek olsun, şimdenkeri.
- 13- Çoşkun sular akar akar durulmaz,
Gçeti gençliğin çağı çare bulunmaz,
Gidiyorum ahrete gözüm yumulmaz,
Hasret kıyamate kaldı, yanar ağşarım.

4.7.8 Kastamonu Koşmaları²⁸⁰

- 14- Görüyorum sevgilim senin de haberin olsun,
Domurcuk güllerin sararsın solsun,
Senden başkasını seversen iki gözün kör olsun,
Hasret kıyamete kadlı yanar ağlarım.
- 15- Açma pencereyi güzel girmesin yeller,
Sanada yanık olduğumu duymasın eller,

²⁸⁰ *Kastamonu*, 28 Sonkanun 1935, s. 3.

- Yavrumun bahçesinde açan domurcuk güller,
Domurcuk güllerden kokmayı nasip eyle yarabbi.
- 16- Arkım ayıklandı, suyun akmadı,
Nazlı yârim de dönüp ardına bakmadı,
Çok yar gördüm ama senin gibisi çıkmadı,
Boş yuva beklemiş yoz kuşa döndürdün beni.
- 17- Kâtip olan kâtip yazıdan gayriye bakmaz,
Kişi de sevdiği yâri dilinden bırakmaz,
Seni gidi Allahtan korkmaz, kuldan utanmaz,
Gönül defterinden mi sildin beni.
- 18- Yeşil yaprak üstünde kırmızı gül goncası,
Nerelere gitti aslanım koynumun eğlencesi,
Binbeşyüz altın değer nazlı yârin bir gecesi,
Yârsiz geçen ömrüm of, of.
- 19- Çırpına çırpına yuvamdan uçtum,
Gizlene gizlene diyarı gurbete düştüm,
Anamdan babamdan vazgeçtim ayrı düştüm,
Ya sen gel, ya ben varayım sevgilim.
- 20- Sabah oldu şafak yeri atıyor,
Herkes domurcuk gülü bağına basmış yatıyor,
Bize de kuş tüyü yastık diken oldu, batıyor,
Yârsiz geçen ömrüm of, of, of...

4.7.9 Kastamonu Koşmaları²⁸¹

- 21- Sabah oldu tan yerleri ışıdı,
Garip bülbül gül dalında üşüdü,
Benim yârim her gün bana eş idi,
Hasret kıyamete kaldı yanar ağlarım.
- 22- Açıldı çiçekler, gelmedi yazlar,
Deniz kenarına dizilmiş ördekler kazlar,
On beş yaşında gelinlik kızlar,
Muradıma ermedim yanar ağlarım.
- 23- Kaçma sevgilim kaçma ben adam yemem,
Ellerin sevgilisine benimsin demem,
Yâda sırlarımı senden, başkasına demem,
Yarın geceki dostların mübarek olsun.
- 24- Çekin kır atımı nalbat nallasın,

²⁸¹ *Kastamonu*, 31 Sonkanun 1935, s. 3.

Kesiverin kellemi kanım yere damlasın,
İpekli mendili yüzüme örtün sinekler konmasın,
Yâda yarsız geçen ömrüm of of of.

- 25- Uzun kavak ne uzarsın boşuna,
Hiç yanıklık gelmedi mi senin başına,
On beş aydır verdiğim emekler gitti boşuna,
On beş yaşında düştüm bu sevdaya ben.
- 26- İzmir'in içinde midem bulandı,
Okundu fermanım, kalbim inandı,
Herkes yârine doydu, gönlü usandı,
Bizim divane gönül douy usanmaz.
- 27- Gel dedikçe a yavrum benden ıradın,
Siyak zülfünü ak gerdana taradın,
Akıbet ayrılmak mıydı muradın,
Ayakların pınar, başın göl olsun.
- 28- Vapura binerken kunduram kaydı,
Verdiğin ipekli mendili dalgalar aldı,
Yine hasretlik kıyamete kaldı,
Hasret kıyamete kaldı yanar ağlarım.
- 29- Çaydan mı geçtin sevgilim, paçaların yaş gibi,
Dün gece koynumdan çıktın kınalanmış koç gibi,
Sen de yüreğimi erittin ocaktaki kızgın taş gibi,
Hasret kıyamete kaldı yanar ağlarım.
- 30- Havanın yüzünde a yavrum yıldız piyade,
Yaşın küçük amma sevgilim derdin ziyade,
Yâda gel seninle ayart olalım تنها bir yerde,
Ya senin derdin ziyade ya benim sevgilim.
- 31- Nereden baksam güzel, servi boyun görünür,
İpekli entarin nereden baksam bilinir,
Beni senden seni benden ayıran kıyamete dek sürünür,
Hasret kıyamete kaldı yanar ağlarım.
- 32- Ne gezersin güzel bağda bahçede,
Hiç merakın kalmadı altın akçada,
Bir top gülüm vardı, kaldı sizin bahçede,
Al gülünü ver gülümü kokayım sevgilim.

4.7.10 Kastamonu Koşmaları²⁸²

- 33- Karşıdan geliyor bir huri melek,
Beni yaktı kendine gasbenlek, bilerek,
İnşallah benim olursun güzel, gitgidelek,
Ya sen benim olursun ya ben senin sevgilim.
- 34- Yücede dağ başında sevdiğim bir bölük duman,
Dumanın yüzünden halim pek yaman,
İnanırsın sevdiğim öldüğüm zaman,
Hasret kıyamete kaldı yanar ağlarım.
- 35- Duman olsam sevdiğim, çölden çöle çekilsem,
Yağan yağmur olsam, yârin üstüne dökülsem,
İlik düğme olsam, yârin göğsüne dikilsem,
Seyreyle sen yar ile olan cümbüşü.
- 36- Dumanlandı sevgilim, şu garip dereler dağlar,
Bir yanım ah çeker, bir yanım kan ağlar,
İşte ben gidiyorum sevdiğim seni kim eyler,
Eylerse de yine ala gözlü yavrum eyler.
- 37- Vardım yârin bahçesine ucu ortası yok,
Ortasında kuyusu var içecek tası yok,
Gönül dedikleri bir sırça çanak,
Kırılınca yapacak ustası yok.
- 38- Esme rüzgâr esme yüksek tepelerden buğdaylar çeç olur,
Sevip sevip ayrılması a yavrum pek güç olur,
Ya da seversen a yavrun güzelini sev,
Çirkin ile sabah olması çok güç olur.
- 39- Buradan geçtiğinde söğüt yaprağı göğüdü,
Sende evvelce güzelim böyle huylar yoğudu,
Güzelim, diya a yavrum niye gönlün büyüdü,
Mağrurlanma sevdiğim, senden başka güzel çok.
- 40- Yeşil ördek gibi gezem göllerde,
Knadım kırıldı, kaldım çöllerde,
Anasız, babasız gurbet ellerde,
Ben ağlamayım da kimler ağlasın.
- 41- Geceleri ateş olur yanarım,
Gündüz de pervane olur döneri,
Ben yârimi aya, güne sorarım,

²⁸² *Kastamonu*, 4 Şubat 1935, s. 3.

- Aylar, günler yârden verin haberi,
 42- Karadır benzi, buğdayı rengi,
 Dünyalar içinde yoktur menendi,
 Bende sevişmem, eller güvendi,
 Ya ben ağlamayım da kimler ağlasın.
 43- Yazmalar içinde karalı yazma,
 Güzeller içinde melül gezme,
 Yazarsan mektubu kahirli yazma,
 Kahrin ile öldürürsün sen beni.

4.7.11 Kastamonu Koşmaları²⁸³

- 44- Şu karşıki sıra sıra meşeler,
 Acab da gizler mi bizi kıyılar köşeler,
 Arzuhalim yazsın, beyler, paşalar,
 Arzuhalim yazan dostlar ağlasın.
 45- Ey bülbül, daldan dala olur mu sekiş,
 A kız senin içindir gül ile ettiğim çekiş,
 Yârin de iğnesiyle dikilen dikiş,
 Kıyamete kadar sökölmezmiş.
 46- Çaldım taşa namusumu arımı,
 Sarf eyledim dünya dolu malımı,
 Kim ağlattı benim nazlı yârımı,
 Kirpikleri top, top olmuş kan ağlar.
 47- Güzel seninle, yiyip içtiğim,
 Çözüp düğmelerini ak göğsünü açtığım,
 Şimdi faydasız, senin benden kaçtığın,
 Önce yanıma gelmemeliydin güzel.
 48- Karalar giydim, yastadır başım,
 Kudretten çekilmiş karadır kaşın,
 Yârin mi öldü, yoksa kardeşin,
 Derdini kara topraklara dök güzel.
 49- Karlar yağdı ulu dağın başına,
 Tanrı özenmiş senin karakaşına,
 Yeni girmişsin 13-14 yaşına,
 Acırım güzel düşmemişsin eşine.
 50- Gece, gündüz ah ederek ağlarım,

²⁸³ *Kastamonu*, 4 Şubat 1935, s. 3.

- Aklıma geldikçe karalar bağlarım,
 Şu sarıçiçekli yeşil dağlarım,
 Güzel derdini şöyle dinleyim.
- 51- Akar gider coşkun çaylar durulmaz,
 Geçti güzelliğin çağı, çare bulunmaz,
 Yürü dinsiz imansız haktan korkmaz,
 Hasret kıyamete kaldı; yanar ağlarım.
- 52- Aksine devreyledi devran felek,
 Bedava gitti verdiğim emek,
 Sevda çöllerinde yârim diyerek,
 O da bizim gibi yar der mi böyle.
- 53- Ata da baha mı yeter koştugu zaman,
 Yiğide baha mı yeter coştugu zaman,
 Vezierde köprüsünü geçtiği zaman,
 Yiğit olan çok mert olur, of of...
- 54- Hekimler bulmadı derdime derman,
 İçtim ecel şerabını çekildi mi kervan,
 Yazıldı takdirde böyle imiş ferman,
 Esrarime vakıf olan ağlasın.

4.7.12 Kastamonu Koşmaları²⁸⁴

- 55- Yine dalgalandı dereler dağlar,
 Bir yanım ah çekip bir yanım ağlar,
 Gurbet elde ölenin çenesini kim bağlar,
 Ağlarsa bana garip anam ağlar.
- 56- Gider oldum, eşim dostum darıldı,
 Gitme dedi yar boynuma sarıldı,
 Bize de kısmet gurbet elden verildi
 Ya da ben ağlamam da kimler ağlasın.
- 57- Ne tecelli arslanım bu ne hikmet,
 Cihane serpilir daneyi kısmet,
 Dertlileri gurbet elde bırakın akıbet,
 Dertsizlerin derdini bize mi verdin ey felek.
- 58- Çinil çinil de çinler yaylanın taşı,
 Zarılı zarılı öter sılanın kuşu,
 Kendi sılasına sığmayan kişi,

²⁸⁴ *Kastamonu*, 21 Şubat 1935, s. 3.

- El sılasına sığar mı yarabbi.
- 59- Gurbet eldir koç yiğidin vatani,
Aramazlar gurbet elde yüteni,
Ak gülün kore çakırdikenî,
Kokup da eğlenem mezara kadar.
- 60- Karlı dağlar aşmayınca yol olmaz,
Altın yere düşme ile pul olmaz,
Yiğidin başına gelmedik hal olmaz,
Her başa gelene gülmeli değil.
- 61- Bülbül seher vakti ağlar ekseri,
Bülbülün gözün yaşın deler mermeri,
Sen ağlarsın, gülün yoktur haberi,
Yazıktır ömrüne divane bülbül.
- 62- Yârin parmağında al kaş'ı yüzük,
Uzak değil yakındayım gel bir yol gözüük,
Sana hayıf ise bana da yazık,
Yar aşkına dolanayım mezarı.
- 63- Ötüşür keklikler ses verir kaya,
Benzettim cemalin gûnahtır aya,
Ben güzelim diye nedir bu aya,
Seni güzel deye kölen mi olmalı.
- 64- Kaşların mihrabdır gözlerin elmas,
Geçer, bu güzellik sende de kalmaz,
Sonradan gelirsın ama gönlüm almaz,
Geçer hüsnün baharı güzel.
- 65- Keten gömlek giyer yar dizinde,
Arzumanın kaldı ala gözünde,
Beş ben gerdanında bir de yüzünde,
Sayılmaz benleri binden ziyade.

4.7.13 Kastamonu Koşmaları²⁸⁵

- 66- Keten gömleğimin yenleri kısa,
O yâri gördükçe başlarım yassa,
O yar keklik olsa koysam kafese,
Karşısına geçsem gönlüm eylesem.
- 67- Dilara cevri karnımız toktur,

²⁸⁵ *Kastamonu*, 28 Şubat 1935, s. 3.

- Tükenmez esrarım söylesem çoktur,
Şimdi güzellerde mürüvvet yoktur,
Derdine beyhude hiç yanma gönül.
- 68- Ketende gömlek geydirdim etekleri kısa,
Haçan aklıma gelsen başlarım yasa,
Şahin olsan koysam seni kafese,
Geçsem karşına garip gönlüm eğleşem.
- 69- Cennetten mi kovdular huri başlı,
Eşinden mi ayrıldın gözlerin yaşlı,
Yüzükler yaptırdım cevahir taşlı,
O da parmağına dar mı geldi güzel.
- 70- Sarıçamın dibindedir yongası,
Nazlı yarın yan cebinde aynası,
Gerdan altı sarı çek yaylası
O yaylanın içinde bayılıp kalsam of
- 71- Tam on bir ay deyince göründü dağlar,
Oturmuş nazlı güzel zülfün yağlar,
Hastanın halinden ne bilir sağlar,
Bizim döşekle yastıklar her gece kan ağlar.
- 72- Üç kuş gelmiş pencereye ötüyor,
Ötmeyin kuşlar ötmeyin derdim artıyor,
Eller yârini almış rahat yatıyor,
Bizim döşekler diken oldu batıyor.

4.8. Diyarbakır İçkale Gazetesi Yazıları

4.8.1 Orta Çağda ve Yeniçağların Başında Diyarbakır ve Havalisi Türklere Nasıl İskân Sahası Oldu²⁸⁶

Yazıda, İslamiyet'in Türkler arasında ne zaman ve nasıl yayıldığı merkezî Asya'daki, Maverâünnehir sahalarında yaşayan Türk unsurların, gerek Selçuki devletinin teşekkülünden evvel, gerek bu muazzam Türk İslam imparatorluğunun azimkâr idaresi altında ve gerek Moğol istilasî sıralarında ve bu istilayı müteakip Anadolu'da ve Diyarbakır havalisinde teessüs eden İlhani ve Türk Ak Koyunlu hâkimiyeti zamanlarında, ne sebeple, ne şartlar altın da bu havalie göç ettiklerini ve bu sahaları kendileri için esaslı yerleşme ve yaşama sahası yaptıklarını ve

²⁸⁶ *Diyarbakır İçkale*, 6 Mart 1944, s. 1. , *Diyarbakır İçkale*, 8 Mart 1944, s. 1. , *Diyarbakır İçkale*, 10 Mart 1944, s. 1. , *Diyarbakır İçkale*, 13 Mart 1944, s. 1.

yerleştikleri buraların Etnolojik simasını değiştirdiklerini ve buraların nasıl Trkleştirildiğini, çalıştığımız muhitte mevcut ve mümkün vesaitten faydalanmak suretiyle ve umumi hatları ile izaha çalışılmıştır.

5. SONUÇ

Talât Mümtaz Yaman Hicri 1320 tarihinde Kastamonu'nun Aycılar Mahallesinde doğmuştur. Babası Araçlı Ali Çavuş, Annesi ise Devrekânili Emine Hanımdır. Talât Mümtaz Yaman'ın eşi Emine Hanım, Kastamonu Emniyet Komiseri Emin Bey'in kızı olup 1920 tarihinde Kastamonu'da doğmuştur. Yavuz Yaman, Talât Mümtaz ve Emine Hanım'ın büyük oğludur, 20 Mart 1928 tarihinde Kastamonu'da doğmuştur. Yılmaz Yaman ise Talât Mümtaz ve Emine Yaman'ın küçük oğludur. 1931 tarihinde Kastamonu'da dünyaya gelmiştir. Üniversiteye kadar tüm eğitimini Kastamonu'da almıştır. Talât Bey yaşamı boyunca Kastamonu'ya büyük hizmetler yapmıştır. Çok yönlü bir şahsiyet olup; iyi bir öğretmen tarihçi, araştırmacı-yazar, muhabir, basıncı, halk derlemecisi, iş adamı, dil gönüllüsü ve aile reisi olarak bilinmektedir. Aynı zamanda Kastamonu yöresine ait “*Sepetçioğlu*” oyununu en iyi oynayanlardan biridir.

Talât Mümtaz Yaman Türkiye'nin çeşitli yerlerinde görev almıştır. Memurluğa başladığı ilk yer Kastamonu Çiftlik Mektebi olmuştur. Daha sonra ise Cide ilçesine tayin edilmiştir. Oradan Merkez Cumhuriyet Mektebi, Daday Kazası Erkek Mektebi, Merkez Muhtelif Mektebi, Daday Kapancı Köy Muallimliği, Merkez Abdülhakhamit Mektebi, Kastamonu Rumsındı Mektebi, Kargı Merkez Mektebi, Ankara Dâhiliye Vekâleti Sicil ve Muamelat Memuru, Kastamonu Bölge Sanat Okulu, Diyarbakır İl Milli Eğitim Müdürü, Diyarbakır Lisesi Tarih ve Coğrafya Öğretmeni, Hatay İl Milli Eğitim Müdürü, Zonguldak İl Milli Eğitim Müdürü ve Kastamonu Lisesi'nde okul müdürü olarak görev almıştır. Talât Mümtaz Yaman, öğretmenliği yıllarında yenilikçi ve teşkilatçı bir yapıyla hareket etmiştir. Görev aldığı her yerde mutlaka yazılar kaleme almıştır.

Talât Mümtaz Yaman Kastamonu Halkevi'nde aktif rol almış ve şehrin çeşitli yerlerinde farklı konularda konferanslar vermiştir. Ayrıca Kastamonu Halkevi aracılığı ile üç eser bastırmış ve Kastamonu tarihi ile kültürüne büyük katkı sağlamıştır. Talât Mümtaz Yaman Kastamonu Halkevi Dil, Tarih ve Edebiyat komitesinde aktif bir şekilde rol almış, çeşitli eserleri ve konuşmaları ile Kastamonu'ya hizmet etmiştir.

Talât Mümtaz Yaman Kastamonu Lisesi Müdürlüğü görevini yürütürken bazı sebepler sonucunda Afyon Lisesi'ne öğretmen olarak tayini çıkarılmıştır. Fakat Afyon'a gitmeyerek emekliliğini istemiştir. Emekliliği kabul olduktan sonra iş dünyasına atılmaya karar vermiştir. Vehbi Koç'la görüşerek Kastamonu'da İlk Ford Bayii'ni açmıştır. Talât Mümtaz Yaman Kastamonu'da ilk kolektif şirketi kuran kişidir. Bu şirket sayesinde Kastamonu'ya ilk buzdolabı, ilk floresan getirilmiş ve daha birçok madeni araçlara öncülük etmiştir. Aynı zamanda Talât Mümtaz Yaman, 1958 tarihinde "*internation kamyonları*"nın Kastamonu Bayiliğini almış ve burada kamyonların satışını gerçekleştirmiştir. Mümtaz Yaman'ın oğulları Yavuz ve Yılmaz Yaman Kastamonu'da ilk şirketlerini 27 Kasım 1957 tarihinde "*Yamanlar Kolektif Şirketi Yavuz ve Yılmaz Yaman ve Ort.*" adında Banka Sokak 29 numaralı adresli dükkânda kurmuşlardır.

Talât Mümtaz Yaman emeklilik dönemine kadar çeşitli gazete ve dergilerde yazılar kaleme almıştır. Beş eser kaleme alarak Kastamonu ve Türk tarihine katkıda bulunmuştur.

Eserleri:

Kastamonulu Âşık Kemali,

Kastamonu'da Toplanmış Maniler,

Cihannümanın İlaveli Bir Nüshası,

Osmanlı İmparatorluğu'nun Mülki İdaresinde Avrupalılaşma,

Kastamonu Tarihi'dir.

Talât Mümtaz Yaman'ın kaleme aldığı eserleri arasında en önemlisi ve en kıymetlisi Kastamonu Tarihi'dir. Bu eser Kastamonu tarihini aydınlatma ve araştırmacılara kaynak olmasından dolayı önem arz etmektedir. Talât Mümtaz Yaman bu eseri Kastamonu Rumsındı Mektebi'nde görevliyken yazmıştır. Talât Mümtaz Yaman kütüphanelerde Kastamonu tarihi ile ilgili eser bulamadığı dile getirmiştir. Daha sonra bu açığı kapatmak için yaklaşık üç yıl emek vermiş ve eseri hazır hale getirmiştir.

Talât Mümtaz Yaman Halk Bilgisi Haberleri Mecmuasının Kastamonu Muhabiridir. Bu dergide on yazısı saptanmıştır. Yazılarının hepsi Kastamonu ile ilgilidir. Talât Bey Diyarbakır'da görev yaparken Karacadağ Dergisi'nde Türkiye'de Kahve ve Kahvehaneler adlı bir yazı kaleme almıştır. Tarih Vesikaları Dergisi'nde ise dört yazı kaleme almıştır. Bunlardan biri Küre Bakır Madenine dairdir. Varlık Dergisi'nde altı yazı kaleme almıştır. Talât Mümtaz Yaman'ın dört dergide 21 yazısı saptanmıştır.

Talât Mümtaz Yaman uzun yıllar boyunca çeşitli gazetelerde yazılar kaleme almıştır. Gazete yazılarının hemen hepsi haber yazılarından ziyade kenti anlatan ve tanıtan birer tarih ve kültür yazılarıdır.

Çalışmamız öncesinde Talât Mümtaz Yaman'ın bu kadar geniş çapta basın geçmişi olduğu bilinmemekteydi. Yapılan bu çalışma ile kendisinin basın hayatı da ortaya konmuş oldu. Akşam Gazetesi'nde yirmi iki, Hâkimiyeti Milliye Gazetesi'nde yedi, Ulus Gazetesi'nde üç, Vakit Gazetesi'nde kırk üç, Açiksöz Gazetesi'nde beş, Doğruluk Gazetesi'nde yirmi dokuz, Kastamonu Gazetesi'nde beş, Diyarbakır Gazetesi'nde ise bir yazı kaleme almıştır. Talât bey sekiz farklı gazetede yüzondört yazısı saptanmıştır. Yaman, Vakit Gazetesi'nin Kastamonu Muhabiri görevini yürütmüştür. Bu gazetede Bursa, Bartın, Zonguldak, Çankırı, Çorum, Kayseri, Sivas ve Kastamonu hakkında yazılar kaleme almıştır. Genel itibariyle Kastamonu ile ilgili yazıları, dönemin birer makalesi hükmündedir. Yazıları siyasi değildir. Tarih, kültür ve şehrin güncel durumu hakkında bilgiler vermiştir. Akşam Gazetesi'nde ise Kargı, Taşköprü ve Kastamonu ahvali hakkında yazıları bulunmaktadır. Ulus Gazetesi'nde Kastamonu Kendirleri ilgili üç yazı kaleme almıştır. Burada Kastamonu'da kendircilik hakkında teferruatlı bilgi vermiştir. Hâkimiyeti Milliye Gazetesi yazılarının hepsi Kastamonu ile ilgilidir. Yerel Basında en çok Doğruluk Gazetesi'nde yazısı bulunmaktadır. Yaman bu gazetede tarihi, ilmi, siyasi ve edebi yazılar kaleme almıştır. Talât Mümtaz Yaman, Doğruluk Gazetesi'nde "*Talât Mümtaz*" ve "*Ta-Mü*" isimlerini kullanarak yazılar kaleme almıştır. Ayrıca bir dönem gazetenin idare müdürlüğü görevini icra etmiştir. Yaman'ın memur olmasına rağmen Doğruluk Gazetesi'nde politik veya siyasi yazılar kaleme alması bazı eleştirilere sebep olmuştur. Açiksöz Gazetesi yazıları içinde saptayabildiğimiz en eski yazısı 1928 tarihlidir. Açiksöz Gazetesi'nin 15 Haziran 1928 tarihli nüshasında "İstanbul Muhabirimiz (Yıldırım) Talât Mümtaz Bey" ifadesi geçmektedir.

Kastamonu Gazetesi'nde ise beş başlıkta yazısı yayınlanmıştır. Bunlardan biri siyasi dördü ise Kastamonu ile ilgilidir.

Bazı makale ve eserlerde Açiksöz Gazetesi'ndeki “*Anadolu'nun İstanbul'daki Fırka Gürültüleri Dolayısıyla Payitaht Hakkındaki Noktay-ı Nazarı ve Feryadı*” adlı yazının Talât Mümtaz Yaman'a ait olduğu ileri sürülmüştür. Hatta bu yazı 10 Ağustos 1919 tarihli Sebilü'r-Reşad Dergisi'nde “*Anadolu'nun Payitaht'a Hitabı*” şeklinde Açiksöz Gazetesi'ne atıfta bulunarak yayınlanmıştır. Açiksöz Gazetesi'ne bakıldığında yazının sahibi “*Nida*” isminde biri olmakla beraber, yazının tarihide 20 Temmuz 1919'dur. Hâlbuki Talât Mümtaz Yaman 01.02.1907 doğumludur. Bu yazının kaleme alındığı tarihte Talât Bey 12 yaşındadır. Bu durum yazının ona ait olduğu bilgisinde sorun olduğunu göstermektedir. Ayrıca Talât Mümtaz Yaman'ın 1919 -1922 tarihleri arası Açiksöz Gazetesi'nde şiiri ve yazıları olduğu bilgisi de yanlış olsa gerektir.

Talât Mümtaz Yaman Kastamonu için önemli bir şahsiyettir. Tarih, kültür ve ekonomi ile ilgili yazıları ile yaşadığı dönemin canlı bir tanığı olmuş ve Kastamonu'sunu yazılarıyla resmetmiştir.

Onun şehirde bilinirliğini arttıran şeylerden birisi yerel gazete ve dergilerde yazılar kaleme almasıdır. Ulusal basında tanınması ise Vakıf Gazetesi yayınlanan yazıları sayesinde olmuştur. Yerel çalışmalarının önemli bir kısmı da Kastamonu Halkevi çalışmalarıdır. Görevlendirildiği her yerde gazete veya dergilere yazma gayretinden vazgeçmemiştir.

Kastamonu'da bir okula isim verilecekken kendisine danışılması ve önemli tarihi günlerde konuşma yapmak üzere davet edilmesi onun donanımlı bir ilim adamı olduğunu göstermektedir.

Onun ilme ve yazmaya olan düşkünlüğü Kastamonu ve Türk Tarihi'ne birçok eser ve yazı kazandırmasını sağlamıştır.

Talât Mümtaz Yaman hayatı boyunca Kastamonu tarihi, kültürü, edebiyatı, halk bilimi, ticareti ve eğitimi için koşturmuştur.

26.04.1975 tarihinde düzenlenen Abdurrahman Paşa Lisesi'nin doksanıncı kuruluş yıldönümü münasebetiyle katıldığı programda ani bir kalp krizi geçirmesi sonucu

vefat etmiştir. Yaman, 27.04.1975 tarihinde ikinci namazına müteakip aile kabristanlığına defnedilmiştir.

KAYNAKLAR

- Ak, M. İbrâhim Hamdi, *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*, 314-315. 01 Ocak 2023 tarihinde <https://islamansiklopedisi.org.tr/ibrahim-hamdi> adresinden edinilmiştir.
- Akman E.(2013). Kastamonu ili araç ilçesi yukarı avşar köyü kültürü ve sepetçioğlu üzerine bazı düşünceler, *Türk Halkbilimi Araştırmaları Merkezi Dizisi-XXIII Avşar Kültür Coğrafyası ve Halk Kültürü Dergisi*, 561-562.
- BCA, 490-1-0-0/904-534-1. – BCA, 490-1-0-0/837-309-1.
- BCA, Cumhuriyet Halk Partisi, 490-1-0-0/1011-901-2.
- BCA, Cumhuriyet Halk Partisi, 490-1-0-0/972-761-2.
- BCA, Cumhuriyet Halk Partisi, 490-1-0-0/988-825-2.
- BOA, 30-11-1-0/150-31-1.
- BOA, 30-11-1-0/171-31-16.
- BOA, Kararlar Daire Başkanlığı, 131-58/30-18-12.
- Demircioğlu, A. (1973), *100 yıllık kastamonu basını 1872-1972*. Doğrusöz Matbaası.
- Eski, M., (2000). Yakın tarihte Kastamonu’da kurulan şirketler ve Kastamonu bankası t.a.ş., *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 10, 199.
- Zihnioğlu L. *Dede Torun Talat Mümtaz Yaman*, 01 Ocak 2023 tarihinde <https://www.safalan.com/2009/11/03/dede-torun-talat-mumtazlardan-sepetciogluna-muzikten-kastamonuspora-ticaretten-dernekcilige/> adresinden edinilmiştir.
- İBB Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet Evrakı, MC_025_25-0060.
- İBB Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet Evrakı, MC_025_25-0061.
- Hınçer, İ., (1959), Halid Bayrı’nın hayatı ve eserleri, *Halk Kültürü Dergisi*, 20.
- Karagülle F. (2006). Varlık dergisi. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 8, 609-628.
- Kastamonu Basını*. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, Kayıt No: 218556.
- Kavaklı, N. (2005). *Bir gazetenin tarihi akşam*. Yapı Kredi Yayınları.
- Ozanoğlu İ. (1965). *Kastamonu halkiyat ve harsiyat biyografisi*. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi. Demirbaş No: 84696.
- Özkaya Y. Hâkimyet-i Milliye. *Türk Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*, 15, 201-202.
- Söylemez, F. (1993), Millî Mücadele’de Kastamonu Basını. *Atatürk Yolu Dergisi*, 12, 411-412.
- Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi*, 16 Temmuz 1959, 709, 1.
- Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi*, 22 Nisan 1966, 2737, 5.

- Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi*, 27 Kasım 1957, 8.
- Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi*, 6 Temmuz 1965, 2497, 5.
- Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi*, 14 Ağustos 1959, 734, 5.
- Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi*, 16 Temmuz 1959, 709.
- Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi*, 19 Eylül 1960, 1063, 1.
- Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi*, 19 Haziran 1975, 156, 29.
- Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi*, 19 Nisan 1969, 3635, 10.
- Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi*, 2 Aralık 1988, 4682, 704.
- Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi*, 22 Ağustos 1961, 1348, 4.
- Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi*, 22 Nisan 1966, 2737, 11.
- Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi*, 25 Mayıs 1973, 4854, 37.
- Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi*, 26 Ocak 1960, 870, 16.
- Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi*, 30 Mayıs 1968, 3367, 9.
- Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi*, 5 Eylül 1959, 753, 9.
- Yaman, T.M. (1938, 1 Ağustos). Halkevimize yeni direktifler verilirken. *Varlık Sanat ve Fikir Mecmuası*, 51-52.
- Yaman, T.M. (1938, 1 Eylül). Kitabelerimiz üzerinde niçin ve nasıl çalışmalıyız. *Varlık Sanat ve Fikir Mecmuası*, 51-52.
- Yaman, T.M. (1938, 1 Teşrin). Vakfiyeler, *Varlık Sanat ve Fikir Mecmuası*, 126, 51-52.
- Yaman, T.M. (1938, 15 Teşrin). Etnografya tetkikleri, *Varlık Sanat ve Fikir Mecmuası*, 127, 100-102.
- Yaman, T.M. (1938, 15 Teşrin). Osmanlının son iki serpuşu ve fes hakkında, 140, 18-27.
- Yaman, T.M. (1938, 15 Teşrin). Osmanlı sikkelerine dair bir bibliyografya denemesi. *Varlık Sanat ve Fikir Mecmuası*, 147, 80-83.
- Yaman, T.M. (1928, 10 Teşrinievvel). Gazi harflerine dair. *Açıksöz Gazetesi*, 2.
- Yaman, T.M. (1928, 15 Haziran). İstanbul muhabirimiz. *Açıksöz Gazetesi*, 3.
- Yaman, T.M. (1928, 26 Haziran). İstanbul mektubu. *Açıksöz Gazetesi*, 2.
- Yaman, T.M. (1928, 8 Eylül). Kınab fabrikası. *Açıksöz Gazetesi*, 2.
- Yaman, T.M. (1929, 17 Teşrisani). Söğüt özü kömür havzası çok zengindir. *Vakit*, 6.
- Yaman, T.M. (1929, 27 Ekim). Kastamonu ormanlarında. *Vakit*, 4.
- Yaman, T.M. (1929, 29 Mart). İsveç cimmastığı niçin benimsenmedi. *Vakit*, 5.
- Yaman, T.M. (1929, 5 Şubat). Yeşil Bursa. *Vakit*, 4.
- Yaman, T.M. (1929, 7 Kasım). Daday güzelleşiyor. *Vakit*, 4.

- Yaman, T.M. (1930). Âşık meydanî. *Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası*, 9, 140-141.
- Yaman, T.M. (1930). Kastamonu adetleri. *Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası*, 13, 9-10.
- Yaman, T.M. (1930), Kastamonu'da kekli, katır, yemişen ağacına dair halk itikatları. *Halk Bilgisi Haberleri*, 10, 161.
- Yaman, T.M. (1930, 01 Teşrinisani). Sivasta irfan hayatı. *Vakit*, 4.
- Yaman, T.M. (1930, 04 Eylül). Güzel zonduldak'ta imar ve bilhassa maarif faaliyetleri çok ilerlemiştir. *Vakit*, 6.
- Yaman, T.M. (1930, 04 Eylül). Kömür istihsalatımız seneden seneye fazlalaşiyor. *Vakit*, 6.
- Yaman, T.M. (1930, 05 Eylül). Zonguldak'ın kıymetli müessesesi. *Vakit*, 8.
- Yaman, T.M. (1930, 08 Ağustos). Ayancık birdebire parlayan güzelleşen bir kasabadır. *Vakit*, 6.
- Yaman, T.M. (1930, 08 Eylül). Zonguldak'ta amele işi. *Vakit*, 7.
- Yaman, T.M. (1930, 09 Teşrinievvel). Ilgazlılar ve tosyâ pirinci. *Vakit*, 6.
- Yaman, T.M. (1930, 09 Ağustos). Ayancık ihtiyaçları doktor mektep ve ucuzluktur. *Vakit*, 6.
- Yaman, T.M. (1930, 12 Eylül). Yollarda yolcuyu bırakış keyfine bakan şoförler var!, *Vakit*, 6.
- Yaman, T.M. (1930, 12 Nisan). Kastamonu yatı mektepleri. *Vakit*, 5.
- Yaman, T.M. (1930, 16 Eylül). Çankırı'da birgün. *Vakit*, 8.
- Yaman, T.M. (1930, 16 Teşrinievvel). Meyve islah istasyonu istiyoruz. *Doğruluk*, 1.
- Yaman, T.M. (1930, 16 Teşrinievvel). Mustafa aşir efendi. *Doğruluk*, 1.
- Yaman, T.M. (1930, 17 Ağustos). Kastamonu'nun öz evladı İnebolu üvey çocuğu'da Cide'dir. *Vakit*, 6.
- Yaman, T.M. (1930, 19 Kanun-i sani). Kastamonu iskelesi İnebolu değil Cide olmalıdır. *Vakit*, 5.
- Yaman, T.M. (1930, 20 Teşrin-i evvel). Kastamonu'nun ahvali tarihiyesi. *Doğruluk*, 2.
- Yaman, T.M. (1930, 22 Kanun-i evvel). Çizmeden yukarısı. *Doğruluk*, 1.
- Yaman, T.M. (1930, 22 Kanun-i evvel). Kastamonu tarihi 14. *Doğruluk*, 1.
- Yaman, T.M. (1930, 23 Eylül). Çamırlık ismiyle tevsim edilen kuru yozgatlıların medeni iftihar ve yaz kampıdır. *Vakit*, 8.
- Yaman, T.M. (1930, 23 Haziran). Kastamonu'da 25 memurun mahkemesine başlandı. *Vakit*, 6.
- Yaman, T.M. (1930, 23 Teşrin-i evvel). Kastamonu'nun ahvali tarihiyesi. *Doğruluk*, 2.
- Yaman, T.M. (1930, 25 Kanun-i evvel). Çizmeden yukarısı. *Doğruluk*, 1.

- Yaman, T.M. (1930, 25 Kanun-i evvel). Kastamonu bankası. *Doğruluk*, 1.
- Yaman, T.M. (1930, 26 Ağustos). Bartın kızları gelene geçene mani söylemiyor çalışıyorlar. *Vakit*, 8.
- Yaman, T.M. (1930, 2623 Teşrin-i evvel). Kayseri imara muhtaçtır. *Vakit*, 7.
- .Yaman, T.M.(1930, 2723 Teşrin-i evvel). Kastamonu tarihi 15. *Doğruluk*, 1.
- Yaman, T.M. (1930, 29 Eylül). Kastamonu'da. *Vakit*, 1.
- Yaman, T.M. (1930, 29 Kanun-i evvel). Kastamonu tarihi 16. *Doğruluk*, 2.
- Yaman, T.M. (1930, 29 23 Teşrin-i evvel). Kayseri kazaları. *Vakit*, 4.
- Yaman, T.M.(1930, 30 Eylül). Çorum'da Hayat ve Faaliyet. *Vakit*, 9.
- Yaman, T.M. (1930, 30 Eylül). Kızıl ırmağın kenarında oturup gönül avutmakla ayrı bir meraktı. *Vakit*, 8.
- Yaman, T.M. (1930, 30 Kanun-i evvel). İkinci sinema, *Doğruluk*, 1.
- Yaman, T.M. (1930, 3123 Teşrin-i evvel). Sivaslıların sevinci. *Vakit*, 8.
- Yaman, T.M. (1930, 4 Mart). Çalışkan bir vatan köşesi, *Vakit*, 7.
- Yaman, T.M. (1930, 7 Ağustos). İnebolu ıssız ve köyleri acınacak bir haldedir. *Vakit*, 6.
- Yaman, T.M. (1930, 8 23 Teşrin-i evvel). Muhalefetin hezimet. *Doğruluk*, 1.
- Yaman, T.M. (1931), Kastamonu çocuk oyunlarında sayılan sayılar. *Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası*, 19, 157-159.
- Yaman, T.M. (1931, 02 Mayıs). Türkiye maarif tarihi. *Vakit*, 4.
- Yaman, T.M. (1931, 02 Şubat). Kendir fabrikası. *Doğruluk*, 1.
- Yaman, T.M. (1931, 02 Şubat). Kürt ağasının imamı. *Doğruluk*, 1.
- Yaman, T.M. (1931, 03 Teşrin-i sani). Kastamonu valisi Kastamonu'ya fahri hemşeri yapıldı. *Vakit*, 3.
- Yaman, T.M. (1931, 09 Şubat). İnöz, çaylak, kıyık. *Doğruluk*, 1.
- Yaman, T.M. (1931, 09 Şubat). Tiftik işi nasıl halledilebilir. *Doğruluk*, 1.
- Yaman, T.M. (1931, 09 Temmuz). Talim ve terbiye meselesi, *Vakit*, 5.
- Yaman, T.M. (1931, 1 Kanun-i sani). Kastamonu tarihi 17. *Doğruluk*, 2.
- Yaman, T.M, (1931, 1 Mart). Dolaba biner misiniz? *Vakit*, 6.
- Yaman, T.M. (1931, 10 Kanun-i evvel). Kastamonu Hastanesinde. *Vakit*, 7.
- Yaman, T.M. (1931, 10 Teşrin-i sani). Plansız imar. *Vakit*, 5.
- Yaman, T.M. (1931, 12 Kanun-i sani). Dokumacılık. *Doğruluk*, 1.
- Yaman, T.M. (1931, 12 Kanun-i sani). Kastamonu tarihi 18. *Doğruluk*, 2.
- Yaman, T.M. (1931, 12 Mart). Cumhuriyet halk fırkası millet huzurunda. *Doğruluk*, 1.

- Yaman, T.M. (1931, 15 Kanun-i sani). Kastamonu tarihi 19. *Doğruluk*, 2.
- Yaman, T.M. (1931, 15 Kanun-i sani). Kastamonu tarihi 19. *Doğruluk*, 2.
- Yaman, T.M. (1931, 15 Kanun-i sani). Tosya pirinçleri. *Doğruluk*, 2.
- Yaman, T.M. (1931, 15 Mayıs). Mühim ihracat maddelerimizden yumurta kontrole muhtaçtır. *Vakit*, 9.
- Yaman, T.M. (1931, 16 Şubat). Mill iktisat cemiyeti çalışıyor. *Doğruluk*, 1.
- Yaman, T.M. (1931, 18 Haziran). Kastamonu’da esrarengiz bir cinayet oldu, *Vakit*, 5.
- Yaman, T.M. (1931, 18 Mart). Ben ve fırkam. *Doğruluk*, 1.
- Yaman, T.M. (1931, 18 Mart). Memurlar ve halk. *Doğruluk*, 1.
- Yaman, T.M. (1931, 19 Kanun-i sani). Gazetecilik mektebinde vatan coğrafya lazım. *Doğruluk*, 1.
- Yaman, T.M. (1931, 22 Kanun-i sani). Atlamak atlatılmak. *Doğruluk*, 1.
- Yaman, T.M. (1931, 22 Kanun-i sani). Gençliğin faaliyeti. *Doğruluk*, 1.
- Yaman, T.M. (1931, 22 Mart). Kastamonu lisesinde talebe tarafından çıkarılan güzel mecmua. *Vakit*, 5.
- Yaman, T.M.(1931, 25 Haziran). Yağmur bolluğu. *Vakit*, 5.
- Yaman, T.M. (1931, 25 Mart). Ben ve fırkam. *Hâkimiyeti Milliye*, 5.
- Yaman, T.M. (1931, 26 Kanun-i sani). Gellersinin ramazan imamı, *Doğruluk*, 1.
- Yaman, T.M. (1931, 26 Kanun-i sani). Vazifemizi bilelim. *Doğruluk*, 1.
- Yaman, T.M. (1931, 26 Kanun-i sani). Kastamonu’da ceviz ihracatı niçin azalıyor? *Vakit*, 2.
- Yaman, T.M. (1931, 27 Temmuz). İnebolu’da Cuma seyranları nasıl yapılır. *Vakit*, 7.
- Yaman, T.M. (1931, 27 Temmuz). Ecevit çorbası. *Vakit*, 7.
- Yaman, T.M. (1931, 29 Haziran). Kastamonu istiklali karanlıktır. *Vakit*, 5.
- Yaman, T.M. (1931, 30 Ağustos). Faal bir vatan köşesi. *Vakit*, 4.
- Yaman, T.M. (1932, 03 Şubat). Kastamonu Umumi Meclisi. *Hâkimiyeti Milliye*, 5.
- Yaman, T.M. (1932, 11 Teşrin-i sani). Türkiye’nin mısır’ı kargı. *Akşam*, 6.
- Yaman, T.M. (1932, 16 İkinci kanun). Kastamonu mektubu. *Hâkimiyeti Milliye*, 6.
- Yaman, T.M. (1932, 18 İkinci Kanun). Kastamonu’da dokumacılık. *Hâkimiyeti Milliye*, 2.
- Yaman, T.M. (1932, 26 Kanun-i evvel). Pirinç memleketi. *Akşam*, 7.
- Yaman, T.M. (1933). Kastamonu köylerinde kullanılan eve, tarlaya, eşyaya ait sözler. *Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası*, 21-22, 185-188.
- Yaman, T.M. (1933, Birinci Kanun). İktisat Siyasetimiz. *Kastamonu*, 1.

- Yaman, T.M. (1933, Birinci Teşrin). Halkevinde. *Kastamonu*, 2.
- Yaman, T.M. (1934). *Kastamonu'da halk inanmaları*. İstanbul Burhameddin Matbaası.
- Yaman, T.M. (1934). Kurtsey. *Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası*, 39, 56-57.
- Yaman, T.M. (1934, 02 Ekim). Sayım vergisi. *Akşam*, 4.
- Yaman, T.M. (1934, 05 Ocak). Kastamonu havzası zengin bir maden hazinesidir. *Hâkimiyeti Milliye*, 4.
- Yaman, T.M. (1934, 1 Haziran). Kastamonu yenilecek. *Akşam*, 6.
- Yaman, T.M. (1934, 10 Mayıs). Araç'ta herkesi bir bahçe merakı sardı. *Akşam*, 8.
- Yaman, T.M. (1934, 13 Mayıs). Araç'ta büyü yol faaliyeti var. *Akşam*, 6.
- Yaman, T.M. (1934, 13 Temmuz), Kastamonu'da dünyanın en iyi kendirleri yettiyor. *Akşam*, 10.
- Yaman, T.M. (1934, 14 Eylül), Kastamonu'da spor sahası. *Akşam*, 6.
- Yaman, T.M. (1934, 18 Şubat). Kastamonu halkevinde. *Hâkimiyeti Milliye*, 4.
- Yaman, T.M. (1934, 19 Nisan). Kastamonu'da bağcılık ilerliyor. *Akşam*, 19 Nisan 1934.
- Yaman, T.M. (1934, 23 Kânun i sani). Kastamonu'da hastanenin iki büyük ihtiyacı, *Akşam*, 7.
- Yaman, T.M. (1934, 24 Haziran). Taşköprü nasıl imar edildi. *Akşam*, 6.
- Yaman, T.M. (1934, 25 Kânunusani). Kastamonu'da bu sene yerden kar kalmıyor. *Akşam*, 13.
- Yaman, T.M. (1934, 25 Mart). Ben ve fırkam. *Hâkimiyeti Milliye*, 5.
- Yaman, T.M. (1934, 25 Mayıs). Kastamonu'da büyük bir yol faaliyeti var. *Akşam*, 7.
- Yaman, T.M. (1934, 26 Ağustos). Çok eski bir kasaba taşköprü,. *Akşam*, 6.
- Yaman, T.M. (1934, 26 Şubat). Kastamonu'da gasgas türkleri. *Hâkimiyeti Milliye*, 3.
- Yaman, T.M. (1934, 30 Kânunusani). Kastamonu Osmanlı bankası şubesi lağvedildi. *Akşam*, 30 Kânunusani 1934. 10.
- Yaman, T.M. (1935), *Kastamonu tarihi*. Ahmet İhsan Matbaası.
- Yaman, T.M. (1935), *Kastamonulu Âşık Kemalî hayatı ve eserleri*. Vilayet Matbaası 1935.
- Yaman, T.M. (1935, 10 Sonkanun). Halkbilgisi derlemeleri. *Kastamonu*, 2.
- Yaman, T.M. (1935, 13 Mayıs). Kastamonu kendirleri. *Ulus*, 4.
- Yaman, T.M. (1935, 17 Mayıs). Kastamonu kendirleri. *Ulus*, 6.
- Yaman, T.M. (1935, 17 Sonkanun). Kastamonu'da derlenen atasözleri. *Kastamonu*, 3.
- Yaman, T.M. (1935, 18 Kanun-i sani). Kastamonu kadınlardan mebus olmak isteyenler var. *Akşam*, 7.

- Yaman, T.M. (1935, 21 Sonkanun). Kastamonu'da derlenen atasözleri. *Kastamonu*, 1.
- Yaman, T.M. (1935, 21 Şubat). Kastamonu koşmaları. *Kastamonu*, 3.
- Yaman, T.M. (1935, 24 Mayıs). Kastamonu kendirleri. *Ulus*, 6.
- Yaman, T.M. (1935, 24 Sonkanun). Kastamonu koşmaları. *Kastamonu*, 3.
- Yaman, T.M. (1935, 28 Sonkanun). Kastamonu koşmaları. *Kastamonu*, 3.
- Yaman, T.M. (1935, 28 Şubat). Kastamonu koşmaları. *Kastamonu*, 3.
- Yaman, T.M. (1935, 3 Sonkanun). Halkbilgisi derlemeleri. *Kastamonu*, 4.
- Yaman, T.M. (1935, 31 Sonkanun). Kastamonu koşmaları. *Kastamonu*, 3.
- Yaman, T.M. (1935, 4 Şubat). Kastamonu koşmaları. *Kastamonu*, 3.
- Yaman, T.M. (1935, 4 Şubat). Kastamonu koşmaları. *Kastamonu*, 3.
- Yaman, T.M. (1936). Kastamonu âşık fevzinin koşmaları. *Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası*, 60, 203.
- Yaman, T.M. (1936). Kastamonu âşık fevzinin koşmaları. *Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası*, 61, 24-25.
- Yaman, T.M. (1936). Kastamonu âşık fevzinin koşmaları. *Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası*, 62, 47-48.
- Yaman, T.M. (1936). Kastamonu Aşık Fevzinin koşmaları. *Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası*, 63, 86-87.
- Yaman, T.M. (1937). *Kastamonu'da toplanmış maniler*. İl Basımevi.
- Yaman, T.M. (1938). Türkiye'de kave ve kahvehaneler. *Karacadağ*, 1.
- Yaman, T.M. (1939), *Osmanlı imparatorluğunda mülki idaresinde avrupalılaşıma*. İDARE Dâhiliye Vekâletinin Aylık Mecmuası, Cumhuriyet Matbaası, Sayı 138-141.
- Yaman, T.M. (1940), *Cihannûmanın ilaveli bir nüshası*. Ulusal Matbaa.
- Yaman, T.M. (1942), Türkiye'de kave ve kahvehaneler. *Karacadağ*, 53-61.
- Yaman, T.M. (1944, 10 Mart). Orta çağda ve yeniçağların başında diyarbakır ve havalisi türklere nasıl iskân sahası olundu. *Diyarbakır İçkale*, 1.
- Yaman, T.M. (1944, 13 Mart). Orta çağda ve yeniçağların başında diyarbakır ve havalisi türklere nasıl iskân sahası olundu. *Diyarbakır İçkale*, 1.
- Yaman, T.M. (1944, 6 Mart). Orta çağda ve yeniçağların başında diyarbakır ve havalisi türklere nasıl iskân sahası olundu. *Diyarbakır İçkale*, 1.
- Yaman, T.M. (1944, 8 Mart). Orta çağda ve yeniçağların başında diyarbakır ve havalisi türklere nasıl iskân sahası olundu. *Diyarbakır İçkale*, 1.

Yılmaz M. S. (2008). *II. Meşrutiyet devri kastamonu basın tarihi (1908-1918)*. Berikan Yayınevi.

(1950). Zonguldak, 27, 1132.

(1958). Cumhuriyet, 5.

(1958). Cumhuriyet, 8.

(1962). Cumhuriyet, 3.

(1975). Cumhuriyet, 5.

EKLER**Ek-1** İstanbul Muhabirimiz (Yıldırım) Talât Mümtaz Bey (Açıksöz Gazetesi)

EK-2 Dr. Murat KARASALİHOĞLU'nun göndermiş olduğu Talât Mümtaz Yaman'ın fotoğrafları.

Ek-3 Sayın Elif YAMAN hanımefendinin göndermiş olduğu fotoğraflar.

Ek-4 Talât Mümtaz Yaman seyahate çıkmadan önce (Vakit Gazetesi-19 Temmuz 1930).

Anadoluda

**Bir muharririmiz
seyahat ediyor**

Talât Mümtaz B.

Kastamonu muhabirimiz Talât Mümtaz B. memleket alâkasını hissettiren yazılarile kendisini okuyucularımıza tanıtmıştır. Talât Mümtaz Bey Kastamonu mintakasından başlayarak vilâyet dahilinde umumî bir tetkik seyahati yapmaya başladı. Gazetemiz civar vilâyetlere kadar genişliyebilecek olan vu seyahatten iyi intibalar alacak, karilerimiz, bazalarının yalnız adı işitilen bu yurtlarının bugünkü vaziyetlerini iyice tesbit edilmiş görecektir.

Ek-5 Talât Mümtaz Yaman'ın fotoğrafı (Akşam Gazetesi-24 Temmuz 1935 s. 7.).

EK-6 Talât Mümtaz Yaman Cumhuriyet Meydanı'nda müsamere verirken (Akşam Gazetesi-23 Teşrinisani 1933).

EK-7 Talât Mümtaz Yaman ve Eşi Emine Yaman'ın fotoğrafı (Akşam Gazetesi-18 Haziran 1933, s. 7.).

Kastamonu 10 (Hususi) — Vi-
lâyetin her tarafında ilk mektep-
lerin geçen ders senesi imtihan-
ları ikmal edilmiş ve yaz tatiline
başlamışlardır. Vilâyet dahilinde
köy mektepleri nisan sonunda, ka-
za mektepleri 18 mayısta, merkez
mektepleri de mayıs sonunda
derslere nihayet vermişlerdir.

Tedrisat bittikten sonra her
mektepte sınıf ve mektep sergileri
vücuda getirilmiş ve talebe veli-

leri mekteplere davet edilerek ço-
cuklarının bir senelik mesailerini
mahsulleri kendilerine göste-
rilmiştir. Bu vesile ile vilâyetin Tos-
ya kazasına bağlı Kargı nahiyesi
merkez köy mektebinin talim he-
yeti ile aynı mektebin üçüncü sı-
nıf talebesinin baş muallim Talât
Mümtaz bey ve muallim Emine Ta-
lât Mümtaz hanımla bir arada çe-
kilmiş resimlerini akşam karile-
rine arz ediyorum.

EK-8 Talât Mümtaz Yaman'ın Kastamonu Lisesi Müdürlüğü yıllarındaki fotoğrafı (Doğru Söz, 23 Nisan 1950, s. 1.).

Ek-9 Çapadaki Beden Terbiyesi Kursunu Bitirenler (X ile işaretli kişi Talât Mümtaz Yaman'dır- Vakit, 2 Temmuz 1929, s. 5.).

MC_025_25 – 0060

Kastamonu

25 Temmuz 1934

Pek muhterem beyefendi,

Tevhid Beyefendi üstadımızın mektûblarına verdiğiniz cevâbdan dolayı bi'l-hâssa arz-ı teşekkür eylerim. İnşallâh üstadlarımın kıymetli yardım ve irşâdlarıyla Kastamonu hakkında yakında bir esercik neşrine muvaffak olurum. Yalnız noksân olan şey kitâbeler için lüzûm eden Arap harfleridir. Bunu da yüksek himmetinizle te'mîn edeceğim demektir. Kastamonu tarihi için Tevhid Beyefendi üstadımızda gördüğüm ve âriyeten bendenize bıraktıkları eser-i âlîlerinden de hayli istifâde etdim. Bu husûsda da sonsuz şükrânlarımı takdîme müsâ'ade buyurmanızı istirhâm eylerim.

Bugün kurtuluş matba'asına da ayrıca bir mektûb yazdım. Eserciğimi İstanbul'da basdırmak istiyorum. Fakat Kastamonu meclis-i umûmîsi bir kadir-şinâslık yaptı. Kâğıdı bendelerine âid olmak üzere tab'ını vilâyet matba'asında bedâvâ olarak te'mîn edildi. O cihetden hayli menfa'atim oluyor. Binâen aleyh tab'ı için İstanbul'da yapılacak kadar nefis olmasa bile bu tarafı tercîhe sebep oldu.

Zât-ı âlîlerini geç tanıdığımı çok müteessir ve müteessifim. Kıymetli irşâdlarınızdan çok istifâde etmiş olurdum. Ma'ahazâ Kastamonu'nun Osmanlılar eline geçtiği tarihe kadar tesbît edilecek olan eserim için vukû' bulacak değerli yardım ve irşâdınıza muntazırım. Her halde bu büyük lütfu bendelerinden dirîğ buyurmamanızı istirhâm eylerim.

Bâkî teveccühlerinizin devâmını diler ve sonsuz saygılarımla ellerinizden öperim. Pek muhterem beyefendi. Üstad, bugün Çankırı yoluyla Bolu'ya hareket buyurdular. Mahsûs ellerinizden öpmektedirler. On gün sonra İstanbul'dadırlar. Bolu hatıralarınızı ihyâ edeceklerdir.

Talât Mümtaz

Kastamonu'da Mu'allim ve Muharrir

Ek-11 Talât Mümtaz Yaman'a yazılan mektup (İBB ATATÜRK KİTAPLIĞI ARŞİVİ).

2

ATATÜRK KİTAPLIĞI
25-25/02
Muallim Cevdet Evrakı

حضرت چورت بٹ افندی

آپ کی بہت سی باتیں سہو میں نصت کدہ عیار دھار کلمہ بوجھال الجاسیلہ متفا عد کلمہ راحت ایدہ مدیکہ
کیہ نہ از میرہ و ملکاتہ کتوم بوسنہ دہ اجمادہ طلفت متناز بکلی عوتہ اجابتہ قسطونی کلم
قسطونیدہ بولجہ و غرایہ استانبول دوزن بکلم
طلفت متناز بکلی کتب معلم و محمد لرقتہ ہا لیتقاہ زائد قسطونی حقینہ برار قلم الماقہ
اعمالیر نہ زایل علی فضل الاخیہ القیادہ کزی کوری بوند طبع اولوند قسطونی
مطبہ سنہ بر قاج کیلو اسکی عرفتر استر اونیاسہ ایچوہ دلالتہ عجزی بی طلب ایدی . طبع استر
قسطونی اثر نہ دج استر بکلی کتا بہ لر ایچوہ بوجردہ استہ اجماع واردہ . زاکیر غیری غیر
بولہ راستہ حامی - دایتم سکر . مطبعہ بوجردہ قسطونی استر اطلہ کوندیل بکلی امر بولہ
استر حامی ایتلہ یز . ہواکسہ بوجردہ لطف بوجردہ افیم محترم بکلم افندم
قسطونی دہ ۱۹۴۴
احمد توحید

آدرس : قسطونی دہ
طلفت متناز بٹ معلم و محمد

MC_025_25 – 0061

Arkadaşlarınıza arz-ı ta‘zîmât ederim.

Hazret-i Cevdet Beyefendi

Eskiden beri seyahati severim müfettişlikde i‘tiyâd hâline gelen bu hâl ilcâsıyla mütekâ‘idlikde rahat edemediğimden geçen sene İzmir’e ve mülhakâtına gitdim. Bu sene de ehibbâmdan Talât Mümtaz Bey’in da‘vetine icâbetle Kastamonu’ya geldim. Kastamonu’dan Bolu’ya uğrayarak İstanbul’a döneceğim.

Talât Mümtaz Bey genç mu‘allim ve muharrirlerimizden çalışkan bir zâtdır. Kastamonu hakkında bir eser kaleme almaktadır. Âsâr-ı âlîlerinden “zeyl-i alâ faslû’l-ahiyetü’l-fityan”ınızı gördü bunun tab‘ olunduğu kurtuluş matba‘asından birkaç kilo eski harflerden iştirâ olunması için delâlet-i âcizîyi taleb etdi. Tab‘ etdireceği Kastamonu eserine derc etdireceği kitâbeler için bu harflere eşedd-i ihtiyâc vardır. Zât-ı âlîleri hayırseversiniz böyle bir istihâmı redd etmezsiniz. Matba‘aya bu harflerin Kastamonu’ya ne şerâitle gönderileceğinin emr buyrulmasını istihâm etmekdeyiz. Her halde bir cevâb-ı muvâfık lütf buyrulacağına emînim muhterem beyim efendim.

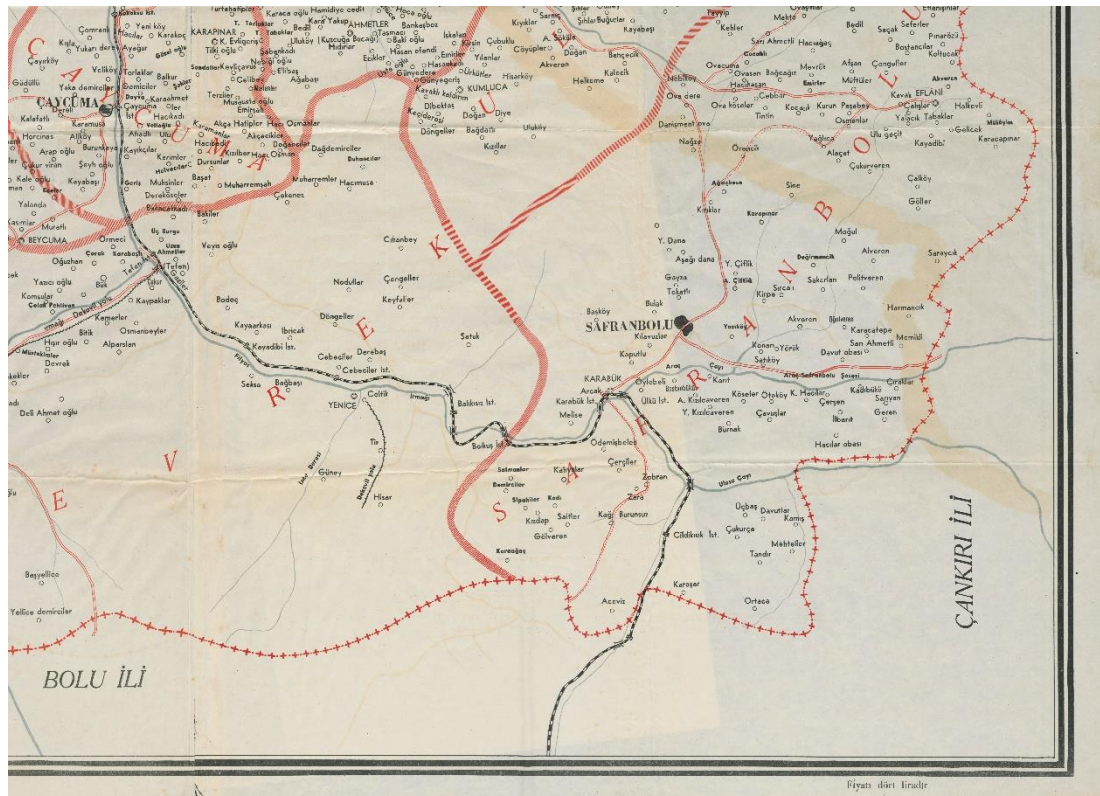
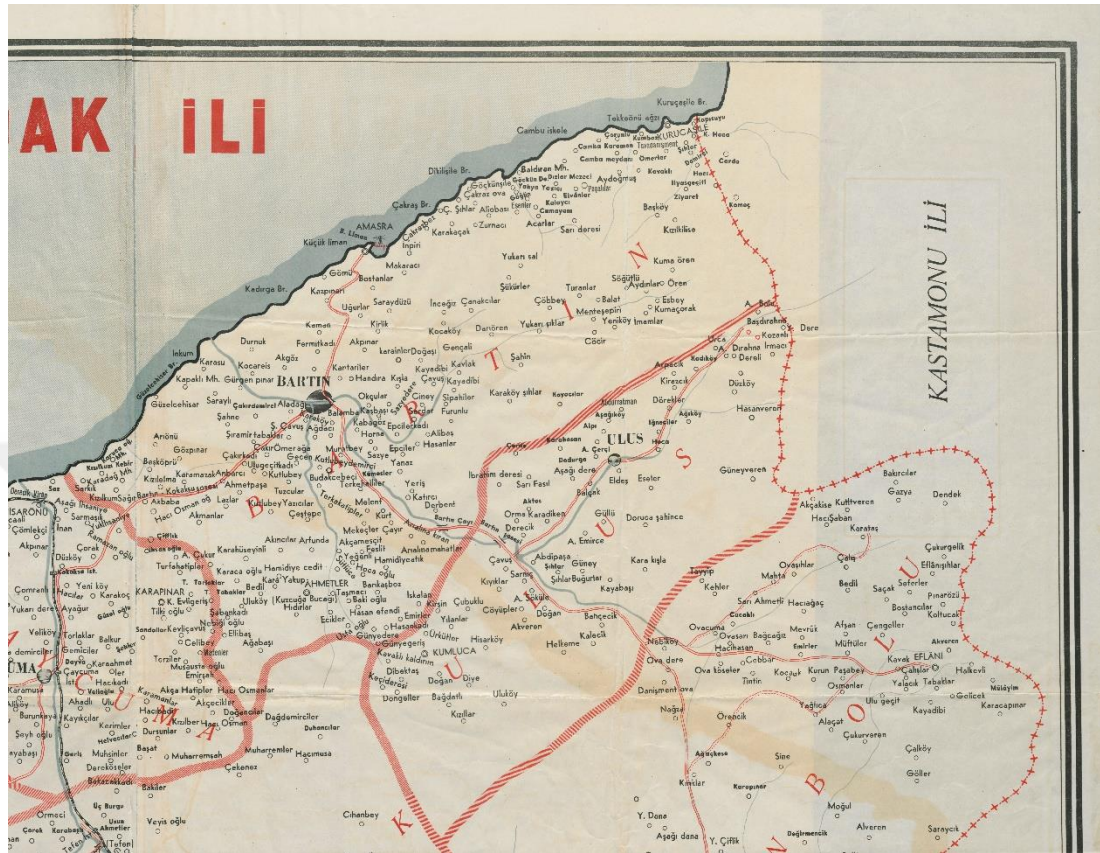
Fî 9 Temmuz sene 1354

Ahmed Tevhid

Adres: Kastamonu’da Talât Mümtaz Bey Mu‘allim ve Muharrir

Ek-12 Talât Mümtaz Yaman'ın Çizdiği Zonguldak Haritası (Milli Kütüphane Arşivi).

EK-13 Talât Mümtaz Yaman'ın Okuduğu Muallim Mektebi (İBB Atatürk Kitaplığı Arşivi).

EK-14 Talât Mümtaz Yaman'ın talebesi olduğu Mekteb-i Sultani (Salt Araştırma Arşivi).

Talât Mümtaz Yaman ve Aile Merazlığı (Kastamonu)

